

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Pētījums par Viļānu novada perspektīvajām investīciju piesaistīšanas vietām (teritorijām) un to attīstības iespējām

INTRA

investations & training

2012.

Saturs

IEVADS	3
STARPTAUTISKĀS, VALSTS, REĢIONĀLĀS INVESTĪCIJU VIDES UN TENDENČU ANALĪZE	4
KOPĒJĀ INVESTĪCIJU SITUĀCIJA LATVIJĀ VĒSTURISKĀ GRIEZUMĀ	4
ĀRĒJO INVESTĪCIJU PIESAISTES SISTĒMA LATVIJĀ	4
INVESTĪCIJU VIDES TENDENCES VIĻĀNU NOVADA KONTEKSTĀ.....	4
SECINĀJUMI UN IEROSINĀJUMI.....	4
RESURSU IZVĒRTĒJUMS UN TERITORIJAS EKONOMISKĀ PROFILA NOTEIKŠANA	4
INFRASTRUKTŪRAS NODROŠINĀJUMS, KAPACITĀTE	4
DARBASPĒKA RESURSI, DARBASPĒKA PIEEJAMĪBA	4
DABAS RESURSI	4
INTELEKTUĀLIE RESURSI (IZGLĪTĪBAS LĪMENIS, IESPĒJAS, TEHNOĻIŠKAIS NODROŠINĀJUMS UN TĀ ATTĪSTĪBA).....	4
SECINĀJUMI	4
APTAUJU DATU ANALĪZE	4
NOVADA UZŅĒMĒJU VAJADŽĪBU ANALĪZE	4
NOVADA IEDZĪVOTĀJU VAJADŽĪBU ANALĪZE.....	4
NOVADA PAŠVALDĪBAS IESTĀŽU VAJADŽĪBU ANALĪZE	4
SECINĀJUMI	4
PRIEKŠLIKUMI	4
OBJEKTU APRAKTS	80

Ievads

Iedzīvotāju, uzņēmumu un novadu labklājības līmenis mūsdienu globālajā ekonomikā vislielākajā mērā ir atkarīgs no prasmes izmantot esošās konkurētspējas priekšrocības un spēt identificēt jaunas iespējas, veidojot ilgtspējīgu un rezultatīvu sadarbību. Kā būtisks priekšnosacījums attīstības nodrošināšanai ir finansiālais nodrošinājums. Ņemot vērā ierobežot resursu apjomu – finansējuma piesaistes procesam jābūt plānveidīgam un balstītam gan uz vispārēju situācijas izpēti un stratēģiju, gan uz detalizētu tehniski ekonomisko pamatojumu katram atsevišķam gadījumam.

Pētījuma izstrādes **mērķis** ir noteikt Viļānu novada perspektīvās investīciju piesaistīšanas vietām (teritorijas) un to attīstības iespējām, kā arī izstrādāt investīciju objektu aprakstus.

Šī pētījuma izstrādei, datu iegūšanai un analīzei tiks izmantotas gan kvalitatīvās, gan kvantitatīvās pētījumu metodes, nodrošinot informāciju par starptautiskā, valsts, reģiona un novada līmenī.

Uzsākot pētījumu veikts kabineta pētījums, apzinot esošo situāciju, analizējot datu bāzu informāciju, iepriekš Latvijā un ārzemēs veiktos pētījumus, normatīvos aktus.

Tika apkopoti un analizēti publiski pieejamie dati, datu bāzes par uzņēmējdarbības vidi raksturojošajiem rādītājiem. Svarīgākie rādītāji, kas raksturo ekonomisko aktivitāti un ieguldījumu tautsaimniecībā, ir uzņēmumu skaits, nodarbinātība, apgrozījums, pievienotā vērtība, eksports. Uzņēmumu skaits un kopējais apgrozījums raksturo ekonomisko aktivitāti, nodarbinātība uzņēmumos un pašnodarbināto skaits – ieguldījumu darbavietu radīšanā. Pievienotā vērtība un faktiski samaksātie nodokļi raksturo ieguldījumu valsts iekšzemes kopproduktā, savukārt ieguldījumu Latvijas ārējā tirdzniecībā rāda eksporta līmenis, kā arī ārējās tirdzniecības bilance. Tāpat tika apkopoti iepriekš Latvijā un ārzemēs veiktie pētījumi par uzņēmējdarbības attīstības nodrošināšanu, plānošanas dokumenti un normatīvie akti.

Apkopojot iegūtos rezultātus no primārajiem un sekundārajiem datu avotiem, tika veikta uzņēmējdarbības vides analīze, sagatavota PESTE-SVID analīze, resursu izvērtējums un teritorijas ekonomiskā profila noteikšana rīcības un rekomendācijas uzņēmējdarbības vides uzlabošanai projekta ieviešanas teritorijā.

Tika organizētas fokusgrupu intervijas ar uzņēmējiem, iedzīvotājiem, iestāžu vadītājiem, nosakot iedzīvotāju un komersantu vajadzības konkrētu teritoriju attīstībā un investīciju piesaistē. Diskusiju rezultāti tiks apkopoti ziņojumā, analizēti un iestrādāti pētījumā.

Veikta investīciju objektu noteikšana, aprakstu veidošana, gala atskaites sagatavošana. Veicot darba uzdevuma izpildi, veiktas regulāras konsultācijas un sadarbība ar pasūtītāja norādītajiem atbildīgajiem speciālistiem.

Tika sagatavota prezentāciju MS Power point formātā par veikto pētījumu, kā arī tā tiks prezentēta vadības grupā, pētījuma noslēgumā pasākumā un projekta noslēguma konferencē.

Tiks sagatavots pētījuma rezultātu kopsavilkumu angļu valodā.

Tiks sagatavots pētījums latviešu, kas tiks iesniegts pasūtītājam 10 (divdesmit) eksemplāros drukātā veidā un 10 CD (ar iespēju pavairot) latviešu valodā.

Tiks nodrošināta publicitātes prasības saskaņā ar EK Regulas 1828/2006, 04.10.2011. MK noteikumu Nr.749 (norāde uz finansētāju, logo lietošana ESF, ES, lietot vadošās iestādes saukli „Ieguldījums tavā nākotnē”).

Pasūtījuma izstrādes gaitā tiks nodrošināta pasūtījuma izpildes kvalitātes kontrole, atbilstoši organizācijas iekšējais kārtībai.

Starptautiskās, valsts, reģionālās investīciju vides un tendenču analīze

Šīs nodaļas mērķis ir veikt potenciālo attīstības virzienu analīzi Viļānu investīciju nozarē, veicot šādus uzdevumus:

- veikt starptautisko, valsts, reģionālo investīciju vides un tendenču analīzi;
- veikt POLARIS procesa analīzi Viļānu kontekstā;
- izvirzīt priekšlikumus investīciju avotiem un piesaistes ceļiem;
- ierosināt ārvalstu tiešo investīciju piesaistes stratēģijas izstrādi 2013.-2020.gadam.

Par investīcijām makroekonomikas teorijā tiek uzskatīta visa tā ienākumu daļa, kas nav novirzīta patēriņam. No makroekonomikas definīcijas investīcijas ir indivīdu, uzņēmumu vai valdību izdevumi ar mērķi palielināt savu kapitālu. No individuālo ekonomisko subjektu viedokļa par investīcijām tiek uzskatīta arī īpašuma tiesību iegāde uz jau eksistējošu kapitālu.¹ Savukārt, no valsts viedokļa kopumā par investīcijām tiek uzskatīti ieguldījumi tikai jauna kapitāla veidošanā.² **Investīcijas ir ekonomikas izaugsmes nepieciešams nosacījums.** Galvenie investīciju veidi ir saistīti ar uzņēmumu investīcijām to pamatkapitālā, mājsaimniecību investīcijām nekustamajā īpašumā un investīcijām krājumos. Investīciju nepieciešamība pamatā ir atkarīga no sagaidāmā pieprasījuma apmēra. Savukārt investīciju lielumu makroekonomikā saista ar procentu likmēm, nodokļu likmēm un citiem investīciju vidi raksturojošiem lielumiem.

Investīcijas var iedalīt sekojošos veidos.

- Atkarībā no stratēģiskā mērķa:
  - tiešās;³
  - netiešās.⁴

¹Investīciju (ieguldījumu) fondu analīze un nozīme kapitāla tirgus veidošanā Latvijā (salīdzinošais konteksts ar ES valstīm). Sabīne Mežkaze. Bakalaura darbs. RSU, Rīga, 2010.

²COMMIN: TheBalticSpatialConceptshare. commin.org/en/bsr-glossaries/national-glossaries/latvia/investicijas.html

³Tiešo ieguldījumu veids, kas dod investoram tiešās īpašuma tiesības uz vērtspapīriem vai īpašumu. Bikse V. Makroekonomikas pamati.-R.: SIA Izglītības solī, 1998.- 314.lpp.

⁴Netiešie ieguldījumi portfelī, t.i. vērtspapīru vai īpašumu kopumā. Šajā gadījumā investoram ir tiesības nevis uz atsevišķiem uzņēmēj sabiedrības aktīviem, bet gan uz ieguldījumu portfeļa daļu. Bikse V. Makroekonomikas pamati.-R.: SIA Izglītības solī, 1998.- 314.lpp.

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

- Atkarībā no resursu piederības:
  - privātās;
  - jauktās –
    - valsts;
    - ārvalstu.
- Atkarībā no ieguldījumu veida
  - finanšu
  - reālās.⁵

Šī pētījuma ietvaros tiks runāts gan par pašvaldības, valsts un Eiropas Savienības (ES) investīcijām, gan par ārvalstu tiešajām un netiešajām investīcijām.

---

⁵Reālās investīcijas ir ražošanas un ne ražošanas sfēras attīstībai, t.i.: rekonstrukcijai un tehniskā nodrošinājuma modernizācijai, ražošanas paplašināšanai un jaunas produkcijas izlaidei, produkcijas modernizēšanai un jaunu resursu apguvei, dzīvojamo telpu celtniecībai, sporta un rehabilitācijas objektu modernizācijai, darba apstākļu uzlabošanai un drošības tehnikas līmeņa paaugstināšanai. Bikse V. Makroekonomikas pamati.-R.: SIA Izglītības soļi, 1998.- 314.lpp.

Kopējā investīciju situācija Latvijā vēsturiskā griezumā

Reizē ar valsts neatkarības atgūšanu 1990. gadu sākumā Latvijā ienāca pirmās investīcijas, piemēram, Skandināvijas valstu nauda tika investēta gan telekomunikāciju, gan finanšu sektorā. Šajā laikā ārvalstu investīciju palielināšanos veicināja valsts uzņēmumu privatizācija. Skandināvijas finanšu resursu investēšana pastiprinājās pēc Krievijas krīzes 1998. gadā, un līdz šim Skandināvijas valstis pakāpeniski ieguvušas vadošo lomu pārējo Eiropas ziemeļu reģiona valstu vidū.⁶

Jaunu ārvalstu investīciju strauju pieaugumu Latvija piedzīvoja līdz ar iestāšanos ES 2004. gadā. Latvijas kā ES dalībvalsts likumdošanā tika iekļauta brīva kapitālu kustība ES ietvaros, kas bija viens no iemesliem, kādēļ pieauga privātās investīcijas. Palielinājās gan tiešās ārvalstu investīcijas, gan arī banku piesaistītie resursi, no kuriem daļa ar izsniegto kredītu palīdzību nonāca nekustamā īpašuma tirgū. Tiešo ārvalstu investīciju atlikums pieauga no 3,3 mljrd. EUR 2004. gada beigās līdz 8,1 mljrd. EUR 2008.gada beigās, tikmēr banku aizņēmumi 2008. gada beigās sasniedza 14,3 mljrd. EUR, pēc Latvijas Bankas apkopotās Latvijas starptautisko investīciju bilances. Krīzes laikā šis banku aizņēmumu apjoms samazinājās līdz 9,4 miljardiem EUR 2010. gada septembra beigās, bet 2010. gada beigās banku aizņēmumu apjoms samazinājās līdz nullei, kamēr līdz 15,2 miljardiem EUR pieauga ārvalstu banku noguldījumu apjoms. Vēl 2010. gada septembra beigās tie bija 4,1 miljards EUR. 2011. gada septembra beigās ārvalstu banku noguldījumu apjoms veidoja 13,9 mljrd. EUR.⁷

Latvija līdz ar iestāšanos ES sāka saņemt dažādu fondu līdzekļu palīdzību, kas vairākkārt pārsniedza Latvijai pieejamos fondu līdzekļus pirms iestāšanās. ES struktūrfondi ir reģionālās politikas finanšu instruments ar mērķi mazināt ienākumu un iespēju atšķirības starp ES valstīm un to reģioniem, tādējādi palīdzot Latvijai sasniegt vidējos ES attīstības rādītājus. 2004.-2006.gada struktūrfondu programmas ietvaros bija šādas prioritātes:

- ilgtspējīgas attīstības veicināšana;
- uzņēmējdarbības un inovāciju veicināšana;
- cilvēkresursu attīstību un nodarbinātības veicināšana;

⁶Saskaņā ar Lursoft datiem.

⁷Saskaņā ar Ekonomikas ministrijas un Lursoft datiem.

- lauku un zivsaimniecības attīstības veicināšana;
- tehniskā palīdzība struktūrfondu administrēšanai.

Savukārt ES fondu atbalsts Latvijā 2007.-2013. gada periodā primāri tiek ieguldīts iedzīvotāju izglītībā, uzņēmumu tehnoloģiskajā izcilībā un elastībā, kā arī zinātnes un pētniecības attīstībā, lai veicinātu zināšanu ietilpīgas ekonomikas veidošanos valstī un stiprinātu citus nepieciešamos priekšnoteikumus ilgtspējīgai ekonomiskai attīstībai un cilvēku dzīvei Latvijā.

Kopumā periodā no 2004.-2015.gadam piesaistītais finansējums no ES un ar to saistītiem fondiem Latvijā sasniegs 7,32 miljardus latu, investējot:

- infrastruktūrā, ražošanā: 2,9 miljardi latu;
- zinātnē un tehnoloģijās: 1,04 miljardi latu;
- IT, vidē, energoefektivitātē, veselībā: 2,6 miljardi latu.

Globālās finanšu krīzes rezultātā ārvalstu kapitāls Latvijas ekonomikā būtiski samazinājās. Ja 2007. gadā neto darījumu apjoms bija 1,7 mljrd. EUR, kas ir gada laikā sasniegtais lielākais rādītājs, tad visā 2009. gadā – vien 67,6 milj. EUR. Investīciju bankieru teiktais liecina, ka krīzes dēļ 2008. gada nogalē nenotika iepriekš cerēti vairāku uzņēmumu pārdošanas, investoru piesaistes darījumi, kuru kopējais apjoms 1,4 mljrd. EUR. Iespējams, daļa darījumu tā arī netiks realizēti, turklāt krīzes dēļ daudzu uzņēmumu ārvalstu īpašnieki pārdod uzņēmumu daļas atpakaļ Latvijas uzņēmējiem vai ļauj tās izpirkt uzņēmumu vadībai. 2010.gadā nefinanšu investīciju apjoms faktiskajās cenās bija par 52% zemāks, nekā 2008.gadā.⁸

2010. gadā situācija sāka uzlaboties, jo tika noslēgti vairāku uzņēmumu pirkšanas, pārdošanas darījumi, un šī tendence turpinājās 2011. gadā. 2011.gada deviņos mēnešos tiešo investīciju apjoms Latvijas ekonomikā bija gandrīz trīs reizes lielāks par 2010.gadā kopumā ienākošajām ārvalstu tiešo investīciju plūsmām.

Uz 2011. gada septembra beigām tiešo ārvalstu investīciju neto atlikums bija 9,34 mljrd. EUR, kas ir 4223,1 EUR uz vienu iedzīvotāju, liecina Latvijas Bankas dati. Salīdzinot ar 2010. gada beigām, uzkrāto investīciju apjoms pieaudzis par 14%, bet, salīdzinot ar 2003. gadu, tas pieaudzis vairāk nekā 3,3 reizes. Kopumā Latvijā uzkrāto ārvalstu tieši investīciju ģeopolitiskā struktūrā lielākoties ir ES valstu investīcijas (80%). Skaitliski lielākais investoru skaita pieaugums 2011. gadā bijis no Krievijas un arī citām NVS valstīm - to sekmēja 2010.

---

⁸Saskaņā ar SIA „Latvijas Tālrūnis” projekta „Baltic Export.com” informāciju.
<http://balticexport.com/?article=arvalstu-investiciju-vide-latvija&lang=lv>

gada grozījumi Imigrācijas likumā. Salīdzinājumā ar citām ES dalībvalstīm Latvija nav ārvalstu tiešo investīciju piesaistīšanas sliktais piemērs, drīzāk viduvēji-apmierinošs.

Latvijas mērogā Rīgas reģions ir lielākais investīciju aktivitātes centrs Latvijā, kurā koncentrējas vairāk nekā puse no kopējā investīciju apjoma un vairāk nekā 80% no ārvalstu kapitālieguldījumiem. Pēdējos gados ir vērojama tendence mazināties investīciju koncentrācijai uz reģionu rēķina. Gan nacionālo, gan starptautisko plānošanas un investīciju rīcības plānu līmenī pastāv uzdevums mazināt ekonomisko nevienlīdzību starp visiem valsts reģioniem.

Kopumā situācija tautsaimniecībā investīciju piesaistīšanā ir uzlabojusies gan pēdējo 3 gadu laikā, gan ilgākā laika termiņā – pēdējo 10 gadu laikā. Ir pieaudzis nefinanšu investīciju apjoms no 0,25Ls uz vienu pievienotās vērtības latu vidēji 1997.-1999.gados līdz 0,33Ls vidēji 2004.-2006.gados.⁹ Tāpat, tieši 2011.-2012.gadā ir būtiski uzlabojies uzņēmējdarbības vides reitings „DoingBusiness”, un 2012.gadā Latvija pēc DoingBusiness reitinga ierindojas 21 vietā pasaulē, apsteidzot Igauniju un Lietuvu.¹⁰

Latvijas tautsaimniecībā veikto kapitālieguldījumu struktūra kopumā atbilst kopējās pievienotās vērtības struktūrai – lielākajās nozarēs tiek veikti attiecīgi lielākie ieguldījumi.

Pozitīvas tendences parādās arī Latvijas uzņēmumu investīciju tehnoloģiskajā struktūrā: 39,2% investīciju tiek novirzīta tehnoloģisko mašīnu un iekārtu fonda veidošanai, kā arī aug investīciju kopapjoms uzņēmumu nekustamā īpašuma fonda veidošanā. Taču kopumā ilgtermiņa nemateriālo ieguldījumu īpatsvars paliek ļoti zemā līmenī situācijā, kurā daudzi ekonomisti tieši nemateriālās investīcijas uzskata par vienu no svarīgākajiem ekonomikas izaugsmes faktoriem mūsdienu apstākļos. Arī vietējie Latvijas uzņēmumi nemateriālās investīcijās, jo sevišķi pētniecībā un attīstībā, investē 3 reizes mazāk kā vidēji ES, un mazāk arī kā tas ir Lietuvā un Igaunijā.¹¹

Līdz šim lielākā ārvalstu investoru nauda tika piesaistīta finanšu un nekustamā īpašuma nozarēm, arī telekomunikācijām, bet daudzi investīciju projekti, it īpaši ražošanas un lauksaimniecības jomās Latvijā tā arī nav tikuši realizēti. Šai situācijai ir apzināti dažādi iemesli, tostarp valsts un pašvaldības iestāžu neizdarība, iedzīvotāju izrādīta pretestība, esošo akcionāru strīdi. Eksperti izteikušies, ka šobrīd par ieguldījumiem Latvijā ir liela ārvalstu

⁹Investīcijas kā Latvijas ekonomikas izaugsmes faktors. Deniss Titarenko. Promocijas darbs. Rīga, 2008.

¹⁰DoingBusiness. 2012. <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/latvia>

¹¹Investīcijas kā Latvijas ekonomikas izaugsmes faktors. Deniss Titarenko. Promocijas darbs. Rīga, 2008.

investoru interese - gan par ļoti lētu naudu iegādāties perspektīvus aktīvus, gan par konkurentu iegādi.¹² Lielākā interese ir par nekustamo īpašumu iegādi, iespējām ieguldīt Latvijas pārtikas pārstrādē, kokapstrādē, arī poligrāfijas biznesā.

Investīciju piesaisti Latvijai ietekmē visa makroekonomiskā situācija. Piemēram, Latvijas salīdzinoši zemais kredītreitings padara investorus piesardzīgus. Taču, 2012.gada maijā Latvijas kredītreitinga novērtējumu kompānija Standard & Poor's paaugstināja no BB+/B uz BBB-/A-3 ar stabilu šī reitinga prognozi nākotnē¹³. Tādējādi makroekonomiskā situācija Latvijā ir atgriezies situācijā, kad Latvija ir saistoša ārvalstu investoriem un starptautiskajiem uzņēmumiem. Taču Latviju, vēl lielākā apjomā kā Rietumeiropu, skar sabiedrības novecošanās. Turklāt, Latvijā iedzīvotāju skaits arī sarūk. Abi šie apstākļi mazina investoru interesi par Latviju un potenciāli var negatīvi ietekmēt investoru interesi arī nākotnē. Uz investīciju vidi turpina negatīvi darboties lielais korupcijas un ēnu ekonomikas apjoms valstī.¹⁴ Savukārt valsts institūcijām tiek pārņemts konsekventas investīciju stratēģijas trūkums.

Galvenos faktoros, kas ietekmē investīciju klimatu gan Latvijā, gan citās valstīs: valsts politiskā stabilitāte, muitas un tirdzniecības noteikumi, sakārtota likumdošana, cīņa pret korupciju, tiesiskā drošība, finansējuma pieejamība, nodokļu politika un citi uzņēmējdarbības aspekti. Pašvaldībām, kas vēlas konkurēt par privāto investoru piesaisti, ir jāietekmē un jāuzlabo savi rādītāji visos aspektos, kas ir to kontrolē.

Atsevišķs privāto investoru piesaistes mērķis ir **Privātās Partnerības projekti**. Saskaņā ar Finanšu ministrijas noteikto definīciju, jēdziens Publiskā un Privātā Partnerība (PPP) apzīmē publiskā un privātā sektora sadarbības formu, kas veidota uz noteiktu laiku un nosacījumiem, lai nodrošinātu sabiedrības vajadzības būvdarbu veikšanā vai pakalpojumu sniegšanā.

Latvijā, saskaņā ar Publiskās un privātās partnerības likuma 1.panta 1.punktu PPP saprot kā publiskā un privātā sektora sadarbību, ko vienlaikus raksturo šādas pazīmes:

a) sadarbība notiek starp vienu vai vairākiem publiskajiem partneriem un vienu vai vairākiem publiskās un privātās partnerības procedūrā iesaistītajiem privātajiem partneriem;

¹²Saskaņā ar SIA „Latvijas Tālrūnis” projekta „Baltic Export.com” informāciju.

<http://balticexport.com/?article=arvalstu-investiciju-vide-latvija&lang=lv>

¹³SovereignsRating List. Standard & Poor's.

<http://www.standardandpoors.com/ratings/sovereigns/ratings-list/en/us/?subSectorCode=39&start=50&range=50&ffFix=yes>

¹⁴Latvijas konkurētspējas novērtējums 2011. Rīgas Ekonomikas augstskola. Baltijas Starptautiskais ekonomikas politikas studiju centrs. 2012.

http://www.biceps.org/sites/default/files/LCR_LV_1804_Final_1.pdf

b) sadarbība notiek, lai nodrošinātu sabiedrības vajadzības būvdarbu veikšanā vai pakalpojumu sniegšanā;

c) tā ir ilgtermiņa sadarbība, kas ilgst līdz 30 gadiem, bet gadījumos, kad tas nepieciešams līguma mērķim un sasniedzamajiem rezultātiem, ko pamato finanšu un ekonomiskie aprēķini, arī ilgāk;

d) publiskais un privātais partneris apvieno un izmanto tam pieejamos resursus (piemēram, īpašumu, finanšu līdzekļus, zināšanas un pieredzi);

e) atbildība un riski tiek dalīti starp publisko un privāto partneri.¹⁵

Lai gan visā pasaulē PPP ir jau kļuvusi par risinājumu sekmīgai sabiedrisko pakalpojumu sniegšanai, infrastruktūras attīstīšanai un uzturēšanai, kas veicinātu ekonomisko izaugsmi un nodrošinātu sabiedrības labklājību, Latvijā tikai pēdējo gadu laikā aizvien vairāk tiek runāts par PPP un iespējām, ko tā var dot tautsaimniecības attīstībai. Līdz 2008.gadam Latvijā Koncesiju reģistrā ir reģistrēti tikai 14 salīdzinoši mazi koncesiju līgumi un identificēti atsevišķi gadījumi, kad publiskajos projektos netieši tiek pielietota PPP struktūra, kas ir ļoti mazs rādītājs, ņemot vērā augsto nepieciešamību pēc investīciju projektiem Latvijā. Turklāt, uz ekonomiskās krīzes laiku 2009.-2011.gadu visi Publiskās Partnerības Projekti no valsts puses tika apturēti. Tomēr, ņemot vērā aizvien pieaugošo interesi valsts institūcijās par PPP sniegtajām iespējām kvalitatīvu pakalpojumu un infrastruktūras projektu nodrošināšanā, var uzskatīt, ka PPP ir kļuvusi par jaunu potenciālu iepirkuma alternatīvu valsts institūcijām īstenot nozīmīgus infrastruktūras projektus un nākamajos gados varētu sagaidīt vairāku lielu tautsaimniecībai nozīmīgu PPP projektu uzsākšanu. Šobrīd īstenotajiem PPP projektiem finansētājs ir bijis privātais sektors, kurš projektu ir īstenojis no pašu vai aizņemtā kapitāla..

Runājot par finanšu līdzekļu pieejamību PPP projektiem – gandrīz visas Latvijā darbojošās bankas izrāda interesi par iespējām piedalīties PPP projektos. Arī ārzemju finanšu institūcijas ir interesējušās par iespējām finansēt PPP projektus, taču šobrīd tās Latvijas finanšu tirgū nav plaši pārstāvētas. Ņemot vērā to, ka, līdz šim lieli, PPP projekti nav īstenoti, ir grūti definēt precīzi Latvijas fondu kapacitāti, taču bankām pašvaldība un valsts ir visdrošākais aizņēmējs, tādēļ ir pamats apgalvot, ka bankām ir interese iesaistīties ne tikai lielos nozaru ministriju projektos, bet arī pašvaldību PPP projektos.

Līdzīgi kā pārējās valstīs arī Latvijā pašreiz ir aktuāls jautājums par iespējām apvienot valsts, privāto un ES fondu finansējumu.

¹⁵http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/ppp/par_ppp/ppp_skaidrojums/

Papildus, lai veicinātu plašāku PPP projektu īstenošanu tautsaimniecībā, 2006.gadā tika uzsāktas aktivitātes pie Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta līdzfinansētās programmas „Valsts un privātās partnerības veicināšana Latvijā” ieviešanas, kuras **apsaimniekotājs** ir LIAA.

Līdzīgi kā citās ES valstīs, Latvijā PPP projektus ir iespējams īstenot visā tautsaimniecības nozaru spektrā, īpaši atzīmējot:

- sociālo sektoru (pansionāti, sociālās mājas u.t.t.);
- enerģētikas sektoru;
- izglītību un kultūru (skolas, bērnudārzi, studentu kopmītnes, koncertzāles, muzeji);
- transportu (autoceļi, tilti, lidostas, sabiedriskais transports, transporta infrastruktūra, piemēram, stacijas ēkas, u.t.t.), kā arī pašvaldību ielu būvniecību un renovāciju;
- vidi (ūdenssaimniecība un atkritumu apsaimniekošana);
- veselības aprūpi (slimnīcas, poliklīnikas, dzemdību nami);
- tieslietas (policijas ēku, cietumu būvniecība).

Pārsvarā identificētajos PPP projektos dominē partnerības veida PPP projekti (piemēram, DBFO), kuri tiek pielietoti infrastruktūras izveidē un apsaimniekošanā dažādu nozaru projektu ietvaros (ceļi, slimnīcu ēkas, skolas, valsts pārvaldes ēkas utt.). Līdz ar to, PPP projektu potenciāls ir samērā augsts.¹⁶

---

¹⁶<http://www.pppa.lv/lat/ppp.htm>

Apkopotie pamatfakti par investīcijām Latvijā:

- *uzkrātās tiešās ārvalstu investīcijas – 9,3 miljardi EUR;*
- *uzkrātās tiešās ārvalstu investīcijas Latvijas uzņēmumu pamatkapitālos – 6,12 miljardi EUR;*
- *uzkrātās tiešās ārvalstu investīcijas uz vienu iedzīvotāju: 4223,1 EUR;*
- *valstis, kuras visvairāk investējušas Latvijā: Zviedrija, Igaunija, Nīderlande;*
- *visvairāk ārvalstu investori investējuši finanšu un nekustamā īpašuma nozarēs. Sekundāras nozares: transports un sakari, tirdzniecība, preču ražošanas sektora būvniecība;*
- *lielākais ārvalstu investoru reģistrētais pamatkapitāls: Swedbank - 943 milj. EUR;*
- *85% ārvalstu investīciju koncentrējušās Rīgā un tās tuvējā apkārtnē,*
- *ārējo investīciju piesaistes jomā notiek funkciju dublēšanās sistēmas dalībnieku starpā, gan starp valsts institūcijām, gan privātā sektora dalībniekiem,*
- *pēc apkalpošanas nozīme ārējo tiešo investīciju piesaistē tiek novērtēta par zemu;*
- *nepieciešamība uzlabot uzņēmējdarbības vidi, it īpaši jautājumos, kas saistīti ar infrastruktūru un darbaspēka pieejamību;*
- *pašreizējā ārējo tiešo investīciju (ĀTI) piesaistes sistēmas ietvaros ir izveidoti vairāki sadarbības formāti, no kuriem nozīmīgākā loma lēmumu pieņemšanas ziņā ir Investīciju padomei;*
- *Latvijā ir maz izmantots Publiskās Partnerības projektu potenciāls.*

Ārējo investīciju piesaistes sistēma Latvijā

Ārējo tiešo investīciju piesaistes sistēma Latvijā tiek organizēta vairākos līmeņos, iesaistoties gan valsts institūcijām un pašvaldībām, gan nevalstiskā un privātā sektora pārstāvjiem. Valstiskā līmenī Latvijas Ekonomikas ministrija jau vairākus gadus katru gadu nosaka un realizē Uzņēmējdarbības vides uzlabošanas pasākumus. Kopējai Investīciju veicināšanai izveidota starpniekinstitūcija - Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (LIAA). Savukārt lielo ārvalstu investoru intereses sarunās ar valdību pārstāv sabiedriska organizācija- Ārvalstu investoru padome Latvijā. Citas investīciju piesaistes organizācijas ir: Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padome, kas koordinē sadarbību starp valsts institūcijām, pašvaldībām un lielajiem infrastruktūras uzņēmumiem, kā arī citiem investīciju piesaistes procesā iesaistītajiem dalībniekiem; Trīspusējā sadarbības padome, kurā ietilpst LIAA, Ekonomikas ministrija un Ārlietu ministrija; Piecpusējā sadarbības padome, kurā ietilpst visi Trīspusējās sadarbības padomes dalībnieki, kā arī divas uzņēmējus pārstāvošas nevalstiskās organizācijas – Latvijas Darba devēju konfederācija un Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera.¹⁷

LIAA ir uzsākusi investīciju piesaistes projektu Polaris, kas paredz vienotu un saskaņotu ministriju, pašvaldību, infrastruktūras uzņēmumu un valsts iestāžu rīcību stratēģiski nozīmīgu vietējo un ārvalstu investīciju projektu realizēšanā. Polaris process detalizētāk tiks apskatīts nākamajā nodaļā.

¹⁷Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007.-2013.1

Investīciju vides tendences Viļānu novada kontekstā

Šī pētījuma ietvaros tiek izmantoti plānošanas dokumenti, kuri vēl ir aktuāli, kā arī pētījumi, kas ir jaunāki par 4 gadiem. Galvenie izmantotie informācijas avoti par investīciju vides analīzi Viļānu novadā ir:

- Valsts un reģionālā līmeņa plānošanas dokumenti:
  - Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007. – 2013.gadam;
  - Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010. – 2013.gadam;
  - Ārvalstu tiešo investīciju piesaistes stratēģija 2011. – 2017.gadam; POLARIS procesa metodika, kas gan nav apstiprināts politikas plānošanas dokuments;
  - Latvijas preču un pakalpojumu eksporta veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pamatnostādnes 2010. – 2016.gadam;
  - Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam;
  - Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam;
  - Latgales reģiona rīcības plāns 2012.-2013.gadam;
- Spēkā esošā likumdošana;
- Lursoft un Uzņēmumu reģistra dati.

Plānošanas dokumentos ārējo tiešo investīciju piesaiste tiek balstīta uz valsts konkurētspējas palielināšanu. Dokumentos ietverta mērķu un uzdevumu salīdzinājums rāda, ka kopš NAP pieņemšanas valsts pārvaldes attieksme pret ĀTI ir mainījusies. Sākotnēji (NAP) ĀTI tika uztvertas kā instruments Latvijas uzņēmumu modernizācijai, pateicoties tehnoloģijas pārnesei no ienākušo ārvalstu uzņēmumiem uz citiem vietējiem uzņēmumiem, taču ņemot vērā ekonomikas lejupslīdi un ar to saistīto iekšējā patēriņa kritumu, SAP un Pamatnostādņēs tika iezīmēta jauna pieeja ĀTI – tās tiek uztvertas kā instruments valsts ekonomiskās struktūras pārveidei, veicinot eksporta pieaugumu. Pamatnostādņu dokumentā galvenais uzsvars ir likts uz eksporta veicināšanu, tās kontekstā iekļaujot arī ĀTI piesaisti, tomēr ĀTI piesaistei nepieciešams attīstīt atsevišķu pieeju, kas arī ir uzsākta līdz ar Stratēģijas un POLARIS procesa izstrādi. Galvenās rekomendācijas ir saistītas ar ĀTI piesaistes, tās mērķa un lomas skaidrāku definēšanu, valsts politikas skaidru definēšanu attiecībā uz investīciju portfeļa veidošanu vai neveidošanu, publiski pieejama un pārskatāma POLARIS procesa metodikas dokumenta izstrādi.

Šajā analīzē netiek iekļauts Latvijas preču un pakalpojumu eksporta veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pasākumu plāns 2010. – 2011.gadam, jo tas vairs nav aktuāls.

Valsts un reģionālā līmeņa plānošanas dokumenti

- Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007-2013, pieņemts 2006.gadā.

Investīciju tematikai šajā plānā ir pievērsta sekundāra nozīme. Attīstības plāna izvirzītās prioritātes, kas ir attiecināmas uz investīciju vidi Viļānu novadā ir sekojošas:

- Atšķirību mazināšana starp reģioniem;
- Pašvaldību funkciju paplašināšana un to rīcībspējas uzlabošana

Plānā paredzētā novadu reforma ir tikusi paveikta. Taču galvenais mērķis, kas attiecas uz lauku novadiem- atšķirību mazināšana starp reģioniem- nav ticis veiksmīgi realizēts.

- Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010. – 2013.gadam, pieņemts 2010.gadā.

Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010. – 2013.gadam ir vidējā termiņa plānošanas dokuments, kas hierarhiski ir zem Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam. Galvenie uzsvāri, kas skar investīciju vidi lauku novados, ieskaitot Viļānu novadu ir:

- Sadarbības veicināšana starp izglītības, zinātnes un uzņēmējdarbības sektoriem, pilnveidojot tehnoloģijas un zināšanu pārnesi, sekmējot privātā sektora investīcijas pētniecībā un attīstībā;
- Ieviest finanšu atbalsta instrumentus investīcijām un apgrozāmiem līdzekļiem;
- Izstrādāt un īstenot Latvijas preču un pakalpojumu eksporta veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pasākumu plānu 2010.-2011.gadam
- Reģionālās politikas aktualizācija/izstrāde – papildus finansējuma piesaiste pašvaldību projektu īstenošanai, kas sekmē ekonomisko attīstību reģionos: veiktas ERAF investīcijas 135 milj. LVL apmērā 18 novadu pašvaldībās; Veiktas ELFLA investīcijas 20 milj. LVL apmērā 44 novadu pašvaldībās – īpaši atbalstāmajās teritorijās
- Izteiktāki nekā iepriekš izstrādātajos plānos, izvirzīta ārvalstu tiešo investīciju piesaiste, kā arī riska kapitāla investīciju attīstības nepieciešamība, sākot ar piesaistes stratēģiju izstrādi.
- Plānota atšķirību mazināšana starp reģioniem;
- Valsts pārvaldes reģionālo iestāžu efektīvāks izvietojums;

- Ārvalstu tiešo investīciju piesaistes stratēģija 2011. – 2015.gadam, pieņemta 2011.gadā;

Šīs Stratēģijas uzdevums ir veidot vienotu, dinamisku, uz ciešu sadarbību balstītu investīciju piesaistes procesu – „POLARIS process”, kurā ar noteiktu atbildību un kompetenci darbojas visi investīciju piesaistei nozīmīgie dalībnieki – valsts institūcijas, privātais sektors, pašvaldības un zinātniskās institūcijas. Stratēģijā identificētas Latvijai perspektīvās nozares ĀTI piesaistei, un mērķa valstis, no kurām ir visaugstākā iespēja piesaistīt ĀTI. Dokumentā identificēti nepieciešamie rīcības virzieni investīciju vides uzlabošanai un investoru intereses piesaistei. Stratēģijas veiksmīgai īstenošanai nozīmīga loma ir ĀTI piesaistes mārketinga pasākumu plānošanai un īstenošanai, tādēļ stratēģijā aprakstīti marketinga kanāli un aktivitātes, kas tiks izmantoti investoru ieinteresēšanai par uzņēmējdarbības iespējām Latvijā. Stratēģijā tiek konstatēts, ka, lai gan ārvalstu kapitālisma plūsma Latvijā ekonomiskās krīzes laikā samazinājās, tomēr ārvalstu tiešo investīciju plūsma bija noturīgāka. Diemžēl par POLARIS procesu publiski pieejamās informācijas apjoms ir nepietiekošs. Nav skaidri identificējami konkrēti organizatoriskie elementi, rezultātu izvērtēšana, u.c. procesa nepilnības.

Saskaņā ar īpaši izstrādātu investīciju piesaistes metodoloģiju, kas nosaukts „POLARIS process” (skat. sadaļu „ĀTI piesaistes process”), un pamatojoties uz Latvijas salīdzinošajām priekšrocībām un citiem kritērijiem, ir identificētas septiņas mērķa nozares, kurās pastāv visaugstākās perspektīvas piesaistīt ārvalstu tiešās investīcijas.

Kritēriji, kuri tika izmantoti nozaru izvēlei:

- nozares, kurās Latvijā ir dabas resursi;
- darbaspēka prasmes un tradīcijas ilgākā laika posmā;
- izglītības un pētniecības institūciju konkurētspēja;
- Latvijas ģeopolitiskais novietojums;
- nozares izaugsmes temps;
- ES atbalsts sociālo izaicinājumu (*social challenges*) risināšanai atsevišķās nozarēs.

Izvirzītās mērķa nozares ir:

- Metālapstrāde un mašīnbūve
- Transports un loģistika
- Informācijas tehnoloģijas

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

- Dzīvības zinātnes (*Lifesciences*– farmācija, biotehnoloģijas cilvēka veselības, veterinārijas un agrobiotehnoloģiju nozarēs)
- Veselības aprūpe
- Kokrūpniecība
- Zaļās tehnoloģijas (*Greentech*) – atjaunojamā enerģija, notekūdeņu apsaimniekošana, kā arī cieta atkritumu un pārstrādājamo materiālu apsaimniekošana, tehnoloģiju un iekārtu ražošana šajās nozarēs.

Tabulā parādīti atsevišķi piemēri kā iespējams analizēt nozaru konkurētspēju:

Mērķa nozare	Konkurētspējas priekšrocības	Jomas, kurās piesaistāmas ĀTI	Mērķa valstis	Nozarēm atbilstošie uzņēmumi Viļānos (atsevišķi raksturojami)
Dzīvības zinātnes (<i>Lifesciences</i> – farmācija, biotehnoloģijas cilvēka veselības, veterinārijas un agrobiotehnoloģiju nozarēs)	Ilgstošas tradīcijas un vēsturiskas iestrādes farmaceutisko produktu attīstībā un ražošanā. Augsti kvalificēts darbaspēks un zinātniski pētnieciskā bāze, zinātniskās pētniecības institūciju pieejamība, kā arī uzkrātās darbaspēka prasmes ievērojami paaugstina Latvijas uzņēmumu iespējas sekmīgi konkurēt pasaules tirgos.	Jaunu produktu radīšana, balstoties uz jaunākajiem pētījumiem biotehnoloģiju un farmācijas jomās. Jaunu medicīnisko iekārtu un farmācijas produktu ražošanas iekārtu izstrāde. Inovatīvas metodes enerģijas ražošanai un uzkrāšanai.	ASV, Lielbritānija, Vācija, Francija, Zviedrija, Japāna	SIA Agroinvests, SIA „Viļānu slimnīca”, a/s "Latgales ciltslietu un mākslīgās apsēklošanas stacija”, a/s "Viļānu selekcijas un izmēģinājumu stacija"

Kokrūniecība	No Latvijas teritorijas 55% aizņem meži. (2010.gadā koksnes un tās izstrādājumu eksports bija 19% no kopējā preču eksporta). Koksne ir atjaunojams resurss, kas nodrošina nozares ilgtspēju.	Pirmapstrādes produktu (izejvielu) izmantošana augstākas pievienotās vērtības produktu (piemēram, mēbeļu) ražošanai. Mēbeļu ražošana, līmētu konstrukciju izmantošana celtniecībā; vairākstāvu koka ēku celtniecība, citu koksnes produktu izstrāde, dažādoti Latvijā saražotās koksnes izejmateriāli. Jaunu koksnes izejmateriālu pielietošanas veidu noteikšana.	Somija, Zviedrija, Lielbritānija, Vācija, Francija, Krievija	Ābeļkoks
---------------------	--	---	---	----------

POLARIS process paredz saskaņotu ministriju, pašvaldību, infrastruktūras uzņēmumu un valsts iestāžu rīcību stratēģiski nozīmīgu vietējo un ĀTI investīciju projektu īstenošanā, kā arī privātā un akadēmiskā sektora pārstāvju līdzdalību, nodrošinot nepieciešamo informāciju ārvalstu investoru ieinteresēšanai par investīciju iespējām Latvijā. POLARIS procesa ietvaros ir izveidota Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padome, kura risina jautājumus, kas saistīti ar konkrētu investīciju projektu īstenošanu un investīciju vides uzlabošanu.

POLARIS process konkrētā LIAA, kā arī citu publiskā un privātā sektora institūciju uzdevumus, kas veikti līdzšinējā investīciju piesaistes procesa ietvaros. Lai nodrošinātu efektīvu ierobežoto līdzekļu un resursu izmantošanu, POLARIS procesa ietvaros aktivitātes tiek koncentrētas augstāk norādītajās mērķa nozarēs.

POLARIS procesa ietvaros ir aktīvi iesaistītas šādas institūcijas un personas:

LIAA	LIAA un Latvijas Ārējās ekonomiskās pārstāvniecības
Valdība	Ministru kabinets, EM, ĀM, citas ministrijas un valsts institūcijas, kā arī speciāli izveidotā Lielo un stratēģiski nozīmīgo projektu koordinācijas padome (turpmāk – Investīciju padome)

Privātā sektora pārstāvji	Nevalstiskās organizācijas, komersantu apvienības un nozaru asociācijas, kā arī atsevišķu Latvijas puses investīciju projektu īpašnieki, kuri meklē investorus saviem projektiem
Ārvalstu investori	Stratēģiskie investori (komercsabiedrības), finanšu investori, investīciju fondi u.tml.
Akadēmiskā sektora pārstāvji	Universitātes un zinātniskās pētniecības institūcijas
Pašvaldības	Pilsētu domes, novadu padomes, kas noslēgušas līgumus ar LIAA par sadarbību investīciju piesaistīšanā. ¹⁸

POLARIS procesa ieviešanā izdalāmi šādi posmi:

Posms	Posma apraksts
Mērķa nozaru analīze	Latvijas tautsaimniecības novērtēšana, nozaru analīze, mērķa nozaru (POLARIS procesa mērķa nozaru (turpmāk – mērķa nozares)) noteikšana, kā arī regulāra informācijas atjaunošana par ekonomisko situāciju nozarēs. <i>Nepieciešamā analīze ir veikta, un mērķa nozares ir noteiktas turpmākajos gados veicama mērķa nozaru monitorēšana, lai noteiktu aktuālākās izmaiņas un attīstības virzienu.</i>
Piedāvājuma sagatavošana investoriem	Latvijas puses investīciju projektu apzināšana un piedāvājuma noformēšana (veic LIAA sadarbībā ar privāto sektoru). Zināšanu, jaunu pētniecības rezultātu un attīstības projektu novērtēšana un piedāvājumu sagatavošana investoriem (veic LIAA sadarbībā ar zinātniskajām institūcijām).
Potenciālo investoru uzrunāšana	Sagatavotās informācijas izplatīšana un potenciālo investoru uzrunāšana: <ul style="list-style-type: none"> Latvijas valdības pārstāvju (valsts prezidenta, ministru prezidenta, ekonomikas ministra, ārlietu ministra) vizītēs, tai skaitā pie pasaulē nozīmīgiem uzņēmumiem, ar mērķi

¹⁸Sadarbības līgums ar LIAA neizslēdz un neierobežo LIAA sadarbību ar jebkuru pašvaldību. Taču ierobežoto resursu apstākļos intensīvāks darbs ārvalstu investīciju piesaistē tiek īstenots attiecībā uz tām pašvaldībām, kas apliecinājušas interesi tās pieņemt. Tāpat šāda dokumenta esamība zināmā mērā pastiprina pašvaldības pienākumus sniegt LIAA nepieciešamo informāciju un dod papildus drošību LIAA attiecībā uz ārvalstu investoru apkalpošanu.

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

	<p>veicināt interesi ieguldīt Latvijā;</p> <ul style="list-style-type: none"> • individuāla potenciālo stratēģisko investoru uzrunāšana (tikšanās, tiešais marketing, vizītes pie investoriem, ko īsteno Ārlietu ministrijas vēstniecību darbinieki, LIAA un Latvijas Ārējās ekonomiskās pārstāvniecības sadarbībā ar Latvijas privāto sektoru; • semināros, konferencēs, biznesa forumos, piedāvājot informāciju par investīciju vidi Latvijā, konkrēto nozari un nozarē piedāvātajiem Latvijas puses projektiem.
<p>Atbalsts jaunu investīciju projektu ieviešanai</p>	<p>Pasākumi valsts un pašvaldību institūciju kompetences ietvaros, kas nepieciešami, lai atvieglotu un veicinātu jaunu projektu uzsākšanu Latvijā.</p> <p>Pasākumi, lai operatīvi novērstu šķēršļus nozīmīgu projektu ieviešanai.</p>
<p>Pēcprojektu apkalpošana („follow-up”)</p>	<p>Projektu īstenošanas novērtēšana, komunikācija ar investoriem un pašvaldībām, lai noskaidrotu projekta ieviešanas gaitu, rezultātu un iesaistīto personu viedokli par projekta negatīvajiem un pozitīvajiem aspektiem. Secinājumu rezultātā jāveic pasākumi, lai būtiski uzlabotu Latvijas investīciju vides pievilcību.</p>

Pašvaldībām, kuras vēlas uzlabot investīciju vidi savā reģionā, ir vērts piedalīties piedāvājumu sagatavošanā investoriem un konkrētu projektu gadījumā mērķtiecīgi atbalstīt jaunu investīciju projektu ieviešanu. Tāpat, ir būtiski darbu ar novada reklamēšanu, investoru meklēšanu un piesaistīšanu padarīt par profesionālu rutīnu, lai investīciju projektu piesaiste būtu nevis vienreizēja rakstura gadījumi, bet gan pastāvīga pašvaldības darbība. Lai investīciju piesaistes procesu uzlabotu līdz profesionālas rutīnas līmenim, ir būtiski realizēt kvalitatīvu pēcprojektu apkalpošanas procesu.

- *„Latvijas preču un pakalpojumu eksporta veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pamatnostādnes 2010.-2016.gadam”, pieņemts 2009.gadā.*

Šajā plānošanas dokumentā tiek secināts, ka Latvijā ir zems ārvalstu tiešo investīciju īpatsvars sektoros, kas orientēti uz ražošanu un eksportu. Tāpēc tika nolemts radīt labvēlīgu vidi

ārvalstu investīciju piesaistei augsto un vidēji augsto tehnoloģiju nozarēs un piesaistīt uz ražošanu un eksportu vērstas ārvalstu investīcijas.

Saskaņā ar investīciju piesaistes stratēģiju, Latvijas galvenais mērķis ir mērķtiecīgi piesaistīt uz eksportu orientētās investīcijas ražošanas un pakalpojumu nozarēs. Galvenās investīciju piesaistes mērķa valstis ir Eiropas valstis, kur Latvijai un Baltijai ir atpazīstamība, piemēram, Skandināvija, Vācija, Polija, Čehija, Krievija, Ukraina; ekonomiski stabilas un attīstītas valstis, kurās ir attīstītas Latviju interesējošās nozares, piemēram, mašīnbūve Vācijā, Lielbritānijā, Francijā, zaļās tehnoloģijas Skandināvijā, Vācijā, kokapstrāde Skandināvijā; un valstis, no kurām ir lielākā izejošo investīciju plūsma, tai skaitā ASV, Francija, Vācija, Lielbritānija, Japāna, Ķīna, Indija. Stratēģijā tiek identificētas mērķa nozares investīciju piesaistei – kokrūpniecība, metālapstrāde un mašīnbūve, transports un loģistika, informācijas tehnoloģijas, dzīvības zinātnes, veselības aprūpe un zaļās tehnoloģijas.

Stratēģija paredz uzņēmējdarbības vides uzlabošanu, izglītības sistēmas pilnveidošanu, uzņēmējdarbības infrastruktūras pieejamību, finanšu pieejamību, investīciju stimulu nodrošināšanu un imigrācijas procedūru vienkāršošanu, kā arī konkrētus pasākumus, sadarbojoties Ārlietu, Ekonomikas ministrijām, LIAA, lai sagatavotu piedāvājumus un projektus potenciālajiem ārvalstu investoriem.

- **Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam**, pieņemts 2012.gadā.

Nacionālais attīstības plāns paredz kopēja rakstura mērķus un attīstības vīziju. Tajā netiek konkretizēti Latgales vai mazo lauku novadu attīstības plāni, taču, tiek izteiktas kopēja rakstura atziņas par lauku attīstību. Tas konkrētāk ir apskatīts prioritātē „Izaugsmi atbalstošas teritorijas”. Reģionu attīstība tiek saistīta ar investīcijām, kas ieguldītas pētniecībā un eksportspējīgās nozarēs. Plāns attiecībā uz lauku novadiem aicina uz:

- Policentrisku attīstību un lauku un pilsētas partnerību,
  - Nelabvēlīgu atšķirību mazināšanu reģionu starpā,
  - Lauksaimniecības nozares attīstība un atbalstu,
  - Reģionu kapacitātes celšanu¹⁹
- **Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam**, apstiprināta 2010.gadā.

Ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2030.gadam, līdzīgi kā attīstības plāns 2020.gadam izvirza ilgtermiņa valsts attīstības vīziju. Arī šajā stratēģijā par Latgali un lauku attīstību vairāk ir iezīmētas idejas, nevis veidots detalizētas rīcības izklāsts. Stratēģija konstatē, ka

¹⁹http://nap.lv/images/NAP2020%20dokumenti/NAP2020_sakotneja_redakcija_20120806_FINAL.pdf

lauku depopulācija turpinās skart Latvijas laukus, turklāt iespējams vēl lielākos apmēros, kā tas notiek šobrīd. Lauku novadiem ir būtiski palielināt savu konkurētspēju un pievilcīgumu šo grupu acīs, ja tie vēlas tās piesaistīt. Šo grupu piesaiste saistāma ar labāku un dārgāku pakalpojumu sniegšanu, kas savukārt ļautu uzturēt un attīstīt reģiona infrastruktūru. Arī Rietumeiropa ņem vērā senioru migrācijas tendences un viņiem piemērotu pakalpojumu un preču attīstības nepieciešamību. Nozares, pakalpojumi un preces, kas ir virzītas uz šo vecuma, grupu jau šobrīd veido ievērojamu tirgus daļu, un nākamajos gados tas tikai pieaugs. Tādējādi novadi un uzņēmumi, kas ar to rēķinās un orientē sevi uz šīs demogrāfiskās grupas piesaisti, tās vajadzību apmierināšanu un dzīves kvalitātes uzlabošanu, ilgtermiņā būs ievērojami ieguvēji.

Kā galvenā lauku novadu attīstības prioritāte attīstības stratēģijā ir daudzfunkcionāli un produktīvi lauki, kā arī stratēģija izvirza bioloģiskās lauksaimniecības, ekotūrisma un kultūras tūrisma attīstības svarīgumu; mazo lauku pamatskolu saglabāšanu; nabadzības riska grupu mazināšanas prioritāti²⁰.

- **Latgales reģiona rīcības plāns 2012.-2013.gadam**, apstiprināts 2012.gadā.

Rīcības plāns konstatē esošo ļoti nelabvēlīgo situāciju Latgales reģionā, un uz tā pamata izvirza rīcības plānu īsa termiņa plānošanas periodam – mazāk nekā diviem gadiem. Rīcības plāna izvirzītais mērķis ir panākt aktīvāku iedzīvotāju iesaistīšanos uzņēmējdarbībā, kā arī radīt labvēlīgākus nosacījumus privāto investīciju piesaistei Latgalē. Abi šie uzdevumi var labvēlīgi ietekmēt arī ārējo investīciju piesaisti.

Rīcības plāns sniedz detalizētu Latgales problēmu apskatu:

- Zema uzņēmējdarbības aktivitāte;
- Zemākie investīciju piesaistes rādītāji;
- Mazs cilvēku īpatsvars, kas gatavi uzsākt uzņēmējdarbību;
- Zems sociālā kapitāla līmenis;
- Iedzīvotāji ir vairāk orientēti pamest savu dzīvesvietu;
- Samazinājusies jauniešu motivācija iegūt izglītību;
- Reģionā ir ievērojams neefektīvo mazo lauku saimniecību skaits.
- Nepietiekoši efektīvs ES fondu finansējuma izlietojums²¹

Lai īstenotu vienu no mērķiem un atbalstītu jaunu uzņēmumu izveidi, jāveic sekojošais::

²⁰http://www.latvija2030.lv/upload/latvija2030_saeima.pdf

²¹<http://www.likumi.lv/doc.php?id=249821>

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

- Jāattīsta uzņēmējdarbības prasmes un jāpalielina motivācija;
- Jāsniedz finansiāls atbalsts uzņēmējdarbības uzsācējiem;
- Jānodrošina speciālisti, kas palīdzētu jaunajiem uzņēmējiem sakārtot birokrātiskās procedūras, sagatavot projektu pieteikumus, piesaistīt finansējumu biznesa idejas īstenošanai.

Lai radītu labvēlīgāku vidi ārvalstu un vietējo investīciju piesaistei Latgalē, jāveic šādi uzdevumi:

- Jāpilnveido darbspēka kvalifikācija atbilstoši investoru vajadzībām;
- Jāiesaista jaunie speciālisti Latgales reģionam;
- Jāpiedāvā saimnieciskajai darbībai piemērotas teritorijas un infrastruktūra;
- Jānodrošina finansiāls atbalsts uzņēmējdarbības attīstībai;
- Jāvienkāršo robežšķērsošanas procedūra uzņēmējdarbības attīstībai;
- Jāatbalsta vietējais produktu patēriņš²².

Spēkā esošās likumdošanas apskats

Tiešo ārvalstu investīciju – ieguldījumi uzņēmumu pašu kapitālā, reinvestētā peļņa, u.c. kapitāla veidi - dinamika uzrādīja strauju pieaugumu kopš Latvijas neatkarības atgūšanas 1990. gadā, līdz finanšu krīzes dēļ šī pieauguma tempi samazinājās. Toties 2011. gada 9 mēnešos tiešo investīciju apjoms Latvijas ekonomikā bija gandrīz trīs reizes lielāks par 2010. gadā kopumā ienākošajām ārvalstu tiešo investīciju plūsmām: liela daļa ienākusi no Krievijas un NVS valstīm, ko sekmē Imigrācijas likuma grozījumi, kas ārvalstu investoriem ļauj saņemt termiņuzturēšanās atļaujas Latvijā. Noteikumu būtība ir sekojoša: ja ārvalstu investors Latvijā iegādājas nekustamos īpašumus Rīgā par vismaz 100 tūkst. Ls (142 tūkst. EUR), bet reģionos – 50 tūkst. Ls (71 tūkst. EUR), vai uzņēmuma pamatkapitālā ieguldīs 25 tūkst. Ls (36 tūkst. EUR) un gada laikā nodokļos šis uzņēmums samaksās 20 tūkst. Ls (28 tūkst. EUR), vai Latvijas kredītiestādēs ieguldīs 200 tūkst. Ls (285 tūkst. EUR), tad var saņemt termiņuzturēšanās atļaujas.

No 2011. gada 1.janvāra Latvijā atjaunota uzņēmuma ienākuma nodokļa (UIN) atlaide par investīcijām noteiktās nozarēs: no 5 miljoniem latu (ap 7 milj. EUR) līdz 35 miljonu latu (50 milj. EUR) apmērā UIN atlaide 25% no kopējās sākotnējās ilgtermiņa ieguldījumu summas, bet virs 35 milj. Ls – no pārsnieguma 15 % atlaide. Šāds stimulants attiecas investīciju projektiem tikai prioritārajās nozarēs. Īpašu atbalstu var saņemt tikai ierobežots nozaru klāsts – pārtikas produktu ražošana (izņemot lauksaimniecību un zivsaimniecību), koksnes

²²http://www.videsrisinajumi.lv/attachments/article/200/IV_Lat_ric_plans_Bremsmits.pdf

izstrādājumu ražošanai, ķīmisko un farmaceitisko izstrādājumu, datoru, elektrisko un optisko iekārtu ražošanai, kā arī metālu un gatavo metālizstrādājumu ražošanai, izņemot tērauda rūpniecību un kuģubūvi.

Nozares pētījumi

Par investīciju vidi pēdējo piecu gadu laikā pēc Ministru Kabineta pasūtījumiem ir tikuši veikti trīs pētījumi, no tiem tikai viens palīdz gūt ieskatu Viļānu investīciju vides novērtēšanā.²³

- „***Investīciju piesaistes sistēmas neatkarīgs novērtējums***” ir pētījums, kas veikts 2012.gadā.

Galvenie secinājumi attiecībā uz ĀTI piesaistes sistēmu Latvijā ir saistīti ar funkciju dublēšanos sistēmas dalībnieku starpā, pēcapkalpošanas nozīmi ĀTI piesaistē, kā arī nepieciešamību uzlabot uzņēmējdarbības vidi.

Pētījumā izteiktās ieteicamās prioritārās izmaiņas ir saistītas ar infrastruktūras izveides atbalsta mehānisma ieviešanu, valsts līmeņa investīciju portfeļa (ne) veidošanu, LIAA iekšējo resursu un funkciju pārskatīšanu par labu ĀTI piesaistei, pēcapkalpošanas nodrošināšanas nepieciešamību, internetā publiski pieejamas kompetenču kartes izveidošanu, pašvaldību pārstāvju izpratnes par ĀTI piesaistes nozīmi veicināšanu.

Galvenās rekomendācijas par uzņēmējdarbības vides uzlabošanu ir saistītas ar uzņēmējdarbības atbalsta instrumentu attīstīšanu, ar nodokļu maksāšanu un būvniecības procesu saistīto birokrātisko procedūru analīzes nepieciešamību (ar mērķi padarīt šos procesus efektīvākus), darbaspēka pieejamības jautājumu risināšanu, efektīva infrastruktūras nodrošināšanas mehānisma izveidi, šķēršļtīsi sistēmas sakārtošanu, zemes zonējuma maiņas mehānisma efektīvizēšanu un citiem aspektiem.²⁴

Citu valsts institūciju rīcībā esošie dati un informācija.

LIAA izveidojusi un piedāvā ārvalstu kompānijām, kas vēlas uzsākt darbību Latvijā elektronisku nekustamā īpašuma datu bāzi, kurā tiek apkopota informācija no pašvaldībām, uzņēmumiem un privātpersonām par nekustamajiem īpašumiem, kas varētu tikt izmantoti uzņēmējdarbības attīstībai, jo īpaši rūpnīcu izveidošanai.

²³ Pētījumi, kas Viļānu investīciju vides izvērtēšanā nav izmantojami, ir: Tirdzniecība un tiešo investīciju piesaiste Centrālajā Baltijas jūras reģionā un Āzijā (angļu valodā); Pašvaldību pieredze Eiropas Savienības struktūrfondu apgūšanā un nākotnes investīciju virzienu apzināšanā (2006.g.).

²⁴ <http://www.em.gov.lv/images/modules/items/23032012.pdf>

Lursoft un Uzņēmuma reģistra dati

2011. gadā Latvijā bija vērojams straujš investoru skaita un to veikto ieguldījumu apjoms Latvijas uzņēmumu pamatkapitālos. 2011. gadā investoru skaits palielinājies par 1886 personām, kas ir trīs reizes vairāk nekā 2010. gadā, un kopumā kopš 1991.gada Latvijas uzņēmumos savus līdzekļus ieguldījuši 18 156 ārvalstu investori. 2011. gada beigās uzkrāto ārvalstu tiešo investīciju kopējais apjoms pieauga par 8,19%, sasniedzot 6,12 mljrd. EUR.

Daudzas ārvalstu tiešās investīcijas pamatkapitālā ir saistītas ar nozarēm, kurām krīze iecirtusi smagu robu, piemēram, bankas, nekustamais īpašums. Ārvalstu investīcijas pamatā (85%) nogulsņējas Latvijā galvaspilsētā Rīgā, kā arī tās tuvākajā apkārtnē.

Jaunākie dati liecina, ka Latvijā ir 437 uzņēmumi, kur ārvalstu investoru ieguldījums pamatkapitālā pārsniedz miljons latu (1,4 milj. EUR), un to kopējais ieguldījums 2012. gada februāra vidū sasniedza 5,47 mljrd. EUR.

Absolūti lielākais ārvalstu investoru reģistrētais pamatkapitāls Latvijā - 943 milj. EUR - pieder Swedbank – iepriekš šīs bankas tiešie īpašnieki Latvijā bija Igaunijas Swedbank, tomēr kopš 2011. gada kā tās īpašnieks reģistrēts Zviedrijas Swedbank, kas arī bija reālais kapitāla izcelsmes avots. Pateicoties Swedbank, iepriekš Igaunija, bet tagad Zviedrija ir valsts, kuras tiešās investīcijas Latvijā veido lielāko daļu. No Swedbank pamatkapitāla vairākas reizes atpauk DnB NORD Banka (191,2 milj.EUR) un SEB banka (145,3 milj. EUR). Tam seko būvmateriālu ražotājs Cemex (137,5 milj.EUR), telekomunikāciju uzņēmumi Lattelecom (102 milj. EUR) un BITE Latvija (99,5 milj. EUR).

Pēc Lursoft informācijas Viļānu novadā ārvalstu investīcijas sasniedz 147'100.00 Ls. Investīciju skaits ir 9, to izcelsmes valstis ir trīs: Krievija (4), Vācija (4), Ukraina (1). Investīcijas veikušās personas ir 7. Investētās nozares, pēc NACE darbības veidiem, ir divas: koka taras ražošana un zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana. Pēdējo piecu gadu laikā notikušās investīcijas ir: 2012.gads – no Ukrainas, 1000Ls; 2009.gads – no Krievijas, 211'800.00Ls. Investīciju aizplūšana notikusi tikai vienreiz, 2011.gadā, kad no novada aizplūda 84'700.00Ls, investīciju izņemšanu veica Krievijas investori. Tas norāda, ka līdz šim ārzemju investoriem ir bijis pārāk maz veicinošo faktoru, lai investētu novada teritorijā. Izņēmums ir kokmateriālu apstrāde. Viļānu pašvaldība ir iespēja to izmantot un popularizēt arī citas nozares, izmantojot veiksmīgos piemērus.

Secinājumi un ierosinājumi.

Novada pašvaldība var pati veikt atsevišķus uzlabojumus investīciju klimata uzlabošanā, meklēt un aicināt uz novadu investorus, kā arī, novada pašvaldība var informēt un mudināt novada esošos uzņēmumus meklēt investorus, un paplašināt savu darbību. Novada pašvaldības interesēs ir jebkāda uzņēmējdarbības paplašināšana un attīstība (jaunu uzņēmumu darbības uzsākšana, jaunu tirgu atvēršana esošajos uzņēmumos, darbinieku skaita kāpums, apjomu palielināšana, investīciju gūšana uzņēmumu darbības uzlabošanai, utt.). Zemāk ir detalizētāks apskats, ko dažādas novada struktūras var paveikt investīciju piesaistē.

Novada uzņēmumi un nevalstiskās organizācijas var veikt:

- Mērķtiecīgu investoru meklēšanu un piesaisti darbības uzlabošanai un paplašināšanai;
- Popularizēt esošās investīcijas novadā, lai veicinātu pozitīva noskaņojuma attīstību sabiedrībā un uzņēmēju vidū par investīcijām un to nepieciešamību;
- Pieteikties Eiropas struktūrfondu projektiem savas darbības attīstībai. Novada uzņēmumi, biedrības un nodibinājumi var iniciēt un realizēt kopīgas projektu idejas ar pašvaldībām gan Publiskās Partnerības projektu veidā, gan citos veidos. Tiem ir vērts ieguldīt laiku un pūles gan projektiem, kas ceļ to kapacitāti, ļauj iegādāties jaunu tehniku, gan arī pārrobežu projektiem, kas sekmē un veicina pārrobežu sadarbību. Parasti uzņēmumi un organizācijas, kas aktīvāk piesakās ES fondu projektiem, aktīvāk spēj arī piesaistīt privātos investorus.
- Sadarboties ar biznesa inkubatoriem, no kuriem tuvākie ir: **Līvānu Inženiertehnoloģiju un inovāciju centrs, Rēzeknes biznesa inkubators.**
- **Lobēt un organizēt biznesa inkubatora, iespējams sākotnēji virtuāla, uzsākšanu Viļānu novadā.**

Novada pašvaldība var veikt:

- Sabiedriskās domas veidošanu:
  - Popularizēt esošās investīcijas novadā, lai uzlabotu sabiedrības noskaņojumu. Šādam solim var būt netieši veicinoša ietekme.²⁵

²⁵ Investori norāda, ka ne tikai iedzīvotāju vidū, bet arī pilsētu un pašvaldību vadības līmenī trūkst izpratnes, ieinteresētības, ir vienaldzība vai pat nepatika pret ārvalstu investīcijām un daudziem ir vāja izpratne par investīciju nozīmi ekonomikas izaugsmē. Tāpat daudzām amatpersonām investīciju piesaistes kontekstā parādās savtīgas intereses vai ietekmīgu privātpersonu interešu aizstāvība. Latvijās

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

- Popularizēt un izglītēt sabiedrību, jo īpaši jauniešus, pirms-pensijas cilvēkus un jaunās māmiņas par uzņēmējdarbības uzsākšanu un šādas darbības pozitīvajiem aspektiem. Viens no veidiem ir popularizēt sadarbību un virtuālo inkubāciju Latvijas biznesa inkubatoros, no kuriem tuvākie ir: ***Līvānu Inženiertehnoloģiju un inovāciju centrs, Rēzeknes biznesa inkubators.***
- Sabiedriskais noskaņojums un ieinteresētība novada attīstībā var veicināt arī pozitīvu investoru interesi. Ja sabiedrībai būs negatīvs noskaņojums par uzņēmējdarbību, darba vērtību, atvērtību pret investīcijām, tad tas negatīvi ietekmēs arī potenciālo investoru viedokli.
- Informēt un mudināt sabiedrību un uzņēmumus pieteikties Eiropas struktūrfondiem;
- Esošo novada uzņēmēju vidū popularizēt peļņas ieguldīšanu novadā, uzņēmumā, kā arī investīciju fondos un akcijās.
- Uzņēmumu vidū popularizēt nepieciešamību ieguldīt savus iekšējos resursus pētniecībā un uzņēmuma attīstībā. Pašvaldība var popularizēt un cildināt labos piemērus, kas novada robežās vai reģionā velta līdzekļus pētniecībai un attīstībai.
- Pašvaldība ar savām apakšstruktūrām var rādīt labo piemēru novada uzņēmējiem, veidojot pozitīvu un lielisku iekšējo pašvaldības struktūru kultūru. Pasaules prakse rāda, ka šādi darot, pašvaldība var strauji ietekmēt daudzu sava reģiona uzņēmumu iekšējās kultūras uzlabošanu.
- Pašvaldībai ir svarīgi popularizēt godīgu uzņēmējdarbību - korupcijas un ēnu ekonomikas mazināšanai.
- Investorus bieži interesē ambiciozas un inovatīvas idejas, kas vērstas uz ražošanu un eksportu. Šāds uz attīstību un idejas kultivējošs klimats ir atkarīgs gan no novada uzņēmumiem, gan izglītības struktūrās, gan pašvaldības institūciju darbībā un pašvaldības komunikācijā ar uzņēmumiem. Pašvaldības interesēs ir organizēt ideju talkas jaunām novadā vajadzīgām uzņēmējdarbības idejām, u.c. radošumu veicinošos pasākumus.
- Mudināt un palīdzēt uzņēmumiem organizēt satikšanos ar investoriem. Informēt uzņēmumus un privātpersonas par dažādām organizācijām, kurās var meklēt investorus uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai. Piemēram:
  - Overseas Private Investment Corporation, tā ir organizācija, kas atrod investorus ASV biznesa idejām, kurās ASV investors dod 25% no projekta kopsummas. Tas

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

nav vienīgais ASV investīciju fonds, kas ir gatavs investēt Latvijas uzņēmumu pamatkapitālos;

- Seed Forum Latvia, jaunu un lielu uzņēmējdarbības projektu realizācijai;
- Kickstarter radošu uzņēmējdarbības ideju realizācijai;
- Latvian British Chamber of Commerce in United Kingdom ir organizācija, kas palīdz ar kontaktiem uzņēmumu pirkšanā un pārdošanā Latvijas-Lielbritānijas līmenī. Ar šo institūciju ir vērts sadarboties visiem uzņēmumiem kas jau eksportē vai plāno eksportēt savas preces un pakalpojumus uz Lielbritāniju.
- Pašvaldībai ir labs Publiskās Partnerības projektu potenciāls. Lai nonāktu līdz PPP realizācijai pašvaldībai nepieciešams apzināt novada nepieciešamības; definēt, kuras no tām būtu iespējams veikt PPP ceļā; apzināt esošo vietējo, reģionālo un ārzemju uzņēmēju vai topošo uzņēmumu iespējamo ieinteresētību; meklēt nepieciešamo finansējumu - aizņēmumu vai investoru ceļā vai no iekšējiem resursiem.
- Realizēt tiešo mārketingu potenciālo investoru vidū:
  - Izveidot uz investoriem mērķētu mājaslapu²⁶ tajās valodās, kuru valstu investorus novads vēlas piesaistīt - angļu, krievu, vācu, zviedru, igauņu, lietuviešu. Lai gan starptautiski orientēti investori vairumā gadījumu zina angļu valodu, tomēr dzimtās valodas iekļaušana ir solis uz priekšu sava novada izcelšanā citu novadu starpā. Mājaslapas kalpo pirmā labvēlīgā priekšstata izveidē potenciālajiem investoriem. Mūsdienās investori visbiežāk pirmo informāciju gūst elektroniskajā vidē.
  - Mājaslapas izveide un citus sava novada reklamēšanas soļus ir jāveic, sadarbojoties vairākiem apkārtējiem novadiem. Pasaules prakse rāda, ka reģionāli saskaņotas un kopā apmaksātas reklāmas aktivitātes ir efektīvākas pār tām, ko spēj organizēt mazi novadi. Vērtīgi ir izvietot internetā skaidras viegli pieejamas un saprotamas kartes un informāciju par darbaspēka un teritoriju pieejamību, infrastruktūras stāvokli.
  - Tiešā mārketinga pasākumu organizēšana: ir vērtīgi, ja pašvaldība pati ar augstākajām amatpersonām meklē un uzrunā ārzemju kompānijas, kuras atbilst vietējiem Viļānu apstākļiem. Pašvaldībai ir vērts ieguldīt laiku un pūles šādu kompāniju atrašanās, virzīšanā, organizēšanā un lobēšanā.
- Pašvaldības struktūru iekšienē ir būtiski strādāt pie:

²⁶Piemēri un ieteikumi, kurus ņemt vērā ir atrodami šajā pašvaldību attīstības resursā:
http://www.municipaltoolkit.org/UserFiles/Borrelli_EN.pdf

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

- Ikdienas darbībā veidot profesionālo rutīnu uzņēmējdarbības un investīciju veicināšanā. Tāpat, ir būtiski par šīm jomām rīkoties ņemot vērā 8-10 gadu, nevis 4 gadu perspektīvu;
- Sadarbības līgumu slēgšana un attiecību veidošana ar ārzemju pilsētām un reģioniem, koncentrējoties uz reģioniem ar līdzīgiem uzņēmējdarbības virzieniem;
- Veikt iekšējo auditu par to, vai pašvaldība kaut kādā veidā bremsē uzņēmējdarbību, ja tā ir, tad novērst šos šķēršļus;
- Pašvaldībai ir vērts veikt priekšizpēti biznesa inkubatora potenciālai izveidei mazo un vidējo uzņēmumu veicināšanai un atbalstam. Biznesa inkubatoru izveide mazapdzīvotos lauku reģionos ir sarežģīta iecere arī pārtikušās valstīs²⁷, taču to veiksmīgi realizējot arī vēl mazākos reģionos par Viļānu novadu²⁸, ir pierādījies, ka ir iespējams būtiski uzlabot uzņēmējdarbības vidi konkrētajā lauku reģionā. Līdztekus biznesa inkubatoram, attīstot citus uzņēmējdarbības infrastruktūras veicināšanas pakalpojumus tiks uzlabots arī investīciju potenciāls. Šādi veicinošie soļi var būt: mentoru konsultāciju²⁹ sistēmas ieviešana, pirmssēklas grantu³⁰ un „biznesa eņģeļu” tīklu³¹ apzināšana un atbalstīšana, sēklas fondu³² apzināšana, mikrokredītu popularizēšana³³, investīciju garantiju došana, riska kapitālafondu³⁴ un resursu centru³⁵ popularizēšana novada potenciālo uzņēmēju un esošo uzņēmumu vidū;

²⁷ <http://www.rural.org/publications/NBIA01-08.pdf>; <http://www.ncsb2006.se/pdf/Pre-incubation%20In%20Rural%20Area.pdf>

²⁸ Piemēram, Somijā ir 7 biznesa inkubatori reģionos un ciemos, kas ir mazāki par Viļānu novadu.

²⁹ Mentor konsultācijas – eksperta vai praktiķa padoms, konsultācijas, atbalsts vai rekomendācijas mazāk pieredzējušam cilvēkam, organizācijām vai uzņēmējdarbības uzsācējam.

³⁰ Pirmssēklas granti (pre-seedfunds – angļu val.) – finansējums zinātniskajai institūcijai vai izgudrotājam kā privātpersonai, lai pārbaudītu vai pilnveidotu jaunas tehnoloģiskas idejas realizējamību kā pamatu jauna uzņēmuma uzsākšanai. Pirmssēklas granti (pirms uzņēmuma dibināšanas) tiek izmantoti, lai pārvarētu plaisu starp zinātnisko pētījumu finansēšanu un investīcijām uzņēmuma dibināšanā.

³¹ Biznesa eņģeļi (businessangels - angļu val.) – turīgas privātpersonas, kuras atbalsta jaunu tehnoloģisku ideju realizāciju, piedaloties kā privātais investors uzņēmuma dibināšanā.

³² Sēklas jeb uzsākšanas kapitāls – piešķirtais finansējums, lai izpētītu, novērtētu un izstrādātu sākotnējo biznesa ideju. Sēklas kapitāls ir riska finansējums tā agrākajā etapā, parasti tas ir nozīmīgs tehnoloģiski intensīvajiem projektiem, lai ļautu uzņēmējam izveidot, izpētīt un pilnveidot sākotnējos produktu prototipus, kas vēlāk veidos nākamās uzņēmējdarbības pamatu. Piemēram, Latvijā darbojas Sēklas fonds un uzņēmējdarbības uzsākšanas fonds, ar kura palīdzību inovatīviem tehnoloģiski orientētiem uzņēmējiem ir iespējams piesaistīt investīcijas savu projektu agrīnā stadijā (apsaimnieko ImprimaturCapital).

³³ Kredīti uzņēmējdarbības Latvijas Hipotēku un zemes bankas Starta programma, uzņēmējdarbības uzsācējiem ir iespējams saņemt grantu līdz 3600 LVL un kredītu līdz 54000 LVL savu projektu uzsākšanai un grants aizdevuma dzēšanai līdz 2000 LVL.

³⁴ Latvijā ir pieejams, piemēram, Riska kapitāla fonds, kurā var gūt investīcijas uzņēmumu izaugsmei līdz 3 milj. EUR katram projektam (apsaimnieko BaltCapManagement).

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

- Elastīgi rīkieties ar pašvaldības nekustamo īpašumu: piemēram, par samazinātām nomas maksām to izīrējot jauniem uzņēmumiem. Tāpat ir jāmeklē iespējas atbalstīt uzņēmumus, kas palielina darbinieku skaitu esošā augstā bezdarba apstākļos;
- Pašvaldībai pašai pieteikties Eiropas struktūrfondu projektiem uzņēmējdarbības klimata un izglītības kvalitātes uzlabošanai, kā arī, kas būtiski – transporta infrastruktūras attīstībā;
- Uzturēt komunikāciju ar LIAA, sniegt detalizētu informāciju par novadu interesējošajām investīcijām. Iesaistīties Polaris procesā. Iesaistīšanās Polaris procesā atvieglos informācijas apriti, kā arī veicinās prasmju izaugsmi investīciju piesaistē ieskaitītājām pašvaldībām. Iesaistoties Polaris procesā pašvaldība apņemas konsultēt un sniegt informāciju LIAA, kā arī iesaistīties piedāvājumu sagatavošanā potenciālajiem ārvalstu investīciju projektiem;
- Padziļināt stratēģisku pieeju novada attīstībā un ikdienas darbībā. Ievērot cēloņsakarību principus, mērķtiecīgi strādājot pie ilgtermiņa mērķiem. Ja stratēģiskā izvēle ir nodarbinātības veicināšana, tad investīciju projektiem un meklētajiem investoriem ir jābūt vēršiem tieši uz to.
  - Pašvaldībai jāņem vērā, ka nepamatoti augstas ambīcijas ir izjaukušas daudzus investīciju projektus;
  - Latvijā projektos – gan ES fondu, gan privāto investoru investīciju projektos – reizēm novērojama nespēja turpināt un uzturēt iegūtos rezultātus. Tas mazina turpmāko investīciju piesaistes iespēju;
  - Investīciju piesaiste mazā pašvaldība vēl jo vairāk kā lielā ir atkarīga no kompetences, izpratnes par prioritātēm, atbildības un ilgspējas.

---

³⁵Resursu centri - organizatoriska struktūra konsultatīvai, informatīvai un tehniskai palīdzībai, lai veicinātu iedzīvotāju iesaistīšanu uzņēmējdarbībā.

Resursu izvērtējums un teritorijas ekonomiskā profila

Viļānu novads teritoriālās reformas rezultātā tika izveidots 2009.gadā, Rēzeknes rajonu sadalot Rēzeknes novadā un Viļānu novadā. **Rēzeknes novada platība** 2525 km², **Viļānu novada platība** 287 km²³⁶.

Viļānu novada teritoriju veido³⁷:

- Viļānu pilsēta (kopējā platība 4,9 km²);
- Viļānu pagasts (kopējā platība 120,4 km²);
- Sokolku pagasts (kopējā platība 56,8 km²);
- Dekšāres pagasts (kopējā platība 104,6 km²).

Viļānu novads robežojas ar Rēzeknes novadu (Nagļu pag., Rikavas pag., Sakstagala pag., Sīmalas pag.), Riebiņu novadu (Galēnu pag., Sīlukalna pag.), Varakļānu novadu (Varakļānu pag., Varakļānu pilsēta) un Madonas novadu (Barkavas pag.).

Pēc Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes datiem uz 2011.gada 1.janvāri Viļānu novada iedzīvotāju skaits ir samazinājies līdz 7 029, no tiem Viļānu pilsētā dzīvo 48% no visiem novada iedzīvotājiem, otrs lielākais iedzīvotāju skaits ir Viļānu pagasta teritorijā, kam seko Dekšāres un Sokolku pagasti³⁸.

Viļānu novada iedzīvotāju sadalījums pa dzimumiem ir sekojošs: 3 709 ir sievietes, bet 3 320 ir vīrieši. Iedzīvotāju nacionālais sastāvs Viļānu novadā ir plašs. Lielāko daļu sastāda latvieši, jo to skaits ir 3 626 jeb 52%, otrā vietā ir krievi – 3 187 jeb 45%, atlikušos 3% sastāda pārējās tautības³⁹.

³⁶ www.csb.lv

³⁷ Viļānu novada domes publiskais gada pārskats par 2010.gadu

³⁸ Viļānu novada domes publiskais gada pārskats par 2010.gadu

³⁹ Viļānu novada domes publiskais gada pārskats par 2010.gadu

Infrastrukturā nodrošinājums, kapacitāte

Jebkurā administratīvā vienībā infrastruktūra kalpo dažāda veida pakalpojumu, sākot no sadzīves vajadzību apmierināšanas – ūdens, kanalizācijas, apgaismošanas, atkritumu savākšanas, sabiedriskā transporta u.c., līdz ekonomisko attīstību veicinošo – transporta, sakaru, tostarp elektronisko sakaru – nodrošināšanai tās teritorijā.

Viļānu novads atrodas netālu no Latvijas valsts (arī visas Eiropas Savienības) austrumu robežas ar Krieviju un Baltkrieviju, kas paver plašās potenciālās sadarbības iespējas visās jomās.

Novada teritoriju šķērso starptautiskas nozīmes automaģistrāle Rīga – Maskava (A12, E22), kā arī starptautiskas nozīmes dzelzceļa maģistrāle šajā pat virzienā. Ziemeļu – Austrumu virzienā novadu šķērso valsts nozīmes tranzītceļš Viļāni – Preiļi – Špoģi (P58)⁴⁰.

Attālums no Viļānu novada centra Viļānu pilsētas līdz Latvijas galvaspilsētai Rīgai braucot pa autoceļu – 216 km, bet braucot pa dzelzceļu – 198 km⁴¹.

Pakalpojumu centri Viļānu novadā ir Viļāni, Strupļi, Dekšāres.

Mobilo sakaru sistēmas sakarus nodrošina SIA „Latvijas mobilais telefons” (LMT), SIA „Tele-2” un SIA „Bite”. Operatoru abonētu skaits nav konstatējams.

Viļānu novada pagastu teritorijas nav vienmērīgi nodrošinātas ar sabiedrisko transportu.

Viļānu novada attīstību būtiski kavē melnā seguma trūkums novadā esošajiem valsts autoceļiem. Ceļi tiek regulāri greiderēti. Trūkst līdzekļu ceļu kapitālajiem remontiem, it sevišķi pagastu nomaļajos nostūros. Ceļa segums ar laiku zaudē spēju ilgstoši pretoties satiksmes slodzēm un nelabvēlīgiem laika apstākļiem, grāvji piesērē un aizaug ar krūmiem, ierobežojot redzamību un satiksmes drošību.

Viļānu pagastā ir vienīgā zinātniskā iestāde Austrumlatvijas reģionā, kas veic zinātniski pētniecisko darbu, nodrošinot lauku uzņēmējus ar konkurētspējīgām izstrādātnēm un to ieviešanu praksē. *SIA Latgales lauksaimniecības zinātnes centra* izmēģinājumu laucīņos tiek audzētas dažādas graudaugu, rapša, linu un citu lauksaimniecības kultūru šķirnes⁴².

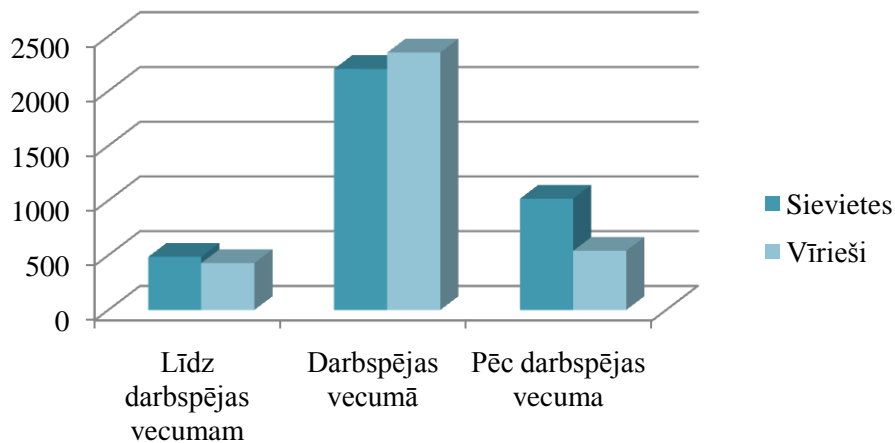
⁴⁰ www.vilani.lv

⁴¹ www.vilani.lv

⁴² www.vilani.lv

Darbaspēka resursi, darbaspēka pieejamība

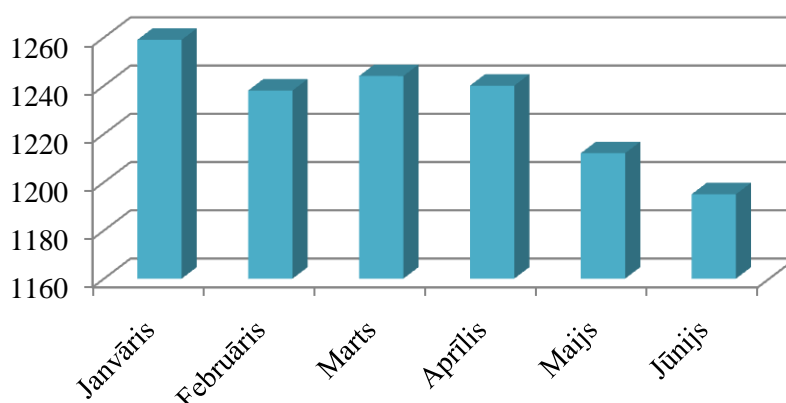
1.attēlāredzams Viļānu novada iedzīvotāju sadalījums pa vecuma un dzimuma struktūrām uz 2011.gada 1.janvāri. Vislielākā novada iedzīvotāju grupa ir darbaspējas vecumā, bet vismazākā ir līdz darbaspējas vecumam. Savukārt, aplūkojot sadalījumu pēc dzimumiem, nākas secināt, ka krāsas dzimumu atšķirības līdz darbaspējas vecumam un darbaspējas vecumā nav, bet pēc darbaspējas vecuma ir izteikts sieviešu pārsvars, kas norāda uz to, ka Viļānu novadā sievietēm ir garāks dzīves ilgums nekā vīriešiem⁴³.

2. attēls. Viļānu novada iedzīvotāju sadalījums pēc vecuma un dzimuma

Viļānu novada iedzīvotāji galvenokārt nodarbināti lauksaimniecībā, mežizstrādē, kokzāģētavās, tirdzniecībā un pašvaldības iestādēs.

⁴³Viļānu novada domes publiskais gada pārskats par 2010.gadu

3. attēls. Bezdarbnieku skaits Viļānu novadā 2012.gadā

Avots: Nodarbinātības valsts aģentūras dati⁴⁴

2012.gada janvārī bezdarbnieku skaits Viļānu novadā bija 1 259 cilvēki. Jūnijā bezdarbnieku skaits samazinājies par 5% līdz 1 195 cilvēkiem, no kuriem 50% veidoja sievietes, 14% invalīdi un 13% jaunieši vecumā starp 15 un 25 gadiem. Bezdarbnieku skaita samazinājums pārsvarā skaidrojams ar darbavietu skaita palielinājumu lauksaimniecībā, mezsaimniecībā un tūrismā, iestājoties siltajam laikam.

Vērtējot nodarbinātību Viļānu novadā Latvijas mērogā, tad Viļānu novads ir viens no novadiem ar augstāko bezdarba līmeni. 2012.gada 30.jūnijā Viļānu novadā reģistrēts visaugstākais bezdarba līmenis Latvijā - 26,2% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita. Latvijā kopā NVA uzskaitē 2012.gada jūnija beigās bija 117 606 bezdarbnieki. Zemākais bezdarba līmenis jūnija beigās reģistrēts Rīgas reģionā – 8,1%, bet augstākais bezdarba līmenis bija Latgalē – 22,9%⁴⁵.

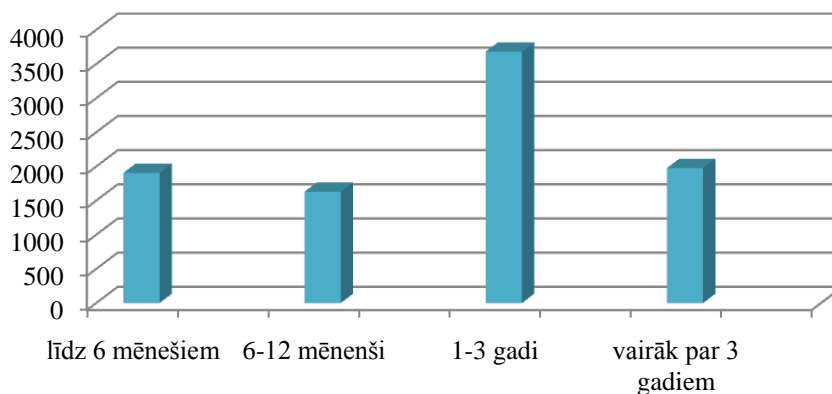
Augstais reģistrētā bezdarba līmenis Viļānu novadā ir raksturīgs visam Latgales reģionam, kur bezdarba līmenis 2012.gada 30.jūnijā – 22,9% ievērojami pārsniedz bezdarba līmeni Latvijā – 11,9%. Zemākais bezdarba līmenis 2012.gada 30.jūnijā ir reģistrēts Ilūkstes novadā – 10,5%, augstākais Viļānu novadā – 26,2%.

Jāatzīmē, ka augstais bezdarba rādītājs Latgalē turklāt ir ilgstošs. Latgales reģionā ir vērojams lielākais ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars (56,6%), mazākais – Rīgas reģionā (35,7%). Salīdzinājumā ar iepriekšējo mēnesi (2012.gada maiju) ir vērojams ilgstošo bezdarbnieku īpatsvara samazinājums par 0,2% punktiem Rīgas un Kurzemes reģionos, savukārt Latgales, Zemgales un Vidzemes reģionos ir vērojams ilgstošo bezdarbnieku īpatsvara palielinājums –

⁴⁴<http://www.nva.gov.lv/rezekne/2.php>

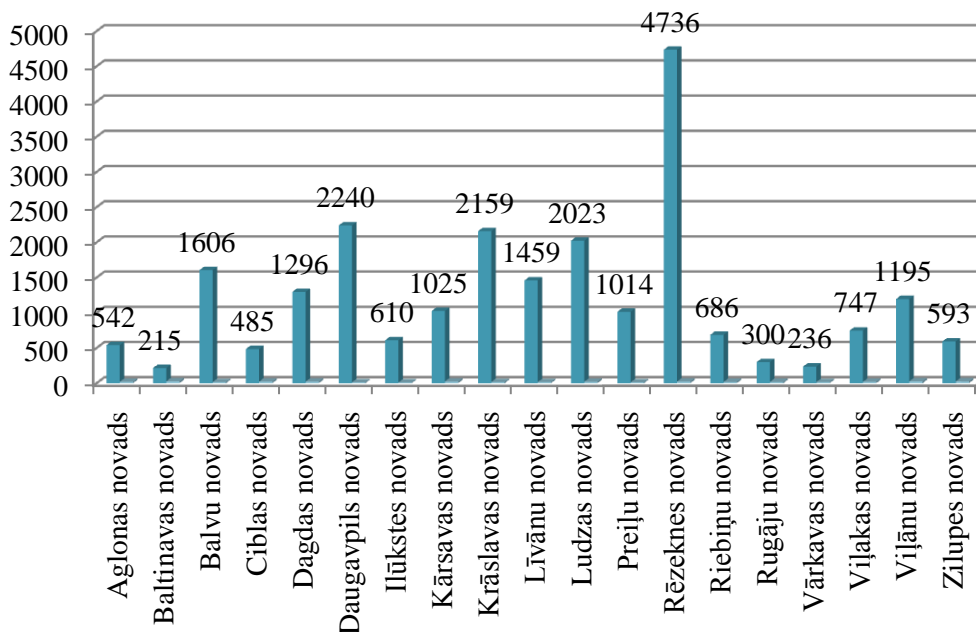
⁴⁵www.csb.lv

attiecīgi par 0,5% punktiem, 0,3% punktiem un 0,2% punktiem⁴⁶. Rēzeknes un Viļānu novados lielākais bezdarbnieku skaits jeb 41% no bezdarbniekiem bez darba atradās no gada līdz 3 gadiem.

4. attēls. Bezdarbnieku skaits Rēzeknes un Viļānu novados dalījumā pēc bezdarba ilguma
2012.gada 30.jūnijā

Avots: Valsts Centrālās statistikas pārvaldes dati

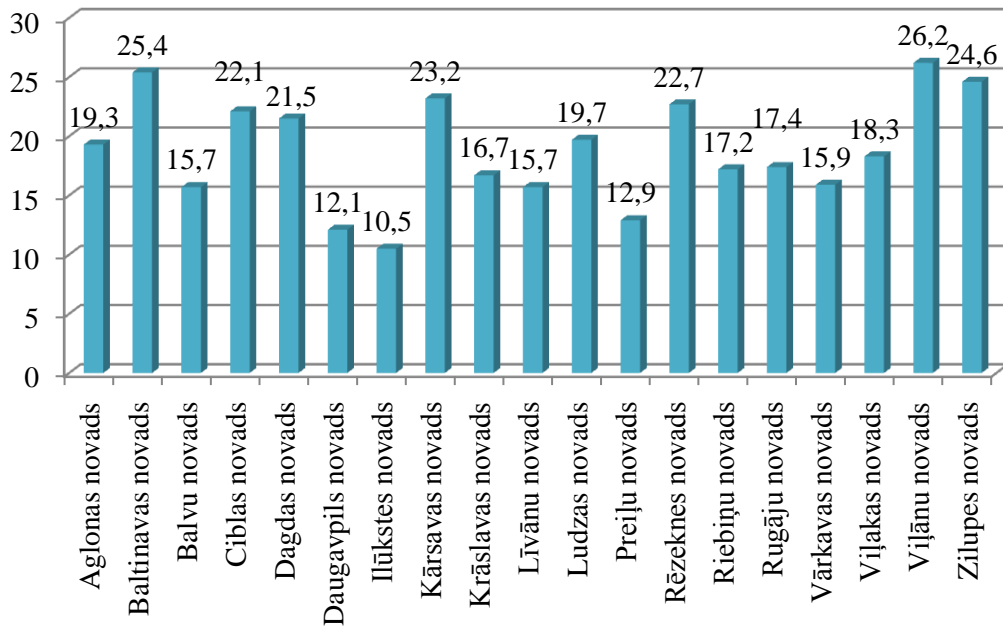

5. attēls. Bezdarbnieku skaits Latgales reģionā 2012.gada 30.jūnijā

Avots: Valsts Centrālās statistikas pārvaldes dati

⁴⁶ www.csb.lv

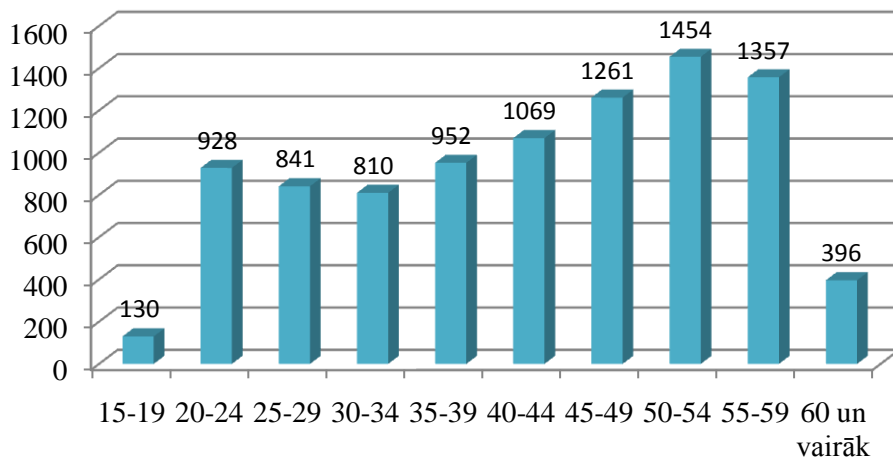
I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

6. attēls. Bezdarbnieku skaits % Latgales reģionā 2012.gada 30.jūnijā

Avots: Valsts Centrālās statistikas pārvaldes dati

Saskaņā ar Nodarbinātības valsts aģentūras Rēzeknes filiāles datiem lielākais bezdarbnieku skaits Viļānu novadā sastopams vecuma grupā no 50-54 gadiem – 16% no reģistrēto bezdarbnieku skaita (9198 bezdarbnieki) 2012.gada 30.jūnijā. Tuvojoties pensijas vecumam novērojama tendence palielināties bezdarbnieku skaitam.

7. attēls. Bezdarbnieku skaits 2012.gada 30.jūnijā dalījumā pa vecuma grupām

Avots: Valsts Centrālās statistikas pārvaldes dati

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Starp reģistrētajiem bezdarbniekiem Rēzeknes un Viļānu novados vairāk sastopami krievu tautības cilvēki – 47% jeb 4322 bezdarbnieki, latvieši – 43% jeb 3941 bezdarbnieks. Atlikušos 10% veido ukraiņi, poļi, baltkrievi un citu tautību pārstāvji.

Lielākā bezdarbnieku daļa Rēzeknes un Viļānu novadā 2012.gada 30.jūnijā ir cilvēki ar vidējo izglītību – 29% ar vispārējo vidējo izglītību, 27% ar profesionālo vidējo izglītību un 19% ar pamatzglītību. Starp cilvēkiem ar augstāko izglītību bezdarbnieku skaits ir salīdzinoši neliels.

Izveidojot Viļānu novadā jaunas darbavietas, speciālistus ar konkurētspējīgu izglītību iespējams atrast starp Rēzeknes augstskolas un Daugavpils Universitātes beidzējiem. Piemēram, 2010./2011.akadēmiskajā gadā Rēzeknes augstskolu absolvēja 441 students, no kuriem 76 bija profesionālās bakalaura studiju programmas uzņēmējdarbībā absolventi, 46 – profesionālās bakalaura studiju programmas ekonomikā absolventi, 34 – profesionālās pamatstudiju programmas būvniecībā absolventi⁴⁷.

Iedzīvotāju aktivitāte uzņēmējdarbības uzsākšanai un jaunu darbavietu radīšanā novadā ir zema, to kavē zemie ienākumi, nespēja noformēt un atmaksāt kredītus, kā arī lauku cilvēku degradācija, ko sekmē alkohols. Gados jaunākie tomēr mēģina pārkvalificēties, paaugstināt izglītības līmeni un meklēt darbu ārpus Viļānu novada. Ilgstošs dabiskā pieauguma samazinājums, ierobežotā darbavietu izvēle un izglītoto jauno cilvēku aizplūde nopietni kavē novada ekonomisko attīstību.

⁴⁷<http://www.ru.lv/index.php?lang=lv&p=1&p2=105>

Dabas resursi

Daļa Viļānu novada teritorijas atrodas Latgales augstienē, tās rietumu un ziemeļrietumu nogāzē, daļa – Austrumlatvijas zemienē⁴⁸.

Reljefs pārsvarā ir līdzens un nedaudz paugurains. Lielāko pauguru vidējais augstums 120 – 30 m virs jūras līmeņa.

Klimats Viļānu novadā, tāpat kā visā Latgales reģionā ir mēreni kontinentāls, vidēji silts un mitrs. Reģionu raksturo liela dabas un klimatisko apstākļu daudzveidība, kas to atšķir no citiem Latvijas reģioniem. Salīdzinājumā ar Latvijas piekrastes rajoniem Latgalē ir krasākas temperatūras svārstības, ziemas aukstākas, vasaras siltākas⁴⁹.

Novadā atrodas vairākas upes. Lielākā no tām ir **Maltas upe** (Viļānu pilsēta, Viļānu pagasts, Sokolku pagasts), kā arī Malmute, Kažava, (Dekšāres pagasts), Tiskade (Sokolku pagasts), Lauza (Sokolku pagasts, Viļānu pagasts), Sperga, Notra (Viļānu pagasts)⁵⁰. Upēs, īpaši Maltā ir bagāti saldūdens zivju resursi – tajās mīt raudas, līdakas asari, plauži u.c. zivis.

Novadā ir trīs ezeri – **Viļānu ezers** (Viļānu pilsēta), **Notras** un **Radopoles** ezeri (Viļānu pagasts)⁵¹.

Viļānu novadā **lauksaimniecībā izmantojamās zemes** īpatsvars 56% ir starp augstākajiem republikā (50-60%), Latvijā vidējais rādītājs ir 42,9%. Vērtējot Viļānu novada pagastu mērogā, augstākā šī rādītāja vērtība ir Sokolku pagastā – 76%, kam seko Viļānu pagasts ar 56% un Dekšāres pagasts ar 46%. Piemēram, Viļānu pagastā tik intensīvu zemes izmantošanu panāca savā laikā trīs ekonomiski spēcīgas valsts saimniecības, kas darbojas joprojām – tagad A/S ” Lopkopības izmēģinājumu stacija “Latgale”, A/S Viļānu selekcijas izmēģinājumu stacija un A/S Mākslīgās apsūklošanas stacija “Latgale”⁵².

Mežu platības Viļānu novadā sedz vidēji 28% no kopējās novada platības. Mežiem visbagātākais ir Dekšāres pagasts (43%), kam seko Viļānu pagasts (23%) un Sokolku pagasts

⁴⁸ www.vilani.lv

⁴⁹ Latgales programma 2010.-2017.gadam; 5.pielikums; pieejams www.latgale.lv/lv/files/download?id=1586

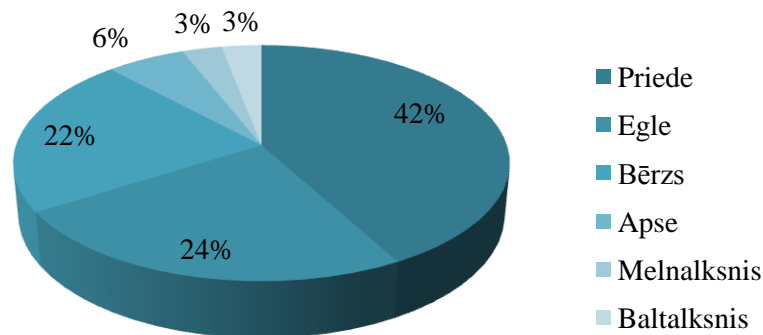
⁵⁰ www.vilani.lv

⁵¹ www.vilani.lv

⁵² Viļānu pagasta teritorijas plānojums; pieejams www.vilani.lv/wp-content/uploads/2010/04/Planojums.doc

(14%)⁵³. Sokolku pagasta teritorijā nav izteiktu lielu un kompaktu meža masīvu, bet pārsvarā sastopami nelieli mežu punduri, kas ir izkliedēti pa teritoriju⁵⁴.

Mežu masīvi izvietojušies galvenokārt purvainās teritorijās un cieš no mitruma, tāpēc mežaudzes nav tik vērtīgas. Novada mežos dominējošās ir skuju koku sugas, kas aizņem vairāk nekā pusi no mežu platības. Pēc Rēzeknes virsmežniecības Viļānu mežniecības sniegtās informācijas valdošā koku suga mežaudzēs Viļānu pagastā ir priede – 42%, egļe aizņem 24%, bērzs – 22%, bet pārējās sugas (melnalksnis, apse, baltalksnis) kopā – 12%⁵⁵, skat. 8.attēlu. Arī Sokolku un Dekšāres pagastu teritorijās galvenokārt izplatītas ir priedes un egļe, kā arī mīkstie lapu koki – bērzs, baltalksnis, apse un melnalksnis.

8. attēls. Meža zemju sadalījums pa valdošajām sugām

Vērtējot mežu platības novadā, tās ir pietiekamas lauksaimnieciskās ražošanas un celtniecības nodrošināšanai ar kokmateriāliem, kā arī mazo un vidējo mežizstrādes un kokapstrādes uzņēmumu attīstībai. Savvaļas ogu, riekstu, sēņu un ārstniecības augu ieguve valsts un privātajos mežos ir viens no iedzīvotāju ienākumu gūšanas veidiem.

Purviem bagātākais ir Viļānu pagasts, kurā ievērojamu daļu pagasta platības aizņem gan lielāki, gan mazāki purvi, kopā – 1418 hektārus, kas ir 12% no pagasta kopplatības⁵⁶. Sokolku pagastā, piemēram, šis rādītājs sastāda tikai 3% no pagasta kopplatības jeb 170,3 hektārus⁵⁷.

⁵³ www.vilani.lv

⁵⁴ Rēzeknes rajona Sokolku pagasta teritorijas plānojums 2008-2020; pieejams http://www.vilani.lv/?page_id=279

⁵⁵ Viļānu pagasta teritorijas plānojums; pieejams www.vilani.lv/wp-content/uploads/2010/04/Planojums.doc

⁵⁶ Viļānu pagasta teritorijas plānojums; pieejams www.vilani.lv/wp-content/uploads/2010/04/Planojums.doc

⁵⁷ Rēzeknes rajona Sokolku pagasta teritorijas plānojums 2008-2020; pieejams http://www.vilani.lv/?page_id=279

Lielākais purvs Viļānu pagastā ir **Kņavu** (Kņovu) **purvs**, kas atrodas pagasta dienvidrietumu daļā (885,9 hektāri), kur notiek rūpnieciska apkures, mēslojuma un pakaišu kūdras ieguve gan vietējam patēriņam, gan eksportam uz ārzemēm. Lielāko daļu no tā aizņem augstais purvs, kūdras krājumi 35,3mlj.m³⁵⁸.

Dekšāres (un Nagļu) pagastā atrodas **Lubānas un Sūlagala purvs**, kuram piešķirts dabas lieguma un NATURE 2000 teritorijas statuss⁵⁹.

Viļānu pagasts ir bagāts ar **derīgajiem izrakteņiem** gan krājumu apjoma, gan materiālu dažādības ziņā – ir aprēķināti gan smilts – grants, smilts, gan dolomīta, gan arī saldūdens kaļķieža, mālu, sapropeļa un kūdras krājumi. Sokolku un Dekšāres pagasti ar derīgajiem izrakteņiem ir nabadzīgāki. Sokolku pagasta teritorijā nav izpētītas un oficiāli reģistrētas smilšu vai grants atradnes. Apzinātas ir Sokolku pagasta kūdras atradnes, bet tās pašlaik netiek izmantotas.

Viļānu novadā atrodas nacionālās nozīmes derīgo izrakteņu atradne – **dolomītu atradnePērtnieki** (Sakstagala pagasta teritorijā)⁶⁰. Pērtnieku karjers ir ap 200 ha liels un sastāv no 9 dažādiem slāņiem, kā arī tā cietība ir atzīta par vienu no cietākajiem Baltijā. Atradnes derīgā slāņa maksimālais biezums sasniedz 27 metrus. Pērtnieku karjers piedāvā smilti, granti, dolomītu - ap 10 frakcijām, maisījumus, granītu, to visu - dabīgā vai mazgātā veidā⁶¹.

Pērtnieku atradnē esošais dolomīts ir ciets un mehāniski izturīgs, kas paver iespējas tā izmantošanai gan celtniecības kaļķu, gan citu būvmateriālu ražošanai. Palielinoties preču un pakalpojumu izlaidei un būvniecības apjomam valstī, palielināsies dolomīta iegulu tautsaimnieciskā nozīme, sekmējot investīciju piesaisti Latgales reģiona dolomīta krājumiem⁶².

Kaut arī Viļānu novads nevar lepoties ar lielu ainavu un dabas daudzveidību, tajā ir saglabājusies samērā neskarta un nepiesārņota vide, kas ir piemērota atpūtai un tūrismam.

⁵⁸Viļānu pagasta teritorijas plānojums;
pieejams www.vilani.lv/wp-content/uploads/2010/04/Planojums.doc

⁵⁹www.vilani.lv

⁶⁰www.vilani.lv

⁶¹www.pertnieki.lv

⁶²Latvijas reģionu ekonomikas attīstības perspektīvas un virzieni 2010-2011

Intelektuālie resursi (izglītības līmenis, iespējas, tehnoloģiskais nodrošinājums un tā attīstība)

Viļānu novadā izglītības centrs ir Viļānu pilsēta. **Viļānu vidusskolā** izglītību iegūst gan pilsētas, gan apkārtējo pagastu bērni, mācības notiek latviešu un krievu plūsmā. Skolnieku skaits 2010./2011.mācību gadā bija 603 skolēni.

2010./2011.m.g. iegūtas 12 godalgotas vietas Latgales reģiona organizētajās olimpiādēs un konkursos un 4 atzinības Valsts mācību priekšmetu olimpiādēs un konkursos – krievu valodas un literatūras olimpiādē, ķīmijas olimpiādē un konkursā „Pazīsti savu organismu”⁶³.

Viļānu vidusskola aktīvi iesaistās biedrības ”Latvijas Zaļā Josta”, AS „Latvijas Zaļais Punkts” un AS „Latvijas Valsts meži” struktūrvienības „Mammadaba” rīkotajos konkursos⁶⁴.

Beidzot Viļānu vidusskolu 2010./2011.m.g. centralizētajos eksāmenos A,B,C līmenis bija 66% vērtējumi, kas ir augstāks par vidēji valstī uzrādīto. Augstākajās mācību iestādēs iestājās 91% vidusskolas absolventu⁶⁵.

No mācībām brīvajā laikā bērniem ir iespēja apmeklēt **Viļānu Mūzikas un mākslas skolu**, bibliotēku, bērnu un jauniešu centru⁶⁶. Viļānu Mūzikas un mākslas skola dibināta 1961.gadā. Tajā var apgūt klavieru, akordeona, stīgu instrumentu un pūšamo instrumentu spēli.

Viļānu 41. arodvidusskolā var apgūt elektromontiera, elektriķa, automehāniķa palīga un mazumtirdzniecības darbinieka specialitātes. Skolā ir moderna mācību bāze, kas ik gadu pilnveidojas, pateicoties dažādu starptautisku projektu atbalstam. Skola var lepoties ar topošajiem elektriķiem, kuri vairākus gadus pēc kārtas iegūst republikas konkursos godalgotās vietas. Arodvidusskolas absolventi veiksmīgi turpina mācības augstskolās, koledžās, ka arī strādā daudzos uzņēmumos visā Latvijā. Veiksmīgi tiek realizēti ESF projekti, sadarbības projekti ar Norvēģijas skolām un notiek pieredzes apmaiņa gan audzēkņu, gan skolotāju vidū⁶⁷.

Viļānu un Sokolku pagastā skolas nav, pagastu bērni galvenokārt apmeklē Viļānu vidusskolu. Dekšāres pagastā joprojām strādā **Dekšāres pamatskola**.

⁶³Viļānu novada domes publiskais gada pārskats par 2010.gadu

⁶⁴Viļānu novada domes publiskais gada pārskats par 2010.gadu

⁶⁵Viļānu novada domes publiskais gada pārskats par 2010.gadu

⁶⁶www.vilani.lv

⁶⁷www.41arodvsk.lv

Neliels skaits novada bērnu mācās tādās izglītības iestādēs kā Rēzeknes 1.vidusskolā, Rēzeknes ģimnāzijā, Rikavas pamatskolā, Mežvidu pamatskolā un Rīgas vidusskolās⁶⁸.

Pēc 9.klases beigšanas mācības Viļānu vidusskolā izvēlas apmēram ½ no absolventu, pārējie turpina izglītoties Rēzeknes 14.arodvidusskolā, Rēzeknes 33.arodģimnāzijā, Rēzeknes ģimnāzijā, Preiļu ģimnāzijā, Viļānu 41.arodvidusskolā, Makašānu amatu vidusskolā, Ogres meža tehnikumā, Barkavas arodvidusskolā, Rēzeknes mūzikas koledžā, Rīgas poligrāfijas skolā un Rīgas dzelzceļnieku skolā⁶⁹.

Pēc 12.klases beigšanas absolventi galvenokārt izvēlas studijas Latvijas Universitātē, Rīgas Tehniskajā universitātē, Rēzeknes Augstskolā, Rīgas Pedagoģijas Izglītības Vadības augstskolā, Policijas koledžā u.c. Visvairāk apgūtās specialitātes – ekonomika, jurisprudences, filoloģija, datorzinības un uzņēmējdarbība⁷⁰.

Darba meklējumos jaunieši galvenokārt dodas uz Rīgu vai citām lielākām pilsētām⁷¹.

Izglītības līmeni novadā raksturo iedzīvotāju īpatsvars ar augstāko izglītību. Pilsētā un tās pieguļošajās teritorijās iedzīvotāju ar augstāko izglītību īpatsvars ir ievērojami augstāks. Ja Viļānu novadā vecumā 15 un vairāk gadu iedzīvotāju īpatsvars ar augstāko izglītību ir 3-5%, tad Viļānu pilsētā un tās apkaimē šis rādītājs sasniedz 7-9%⁷².

Nemot vērā centralizēto eksāmenu vērtējumus, vidējais izglītības līmenis Viļānu novadā ir virs vidējā valstī. Tā kā Viļānu novadā darbavietu izvēle ir ierobežota un pārsvarā tās ir zemu apmaksātas darbavietas, kurās augstākā izglītība nav nepieciešama, Viļānos dzimušie augstskolu beidzēji novadā ne vienmēr atgriežas.

⁶⁸Viļānu pagasta teritorijas plānojums;
pieejams www.vilani.lv/wp-content/uploads/2010/04/Planojums.doc

⁶⁹Viļānu pagasta teritorijas plānojums;
pieejams www.vilani.lv/wp-content/uploads/2010/04/Planojums.doc

⁷⁰Viļānu pagasta teritorijas plānojums;
pieejams www.vilani.lv/wp-content/uploads/2010/04/Planojums.doc

⁷¹Viļānu pagasta teritorijas plānojums;
pieejams www.vilani.lv/wp-content/uploads/2010/04/Planojums.doc

⁷²Latgales programma 2010.-2017.gadam; 5.pielikums; pieejams
www.latgale.lv/lv/files/download?id=1586

Secinājumi

Novada stiprās puses:

- ģeogrāfiski viendabīga teritorija;
- reģionālas nozīmes attīstības centru tuvums;
- izdevīgs satiksmes infrastruktūras izvietojums;
- daudzveidīgi dabas, tai skaitā, ūdens un meža resursi;
- attīstīta kokapstrāde un lauksaimniecība (īpaši ilgstošas piena lopkopības tradīcijas);
- valsts un vietējas nozīmes dabas, kā arī kultūrvēsturiskais mantojums;
- galvenie saimnieciski izmantojamie meži atrodas plašos masīvos;
- koksnes pārstrādes uzņēmumi vairāk ražo koksni eksportam;
- augsts darbspējīgo iedzīvotāju īpatsvars;
- augsts izglītotu iedzīvotāju īpatsvars.

Novada vājās puses no dabas resursu vērtēšanas puses:

- nepietiekams labiekārtojums tūrisma attīstībai, nav izstrādāti tūrisma maršruti, tūrisma takas;
- visas izcirstās platības netiek apmežotas;
- iegūtās koksnes, tāpat kā lauksaimnieciskās produkcijas lielāko daļu tirgum piegādā nepārstrādātu;
- vairums saimniecību ražo pašu ģimenes patēriņam;
- nav ražošanas un produkcijas realizācijas kooperācijas pieredzes;
- nav pietiekami izpētītas derīgo izrakteņu atradnes;
- vairākas derīgo izrakteņu atradnes atrodas nepieejamās teritorijās, piemēram, zem Dekšāres ciema vai atrodas Natura 2000 teritorijā (kūdras atradne);
- zems brīvo darbavietu apjoms;
- augsti ilgstošā bezdarba rādītāji.

Aptauju datu analīze

Novada uzņēmēju vajadzību analīze

Metodoloģija

Lai identificētu Viļānu novada komersantu vajadzības konkrētu teritoriju attīstībā un investīciju piesaistē tika veikts vispārējs investīciju un uzņēmējdarbības vides novērtējums Viļānu novadā. Kā informācijas avots izmantota aptauja, kas veikta, izmantojot tiešsaistes datu vadības sistēmu uzņēmēju anketēšanai internetā. Aptauja tika veikta ar mērķi iegūt datus, kas nav publiski pieejami jau esošos pētījumos un statistikas apkopojumos, investīciju vides novērtēšanai šādu faktoru ietvaros:

- Noskaidrot investīciju ieviešanas dinamiku un avotus Viļānu novada uzņēmējdarbības vidē;
- Noskaidrot uzņēmēju viedokli par Viļānu novada perspektīvākajām ekonomiskās darbības jomām un potenciālu;
- Noskaidrot uzņēmēju viedokli par konkrētiem objektiem, kuros būtu nepieciešams veikt investīcijas;
- Noteikt privātā sektora aktivitāti – spēju/vēlme iesaistīties;
- Noskaidrot pašvaldības piedāvājuma pieprasījumu.

Aptaujas veikšanas metode - strukturēta anketa ar atsevišķiem atvērtiem jautājumiem, ļaujot respondentiem atbildes brīvi papildināt. Anketēšana veikta internetā publicējot un izsūtot respondentiem e-pastu ar unikālu saiti (automātiski tiek nodrošināta iespēja katram respondentam aizpildīt anketu tikai vienu reizi).

Ģenerālais kopums/ mērķa grupas – visi Viļānu novada uzņēmumi, kas ir reģistrēti vai darbojas Viļānu novada teritorijā. Sasniegtās izlases apjoms – 71 respondents, analīzei derīgas ir 66 anketas. Lai apliecinātu to, ka izlases apjoms ir reprezentatīvs, tika piemērota nejaušā gadījuma izlase, kas reprezentē ģenerālās kopas modeli (sadalījumā pa ekonomiskās darbības nozarēm).

Aptaujas veikšanas laiks – no 2012.gada 12.augusta līdz 2012.gada 24.septembrim.

Uzņēmumu atbildes uz aptaujas jautājumiem sniedz priekšstatu par vidējiem rādītājiem noteiktu pētāmo faktoru ietvaros. Tāpat aptaujas datu analizē tiek izmantots atsevišķu faktoru (tas ir noteikta profila uzņēmumu, piemēram, tādu, kas orientēti tikai uz Latgales tirgu) salīdzinājums ar vidējām aptaujas respondentu atbildēm, identificējot būtiskās atšķirības noteikta profila ietvaros. Par būtiskām atšķirībām tiek uzskatītas, tādas, kas pārsniedz 10 procentpunktus.

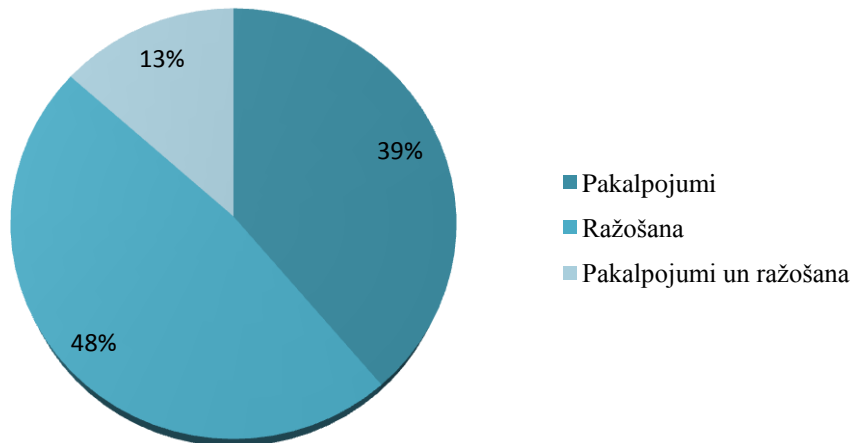
Pēc tiešsaistes aptaujām tika organizētas arī papildus intervijas uzņēmumiem, kuri piedalījās anketēšanā, lai novērtētu Viļānu novada uzņēmējdarbības vides potenciālu un investīciju klimatu, vērtējot šādus faktoros:

- Pieprasījuma un pievienotās vērtības dinamika;
- Finanšu stāvokļa dinamika un finanšu resursu pieejamība;
- Noskaidrot traucējošo faktoru (nodokļu un administratīvais slogs, inflācija) iedarbību uz uzņēmējdarbības aktivitātēm;
- Uzņēmējdarbības attīstībai nepieciešamo faktoru (darbaspēka un infrastruktūras pieejamība) novērtējums;
- Uzņēmēju viedoklis par publiskā sektora iespējām ietekmēt investīciju klimatu;
- Publiskās privātās partnerības potenciāls novadā;
- Uzņēmēju viedoklis par investīcijām konkrētos novada teritorijas objektos.

Datu analīze

Uzņēmēju raksturojums

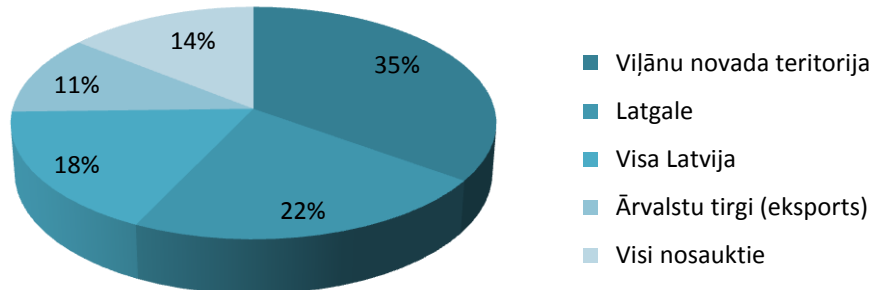
Vispārīgi vērtējot Viļānu novada uzņēmēju darbību, noskaidrots, ka uzņēmēju komerciālās aktivitātes saistītas ar ražošanas jomu (tai skaitā lauksaimniecības produkcijas ražošanu).

9.attēls, Viļānu novada uzņēmumu sadalījums pēc ekonomiskās darbības jomām

Analizējot uzņēmumu sadalījumu pēc noieta tirgus (10.attēls), redzams, ka 35% no uzņēmējiem ir orientēti tikai uz vietējo novada tirgu. 22% uzņēmumu ir orientēti uz visu Latgales reģionu. Tātad 57% uzņēmumu savu darbību orientē uz tuvāko reģionu. Tikai 18% uzņēmumu darbojas nacionālā mērogā un vēl mazāk – 14% nodarbojas ar eksportu starptautiskā līmenī. Novadam ekonomiski vērtīgākie uzņēmumi ir tieši tie, kuru noieta tirgus

ir ārpus Latvijas, taču tādu skaits novadā ir mazs.

10. attēls. Uzņēmumu sadalījums pēc noieta tirgus

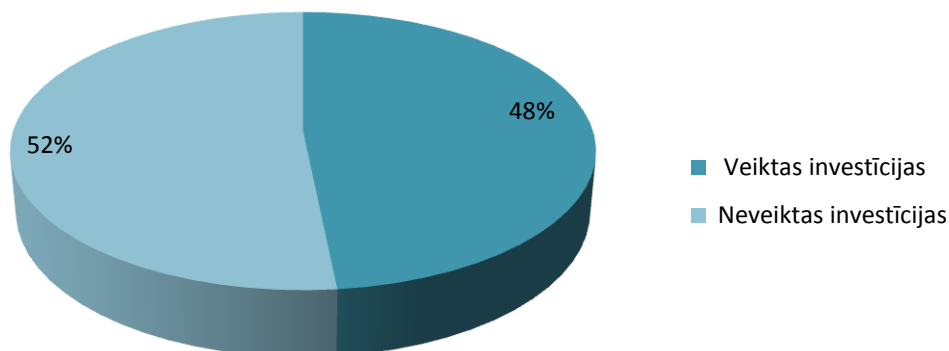
Izvērtējot atsevišķi tikai uz Viļānu novadu orientētos uzņēmumus, noskaidrots, ka pamatā tie ir ar pakalpojumu jomu saistīti uzņēmumi, tikai 18% no tiem ir saistīti ar ražošanu, kā arī tikai 27% no tiem ir veiktas investīcijas uzņēmumā pēdējo 3 gadu laikā.

Uz eksportu orientētos uzņēmumus raksturo šādas pazīmes – 100% no tiem ir saistīti ar ražošanu; 73% no eksportējošiem uzņēmumiem ir bijušas investīcijas, tāpat arī 100% no eksportētājiem plāno veikt investīcijas tuvāko 3 gadu laikā.

Investīciju dinamika un avoti

Aptaujas laikā noskaidrots, ka nedaudz mazāk kā pusē no novada uzņēmumiem pēdējo 3 gadu laikā ir veiktas investīcijas. Zīmīgi, ka tikai 43% no šiem uzņēmumiem uzskata, ka Viļānu novadā ir uzņēmējdarbībai labvēlīga vide.

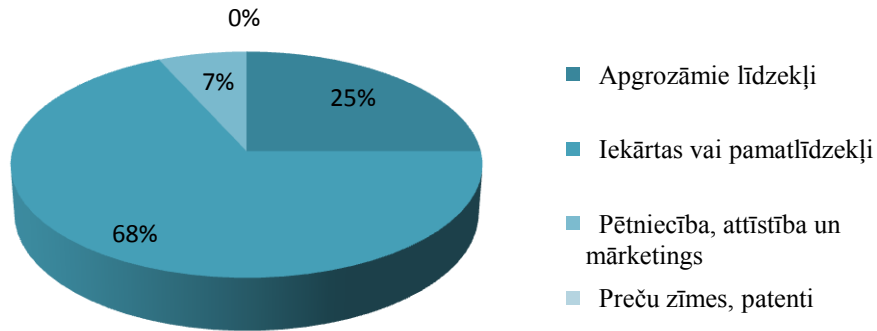

11. attēls. Uzņēmumu investīcijas attīstības veicināšanai pēdējo trīs gadu laikā

Veicot viedokļu apkopojumu par investīciju neveikšanas iemesliem biežāk minētie faktori ir:

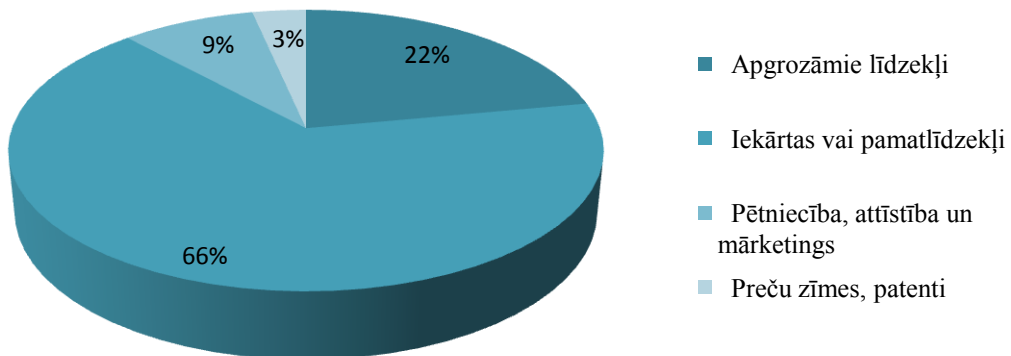
- nav bijusi nepieciešamība,
- uzņēmuma nestabilā nākotnes perspektīva,
- nestabilā sociālekonomiskā situācija valstī,
- informācijas trūkums par investīciju pieejamību.

Veicot investīciju mērķu izvērtējumu (12.att.), noskaidrots, ka lielākā daļa uzņēmumu (68%) ir investējuši iekārtās un pamatlīdzekļos, kas ļauj prognozēt uzņēmumu attīstību. To apliecina arī uzņēmumu plāni turpināt investēt attīstībā tuvāko gadu laikā.

12. attēls. Veikto investīciju mērķis.

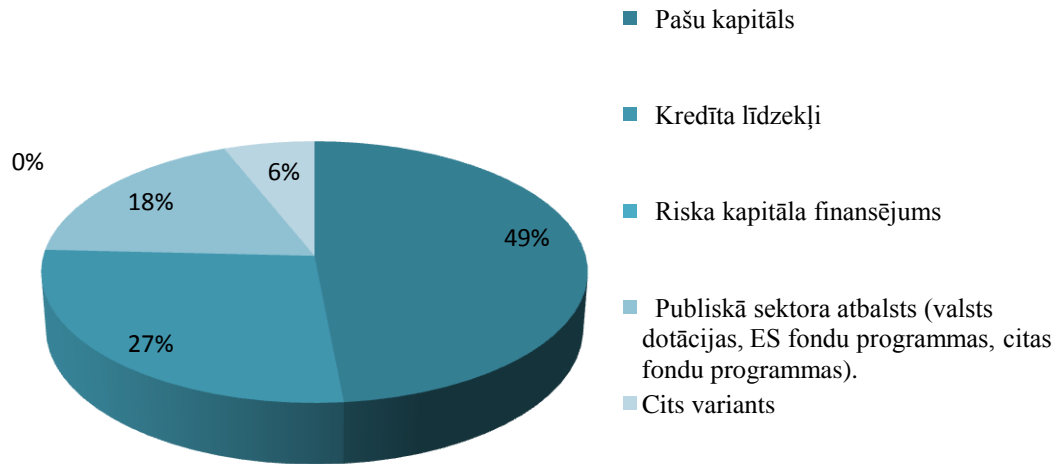
Pozitīva ir pazīme, ka tiek plānots palielināt investīciju īpatsvaru pētniecībā, attīstībā, mārketingā un preču zīmēs, patentos (13.att.).

13. attēls. Plānoto investīciju jomas

Kā noteicošais investīciju avots (14.att.) ir bijuši uzņēmumu pašu kapitāls (49% no uzņēmumiem), salīdzinoši mazāk kredīta līdzekļi (27%) un dažādi fondi (tikai 18%). Tas ļauj

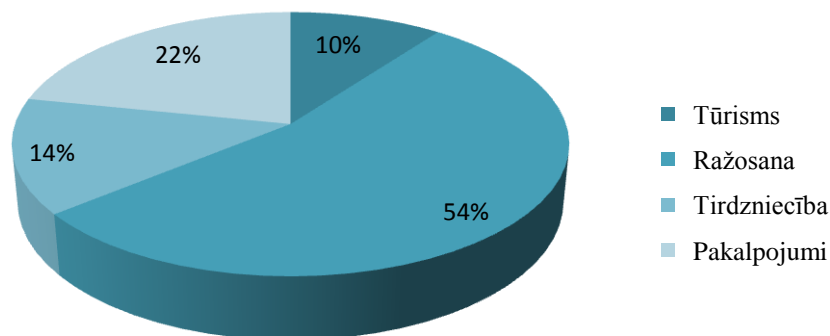
secināt, ka publiskā sektora atbalsta instrumenti ir neizmantots potenciāls Viļānu novada uzņēmējdarbības vidē.

14.attēls. Veikto investīciju avoti

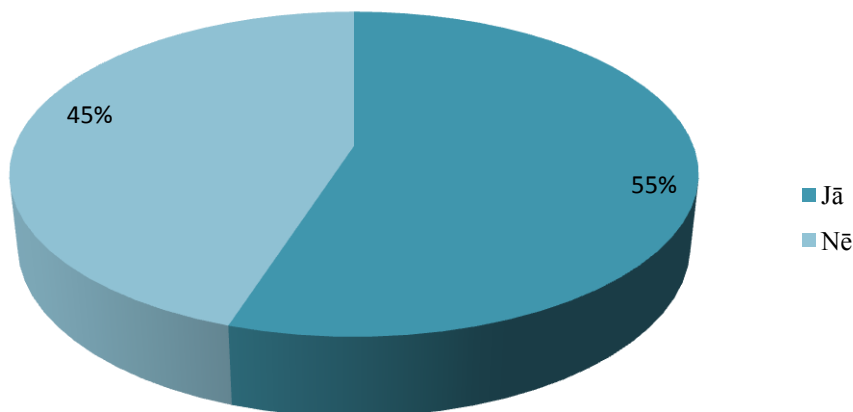
Uzņēmēju viedoklis un vajadzības

Aptaujas dati, liecina, ka uzņēmēji par perspektīvākajām ekonomiskās darbības jomām Viļānu novadā uzskata ražošanu (54%) un pakalpojumu jomu (22%) (15.att.).

15. attēls. Uzņēmēju viedoklis par perspektīvākajām ekonomiskās darbības jomām Viļānu novadā.

Nedaudz vairāk kā puses (55%) Viļānu novada uzņēmēju uzskata, ka Viļānu novadā ir investīcijām labvēlīga uzņēmējdarbības vide (8.att.), kas iet zināmā pretrunā ar to, ka tikai 43% no uzņēmumiem, kuros ir ieguldītas investīcijas pēdējo 3 gadu laikā, uzskata, ka novadā ir uzņēmējdarbībai labvēlīga vide. Var pieņemt, ka ir daļa uzņēmumu, kuriem priekšstats par novada uzņēmējdarbības vidi pasliktinājies pēc investīciju piesaistes.

16.attēls. Uzņēmēju viedoklis par to vai Viļānu novads ir investīcijām un uzņēmējdarbībai labvēlīga vide.

Uzņēmējus, kas atzīst Viļānu novadu par perspektīvu investīciju vietu, raksturo šādas pazīmes – 45% no šiem uzņēmumiem ir orientēti uz eksportu; 35% no šiem uzņēmumiem ir investējuši savos uzņēmumos pēdējo trīs gadu laikā, kā arī 70% no uzņēmumiem plāno to darīt arī tuvāko 3 gadu laikā.

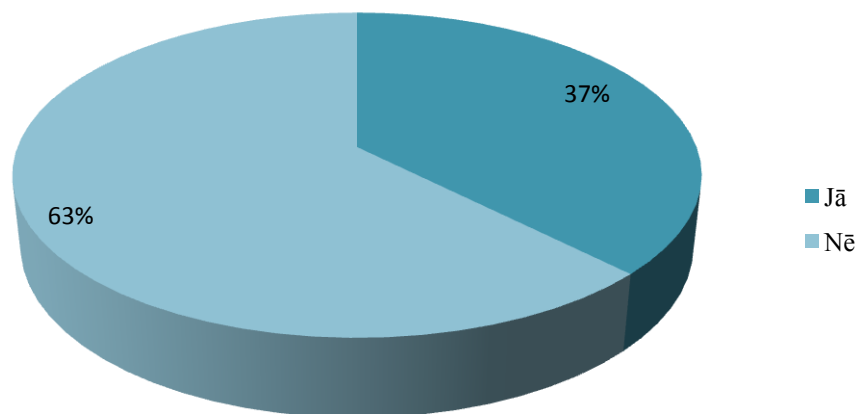
Savukārt uzņēmēju, kas uzskata, ka Viļānu novads nav investīcijām un uzņēmējdarbībai labvēlīga vide raksturīgākās pazīmes ir – tikai 33% no šiem uzņēmumiem ir veikuši investīcijas, tomēr vairāk kā puse (53%) neskatoties uz perspektīvas trūkumu plāno investēt uzņēmumu attīstībā tuvāko 3 gadu laikā. Kā pamatojums tam, ka Viļānu novadā nav investīcijām labvēlīga vide visbiežāk tika minēti šādi apsvērumi: publiskā sektora (valsts un pašvaldības) atbalsta trūkums; atbilstošas infrastruktūras trūkums; kvalificēta darbaspēka trūkums; pašvaldības teritorijas ģeogrāfiskais izvietojums.

Tikai 37% no aptaujātajiem (9.att.) Viļānu novada uzņēmumiem uzskata, ka pašvaldības darbības ir vērstas uz investīciju vides uzlabošanu. Šādu uzņēmumu raksturīgākās iezīmes ir – to pakalpojumu un produkcijas noieta tirgus pamatā ir vietējā mēroga (tikai 6% no tiem ir vērsti uz eksportu, kas ir ļoti zems rādītājs, tātad šiem uzņēmumiem nav reālas eksporta

pieredzes); 67% no šiem uzņēmumiem pēdējo trīs gadu laikā nav veikuši investīcijas, neskatoties uz to – 62% no šiem uzņēmumiem plāno veikt investīcijas tuvāko trīs gadu laikā. Tātad, vismaz šie 62% uzņēmumu plāno attīstīties tuvākajos gados.

Savukārt par pašvaldības aktivitātēm skeptiski noskaņoto uzņēmumu (63%) raksturīgākās iezīmes ir – orientācija uz eksportu, tātad tiem jau ir reāla eksporta pieredze; lai arī 62% no šiem uzņēmumiem uzskata, ka Viļānu novadā ir investīcijām labvēlīga vide. Kā būtiskākās jomas, kur uzņēmēji saskata pašvaldības iniciatīvas trūkumu ir:

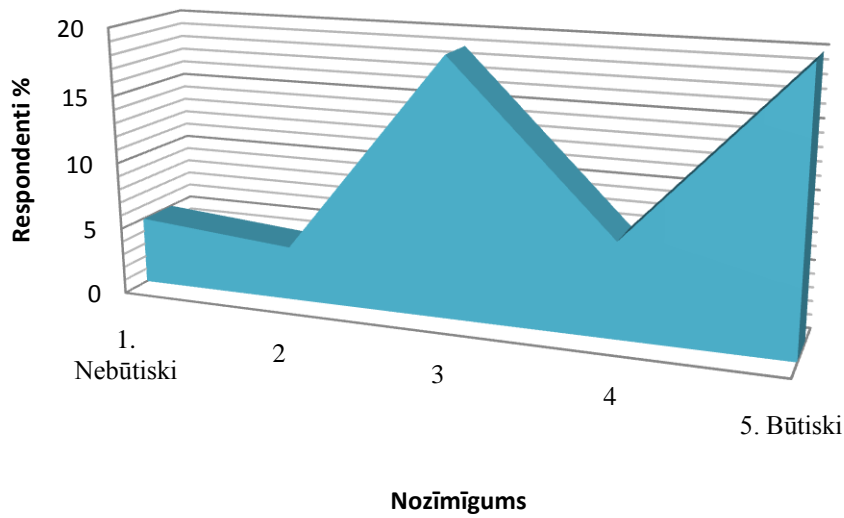
- nesakārtota infrastruktūra;
- maz piesaistīti fondu līdzekļi novada attīstībai;
- pašvaldība neveic koordinējošas un informatīvas aktivitātes uzņēmējdarbības vides uzlabošanai un attīstībai;
- komunikācijas un atgriezeniskās saites trūkums attiecībā ar novada uzņēmējiem.

17.attēls. Uzņēmumu viedoklis par to vai pašvaldības darbības vērsta uz investīciju vides uzlabošanu

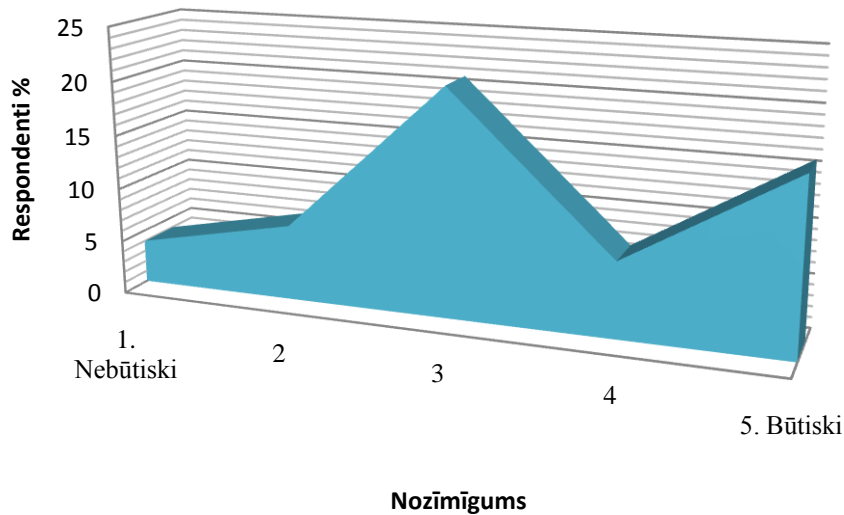
Vērtējot uzņēmēju viedokli par jomām (18.att.), kas būtu jāsekmē, lai radītu novadā investīcijām labvēlīgu vidi, kā būtiskākais faktors tika novērtēts uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūras attīstības nozīmīgums (vidējais nozīmīguma rādītājs 3.6).

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

18.attēls. Uzņēmēju viedoklis par uzņēmējdarbības infrastruktūras nozīmīgumu

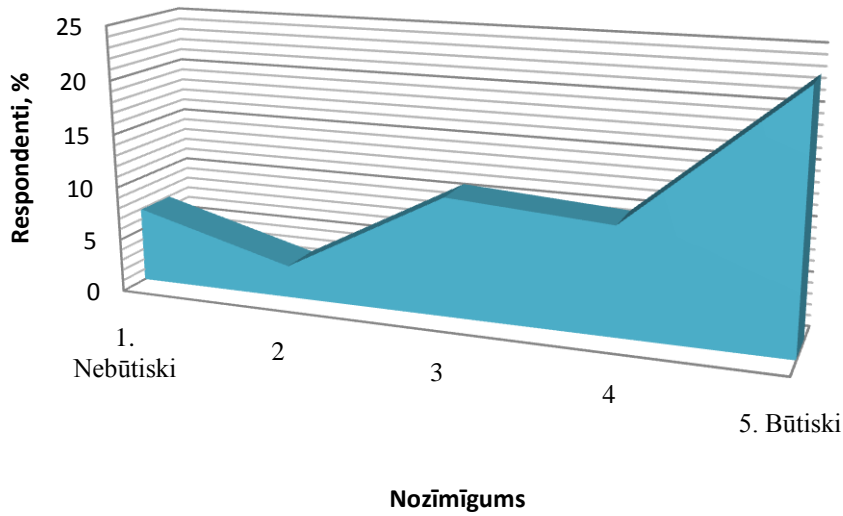
Kā nākamais nozīmīgākais faktors seko pašvaldības teritorijas reklāma (Vidējais nozīmīguma rādītājs 3.5)

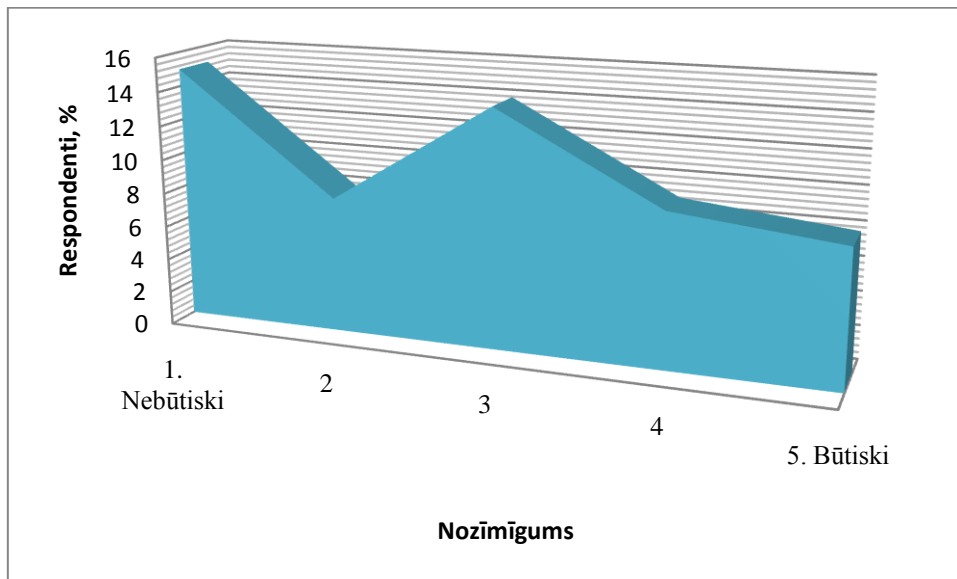
19.attēls. Uzņēmēju viedoklis par pašvaldības teritorijas reklāmas nozīmīgumu

Līdzīgi novērtēti ir domes organizētu tirdzniecības pasākumu (20.att.) un domes veikto uzņēmējdarbības atbalsta aktivitāšu nozīmīgums (21.att.) (abiem faktoriem vidējais rādītājs 3.2)

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

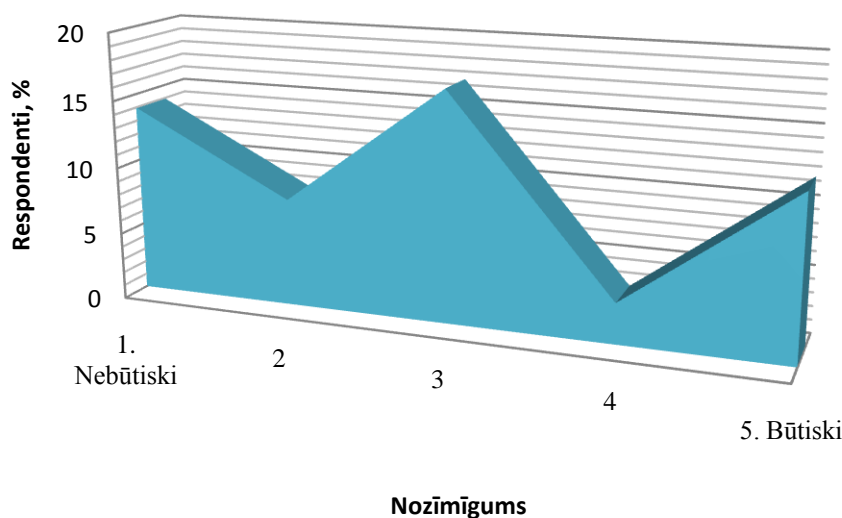
20.attēls. Uzņēmēju viedoklis par domes organizēto tirdzniecības pasākumu nozīmīgumu

21.attēls. Uzņēmēju viedoklis par domes veikto uzņēmējdarbības atbalsta aktivitāšu nozīmīgumu

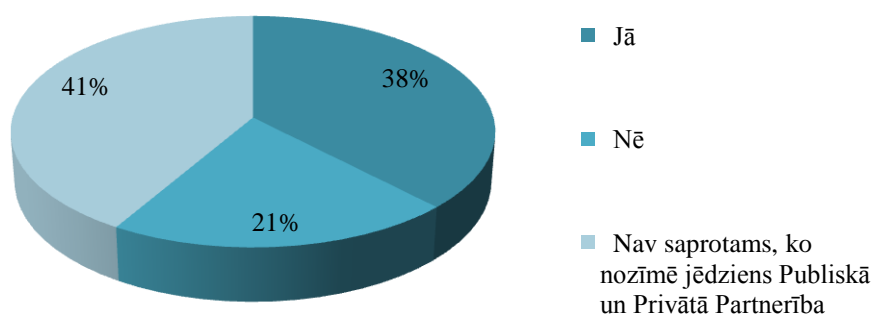
Salīdzinoši zemāk novērtēts ir uzņēmumu kooperācijas un sadarbības tīklu veidošanas nozīmīgums (22.att.). Tātad savstarpējā sadarbība ir mazāk vērtīga, kā sadarbība ar pašvaldību. Tas ir salīdzinoši pareizi tikai daļā nozaru.

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

22.attēls. Uzņēmēju viedoklis par kooperācijas un sadarbības tīklu veidošanas nozīmīgumu

Vērtējot Viļānu novada uzņēmēju informētību un vēlmi iesaistīties Publiskās privātās partnerības projektos, noskaidrots, ka 38% aptaujāto uzņēmumu būtu ieinteresēti iesaistīties Publiskās privātās partnerības projektos, 21% šādos projektos nav ieinteresēti iesaistīties, kamēr nozīmīga uzņēmēju daļa (41%) nav informēti par šādu aktivitāšu esamību (23.att.).

23.attēls. Uzņēmēju interese/ vēlme piedalīties Publiskās, privātās partnerības projektos

Uzņēmējus, kas pauž vēlmi iesaistīties publiskās, privātās partnerības projektos raksturo šādas raksturīgākās iezīmes – 75% no šiem uzņēmumiem ir saistīti ar ražošanu; 80% ir investējuši attīstībā pēdējo 3 gadu laikā, tāpat 80% no šiem uzņēmējiem par perspektīvāko darbības jomu uzskata ražošanu, 95% plāno investēt attīstībā tuvāko 3 gadu laikā.

Savukārt uzņēmēju, kuri nevēlētos iesaistīties PPP projektu raksturīgākās iezīmes ir – 73% no tiem ir orientēti uz vietējo tirgu; 82% no šiem uzņēmumiem pēdējo trīs gadu laikā nav investējuši savu uzņēmumu attīstībā, lai arī vairums no tiem (73%) plāno investēt uzņēmuma attīstībā tuvāko 3 gadu laikā.

Tos uzņēmējus, kuriem nav saprotams jēdziens publiskā un privātā partnerība, raksturo šādi faktori – vairāk kā puse (56%) no šiem uzņēmumiem nav veikuši investīcijas savos uzņēmumos, tāpat 64% uzskata, ka Viļānu novadā nav labvēlīga vide investīcijām; neskatoties uz minētajiem negatīvajiem faktoriem 100% no šiem uzņēmumiem plāno investēt uzņēmuma attīstībā tuvāko trīs gadu laikā.

Vērtējot Viļānu novada uzņēmējdarbības vides potenciālu un investīciju klimatu, noskaidroti šādas vispārējās tendences:

- Vērtējot uzņēmēju produkcijas vai pakalpojumu pieprasījuma un pievienotās vērtības dinamiku, noskaidrots, ka vairumam uzņēmumu pēdējo trīs gadu laikā ir fiksējuši augošu pieprasījumu; kā arī visi no aptaujātajiem uzņēmumiem prognozē pozitīvu pieprasījuma dinamiku arī turpmāk. Savukārt vērtējot uzņēmumu produkcijas vai pakalpojumu pievienotās vērtības pieaugumu, vairums atzīst, ka darba ražīgums pēdējo trīs gadu laikā ir krities, tomēr lielākā daļa uzņēmēju prognozē pievienotās vērtības pieaugumu nākotnē.
- Finanšu stāvokļa dinamikas un finanšu resursu pieejamības novērtējums atklāj pozitīvas tendences- lielākajai daļai uzņēmumu pēdējo trīs gadu laikā ir pieaudzis apgrozījums un peļņa. Tiek paustas arī pozitīvas prognozes attiecībā uz finanšu stāvokļa dinamiku un finanšu resursu pieejamību.
- Noskaidrots, ka būtiski traucējoši faktori uzņēmējdarbības aktivitātēm ir nodokļu un administratīvais slogs, inflācija, kā arī prognozes attiecībā uz šiem faktoriem pārsvarā ir pesimistiskas.
- Uzņēmējdarbības attīstībai nepieciešamo faktoru (darbaspēka un infrastruktūras pieejamība) novērtējuma ietvaros atklāts, ka tikai aptuveni pusei no uzņēmumiem pēdējo trīs gadu laikā ir bijis pieejams pietiekami liels darbaspēks uzņēmuma darbības nodrošināšanai. Līdzīgi ir arī ar darbaspēka izmaksām – tikai puse no uzņēmumiem uzskata, ka darbaspēka izmaksas ir bijušas apmierinošas. Arī tuvākās nākotnes vērtējums attiecībā uz darbaspēka pieejamību un izmaksām pārsvarā ir pesimistisks – lielākā daļa uzņēmumu prognozē darbaspēka pieejamības un izmaksu problēmas.

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

- Uzņēmēju viedoklis par publiskā sektora iespējām ietekmēt investīciju klimatu pārsvarā ir pozitīvs, tomēr lielākā daļa respondentu uzskata, ka pašvaldības dome un valsts pārvaldes institūcijas nav pietiekami aktīvas un netiek izmantotas iespējas, ko sniedz ES fondu finansējums un citu investīciju instrumentu potenciāls.

Novada iedzīvotāju vajadzību analīze

Metodoloģija

Lai identificētu Viļānu novada iedzīvotāju vajadzības konkrētu teritoriju attīstībā un investīciju piesaistē, kā informācijas avots izmantota aptauja, kas veikta, izmantojot tiešsaistes datu vadības sistēmu anketēšanai internetā. Aptauja tika veikta ar mērķi iegūt datus, kas nav publiski pieejami jau esošos pētījumos un statistikas apkopojumos, investīciju vides novērtēšanai šādu faktoru ietvaros:

- Noskaidrot iedzīvotāju viedokli par Viļānu novada perspektīvākajām ekonomiskās darbības jomām un potenciālu;
- Noskaidrot iedzīvotāju viedokli par konkrētiem objektiem, kuros būtu nepieciešams veikt investīcijas;
- Noteikt iedzīvotāju aktivitāti – spēju/vēlme iesaistīties;
- Noskaidrot pašvaldības piedāvājuma pieprasījumu.

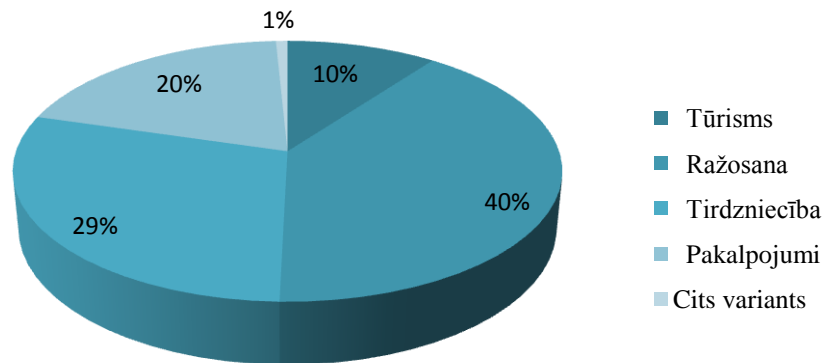
Aptaujas veikšanas metode - strukturēta anketa ar atsevišķiem atvērtiem jautājumiem, ļaujot respondentiem atbildes brīvi papildināt. Anketēšana veikta internetā publicējot unikālu saiti (automātiski tiek nodrošināta iespēja katram respondentam aizpildīt anketu tikai vienu reizi), kā arī izplatot drukātas anketas.

Ģenerālais kopums/ mērķa grupas – visi Viļānu novada iedzīvotāji no 12 gadiem, kas dzīvo Viļānu novada teritorijā. Derīgo anketu daudzuma (123) dati ir pietiekami reprezentatīvi pētījuma vajadzībām – kļūdas robeža 7%, ticamības līmenis 95%. Veikšanas laiks – no 2012.gada 12.augusta līdz 2012.gada 15. oktobrim.

Iedzīvotāju atbildes uz aptaujas jautājumiem sniedz priekšstatu par vidējiem rādītājiem noteiktu pētāmo faktoru ietvaros. Tāpat aptaujas datu analīzē tiek izmantots atsevišķu faktoru (tas ir noteikta profila iedzīvotāju, piemēram, tādu, kas strādā privātajā sektorā vai vīriešu) salīdzinājums ar vidējām aptaujas respondentu atbildēm, identificējot būtiskās atšķirības noteikta profila ietvaros. Par būtiskām atšķirībām tiek uzskatītas tādas, kas pārsniedz 10 procentpunktus.

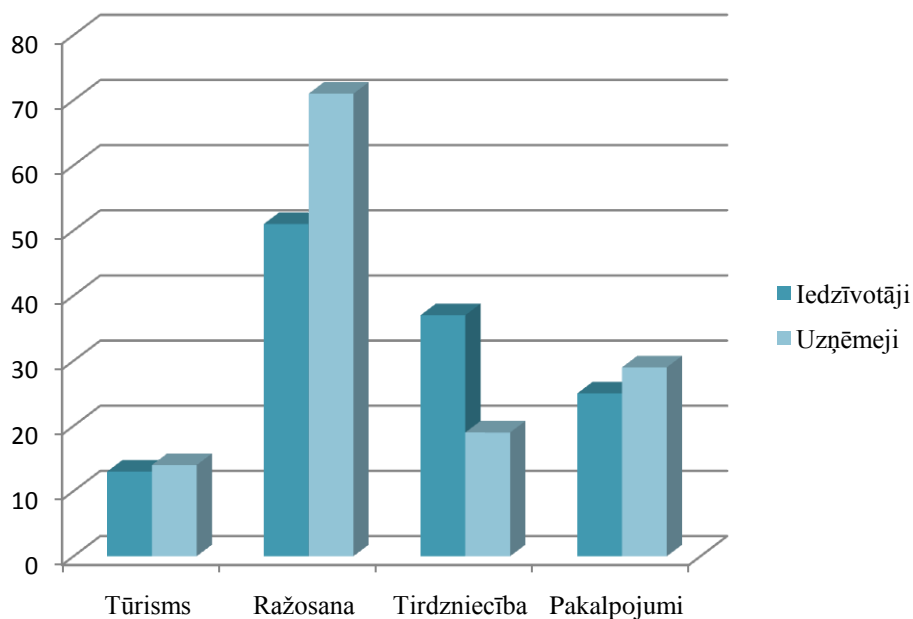
Datu analīze

Nozīmīga daļa iedzīvotāju(40%), līdzīgi kā uzņēmēji uzskata, ka perspektīvākās ekonomiskās darbības joma ir ražošana. Pakalpojumu nozare ir mazāk populāra- to izvirza tikai 20% iedzīvotāju.

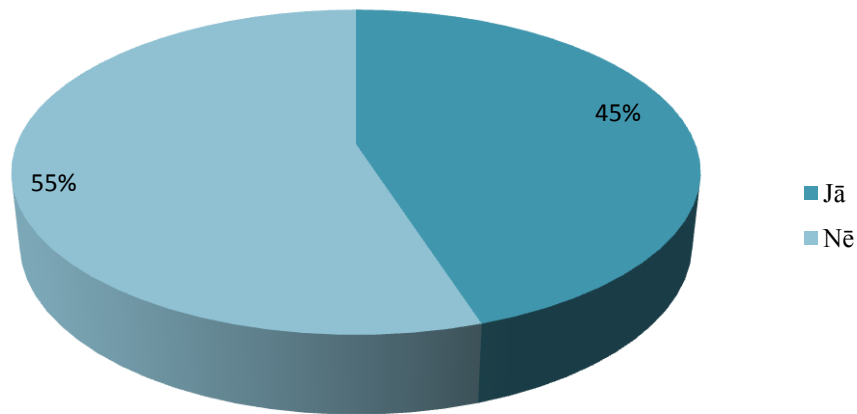
24.attēls. Iedzīvotāju viedoklis par novada perspektīvākajām ekonomiskās darbības jomām

Starp iedzīvotāju aptaujas datiem un uzņēmēju aptaujas datiem par perspektīvākajām ekonomiskās darbības jomām atšķirības ir nelielas. Aptaujātie uzņēmēji vēl vairāk kā iedzīvotāji izvirza ražošanas nozari, taču retāk tiek izvirzīta tirdzniecība.

25.attēls. Iedzīvotāju un uzņēmēju viedokļa par perspektīvākajām ekonomiskās darbības jomām salīdzinājums

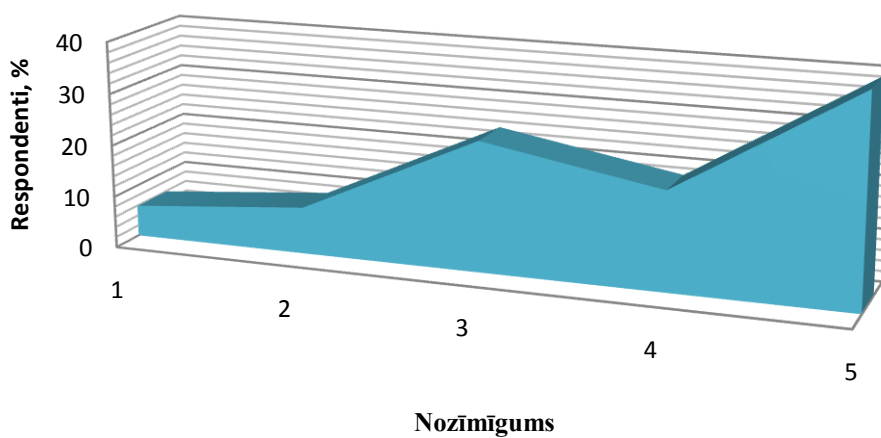
Aptaujājot iedzīvotājus par to, vai dome sekmē uzņēmējdarbības vidi, atklājas, ka salīdzinājumā ar uzņēmējiem, par 13 procentpunktiem vairāk iedzīvotāji uzskata, ka pašvaldības dome nesekmē uzņēmējdarbības vidi.

26.attēls. Iedzīvotāju viedoklis par to vai dome sekmē uzņēmējdarbības vides attīstību

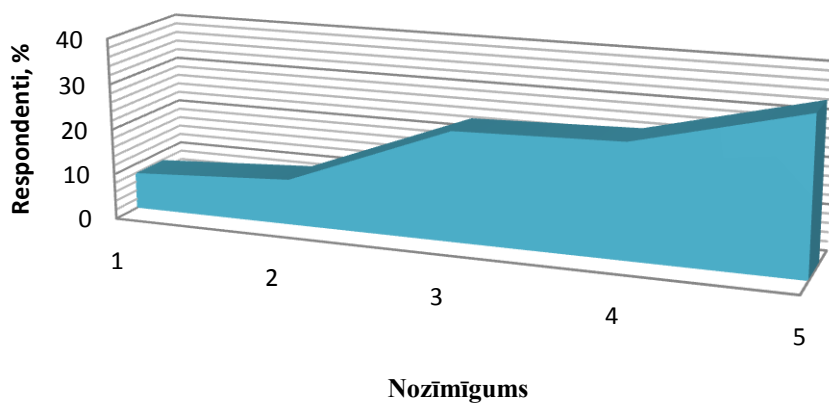
Iedzīvotāju, kuri pozitīvi vērtē domes ietekmi uz uzņēmējdarbības vidi raksturīgākās iezīmes ir: 80% no tiem neplāno uzsākt savu uzņēmējdarbību tuvāko 3 gadu - tātad tie ir iedzīvotāji, kas nemaz nav saskārušies ar biznesa problēmām un vajadzības pēc konkrētā veida sadarbības ar pašvaldību, 62% skolnieki vai studenti. Savukārt iedzīvotāju, kuri nevērtē pozitīvi domes aktivitātes attiecībā uz uzņēmējdarbības vides uzlabošanu, biežāk minētie argumenti ir – netiek novērtēts un izmantots novada potenciāls, dome nesadarbojas ar uzņēmējiem, netiek piesaistīti fondu līdzekļi, pozitīvas komunikācijas trūkums ar iedzīvotājiem, sabiedrības zemais atsaucības līmenis, deputātu vienprātības trūkums, attīstības vīzijas trūkums

Līdzīgi kā uzņēmēji, arī iedzīvotāji faktorunozīmīgumu, kas varētu ietekmēt investīciju vidi novadā, kopumā novērtēja vairāk pozitīvi nekā negatīvi. Par salīdzinoši nozīmīgāko faktoru atzīta uzņēmējdarbības infrastruktūras attīstība (vidējais rādītājs 3.8).

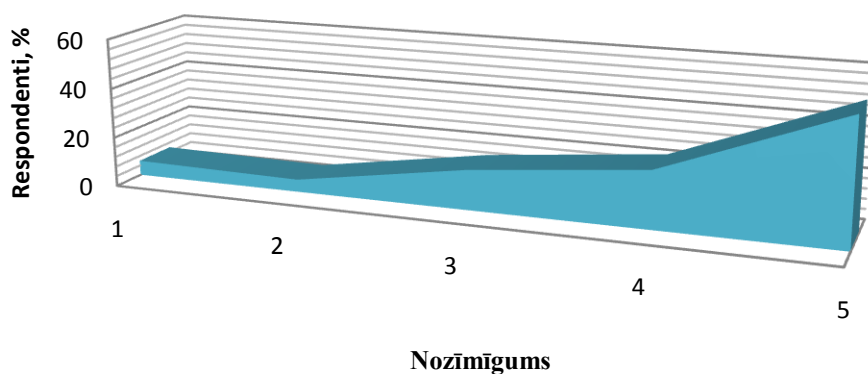

27.attēls. Iedzīvotāju viedoklis par uzņēmējdarbības infrastruktūras nozīmīgumu

Par salīdzinoši mazāk nozīmīgiem faktoriem atzīta pašvaldības teritorijas reklāma un domes organizētie tirdzniecības pasākumi (3.7).

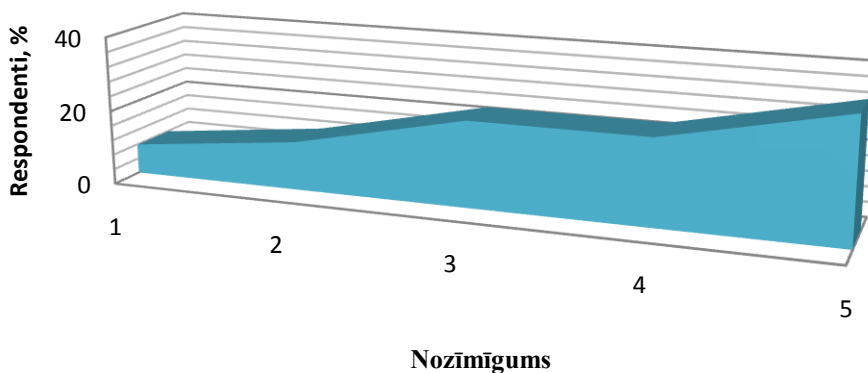

28.attēls. Iedzīvotāju viedoklis par pašvaldības teritorijas reklāmas nozīmīgumu

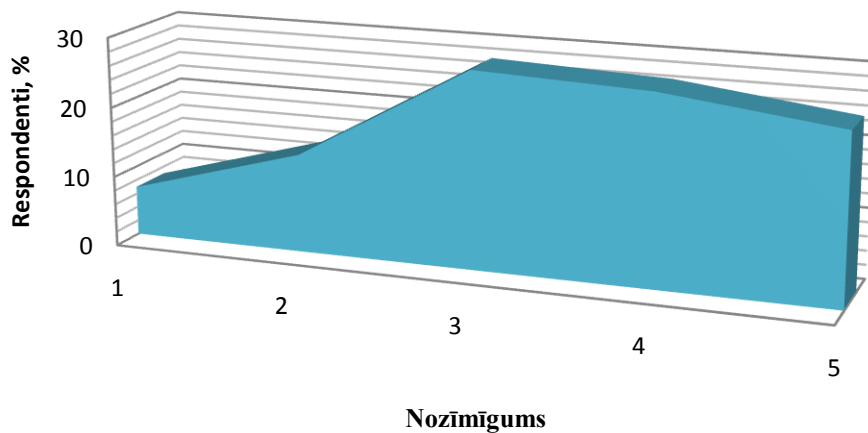
29.attēls. Iedzīvotāju viedoklis par domes organizēto tirdzniecības pasākumu nozīmīgumu

Domes potenciāls veikt uzņēmējdarbības atbalsta aktivitātes novērtēts salīdzinoši zemāk – 3.67

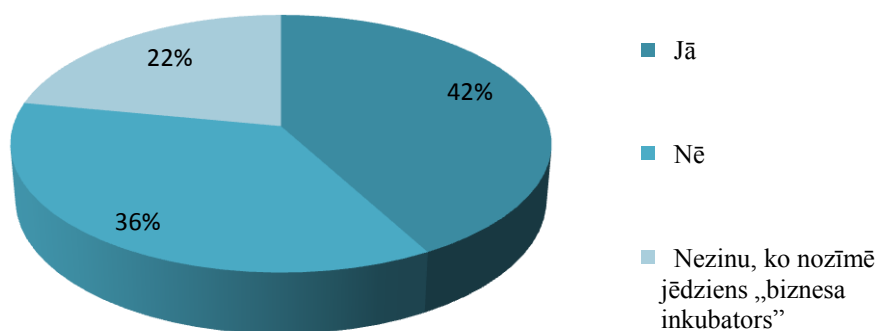
30.attēls. Iedzīvotāju viedoklis par domes veikto uzņēmējdarbības atbalsta aktivitāšu nozīmīgumu

Salīdzinoši par vismazāk nozīmīgo faktoru novada investīciju vides attīstībā iedzīvotāji uzskata uzņēmumu kooperāciju un sadarbības tīklu veidošanu – 3.62.

31.attēls. Iedzīvotāju viedoklis par uzņēmumu kooperācijas un sadarbības tīklu veidošanas nozīmīgumu

Gandrīz puse no iedzīvotājiem būtu gatava uzsākt uzņēmējdarbību, ja novadā būtu biznesa inkubators, savukārt 22% aptaujāto nezina, ko nozīmē jēdziens „biznesa inkubators”.

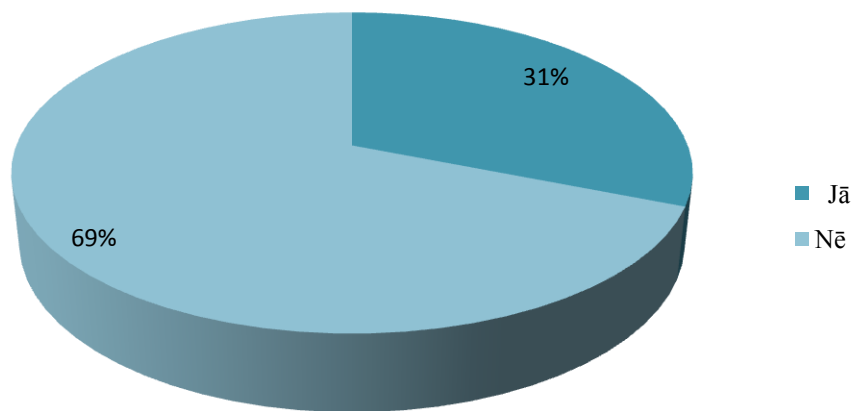
32.attēls. Iedzīvotāju gatavība uzsākt uzņēmējdarbību biznesa inkubatorā

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Iedzīvotāju, kas būtu gatavi uzsākt uzņēmējdarbību, ja Viļānu novadā būtu biznesa inkubators, raksturīgākās iezīmes ir – 73% no tiem uzskata, ka novada perspektīvākā ekonomiskās darbības joma ir saistīta ar ražošanu.

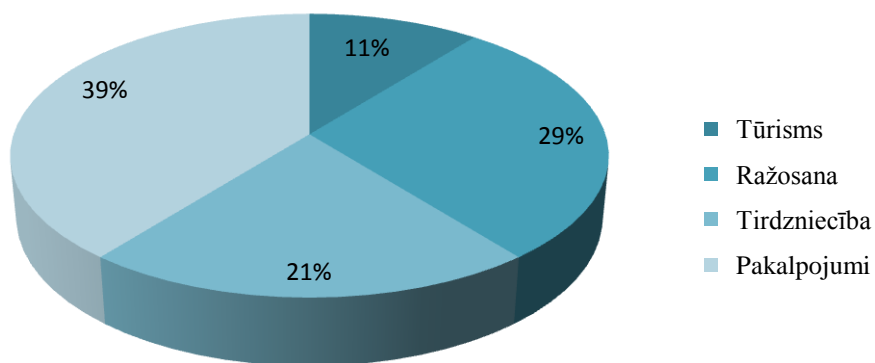
Vērtējot kopējo iedzīvotāju gatavību uzsākt uzņēmējdarbību (neatkarīgi no tā, vai ir pieejams biznesa inkubators), 31% no iedzīvotājiem plāno uzsākt uzņēmējdarbību tuvāko trīs gadu laikā.

33.attēls. Iedzīvotāju plāni uzsākt uzņēmējdarbības aktivitātes

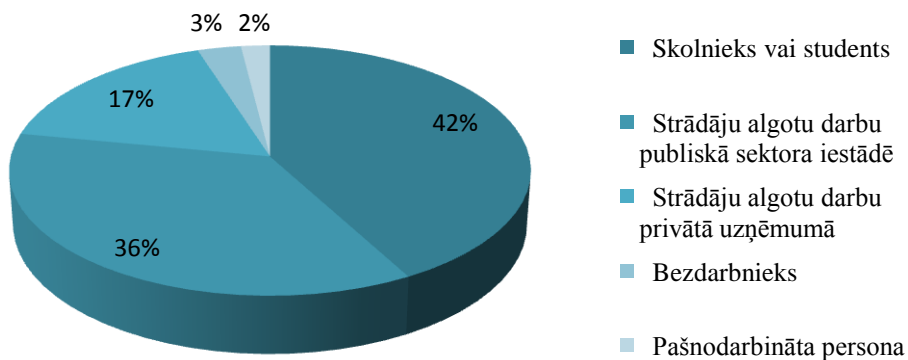
Tos iedzīvotājus, kas plāno uzsākt uzņēmējdarbību tuvāko trīs gadu laikā raksturo šādas iezīmes, 77% no tiem labprāt izmantotu biznesa inkubatora pakalpojumus plānotajā uzņēmējdarbībā; 13% no tiem nezina, ko nozīmē jēdziens biznesa inkubators.

Kā rāda attēls Nr.26., starp nozarēm, kurās plānots uzsākt uzņēmējdarbību dominē ražošana un pakalpojumi.

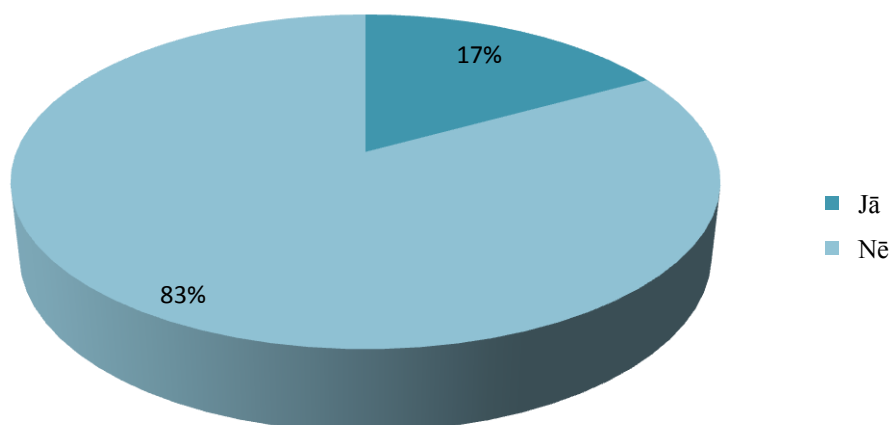
34.attēls. Iedzīvotāju plānotās uzņēmējdarbības jomas

Lielākā daļa aptaujāto iedzīvotāju ir skolnieki vai studenti, otra nozīmīgākā daļa strādā algotu darbu publiskā sektora nozarē.

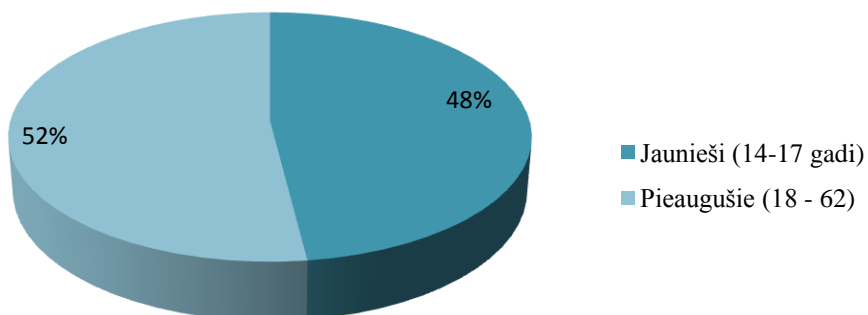
35.attēls. Iedzīvotāju nodarbošanās

Tikai 17% ir apmierināti ar pašreizējiem ienākumiem

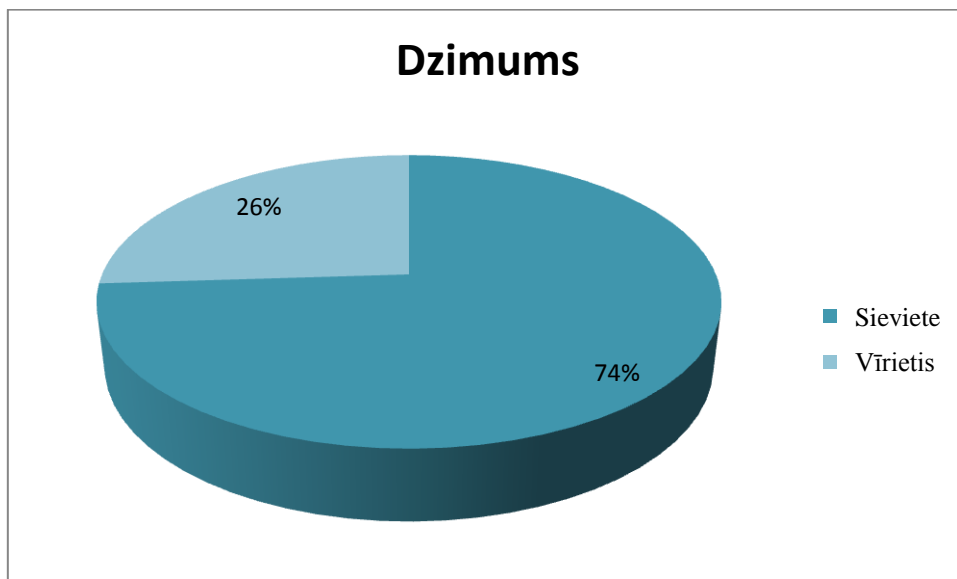
36.attēls. Iedzīvotāju apmierinātība ar ienākumiem

Respondentu sadalījums pēc vecuma norāda, ka gandrīz puse no aptaujātajiem respondentiem ir jaunieši

37.attēls. Iedzīvotāju vecums

Lielākā daļa aptaujāto ir sievietes.

38.attēls. Iedzīvotāju dzimums

Novada pašvaldības iestāžu vajadzību analīze

Metodoloģija

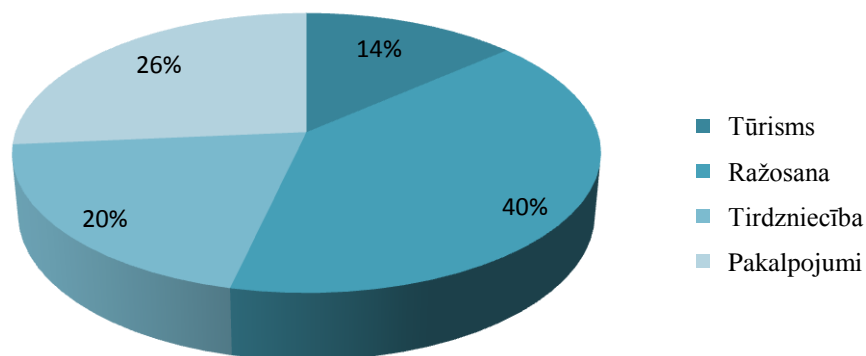
Aptaujas mērķis – uzzināt Viļānu novada iestāžu vadītāju, viedokli un vajadzības Viļānu novada teritorijas attīstībā un investīciju piesaistē.

Aptaujas veikšanas metode - strukturēta anketa ar atsevišķiem atvērtiem jautājumiem, ļaujot respondentiem atbildes brīvi papildināt. Anketēšana paredzēta interviju veidā, iegūstot no respondentiem papildus viedokli par katru no jautājumiem.

Generālais kopums/mērķa grupas – visi Viļānu novada publiskās pārvaldes iestāžu vadītāji (kopskaitā 18). Sasniegtās izlases apjoms 13 respondenti (analīzei derīgas aizpildītas anketas).

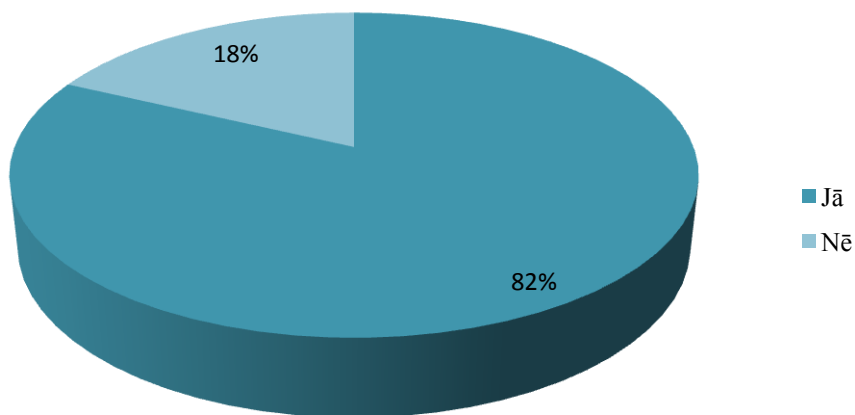
Aptaujas veikšanas laiks – no 2012.gada 13.augusta līdz 2012.gada 15. oktobris.

Datu analīze

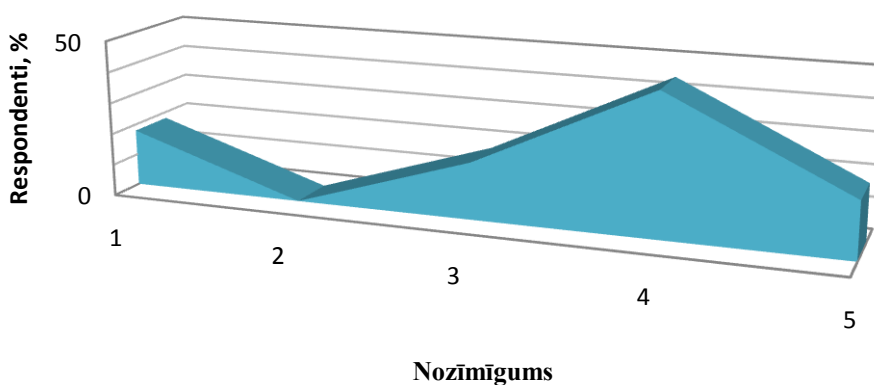
39.attēls. Pašvaldības iestāžu vadītāju viedoklis par perspektīvākajām novada ekonomiskās darbības jomām

Visi iestāžu vadītāji uzskata, ka Viļānu novadā ir investīcijām un uzņēmējdarbībai labvēlīga vide.

40.attēls. Pašvaldības iestāžu vadītāju viedoklis par to vai dome veic nepieciešamās darbības investīciju vides attīstībai

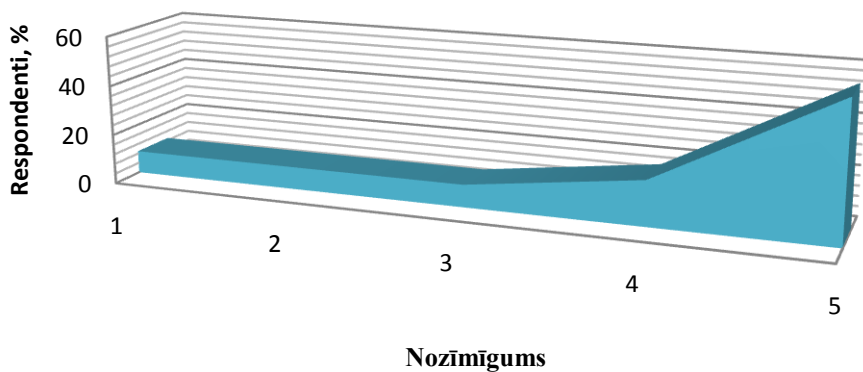
Vērtējot faktorus, kas varētu ietekmēt investīciju vidi novadā, nozīmīgumu kopumā pašvaldības iestāžu vadītāji novērtēja vairāk pozitīvi nekā negatīvi. Par salīdzinoši nozīmīgāko faktoru atzīta pašvaldības teritorijas reklāma (vidējais rādītājs 3.18).

41.attēls. Pašvaldības iestāžu vadītāju viedoklis par pašvaldības teritorijas reklāmas nozīmīgumu

Kā otrais faktors tika novērtēts pašvaldības organizēto tirdzniecības pasākumu nozīmīgums

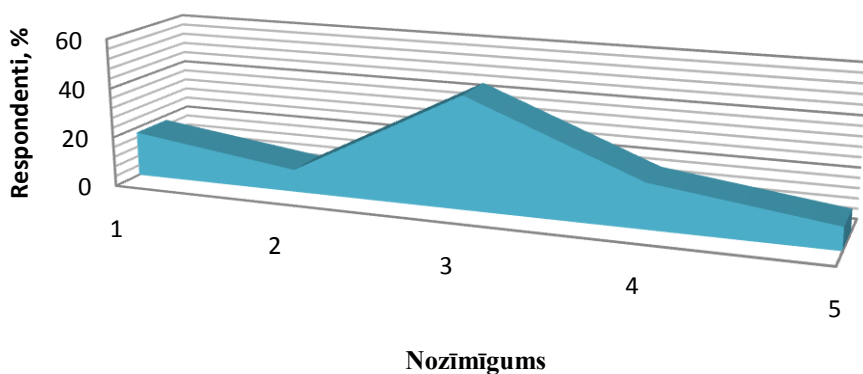
(3.11)

42.attēls. Pašvaldības iestāžu vadītāju viedoklis par domes organizētu tirdzniecības pasākumu nozīmīgumu

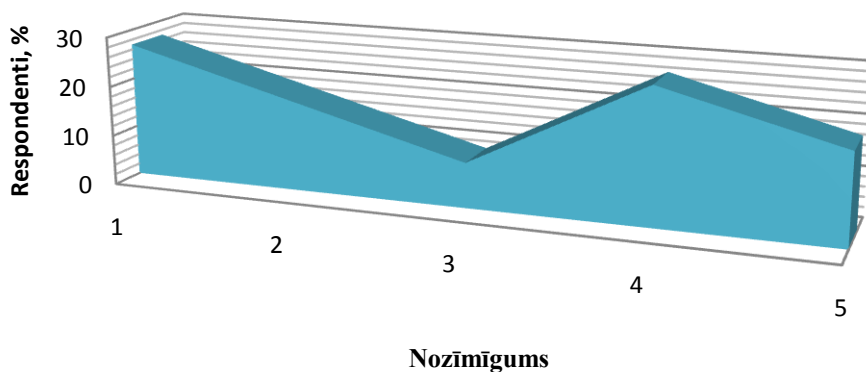
Nedaudz zemāk novērtēts domes veikto uzņēmējdarbības atbalsta aktivitāšu nozīmīgums

(3.09)

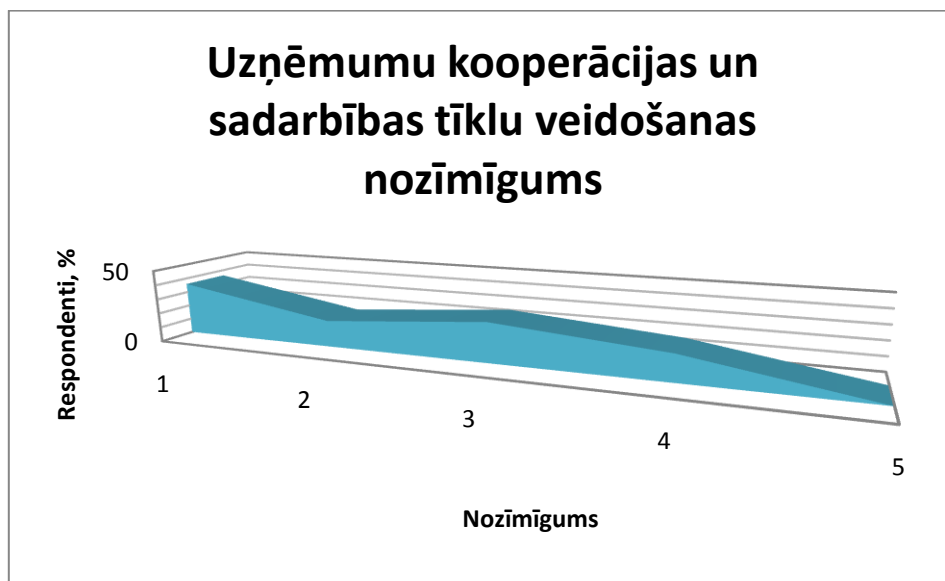
43.attēls. Pašvaldības iestāžu vadītāju viedoklis par domes veikto uzņēmējdarbības atbalsta aktivitāšu nozīmīgumu

Uzņēmējdarbības infrastruktūras attīstības nozīmīgums (vidēji 2.91)

44.attēls. Pašvaldības iestāžu vadītāju viedoklis par uzņēmējdarbības infrastruktūras attīstības nozīmīgumu

Viszemāk novērtēts uzņēmumu kooperācijas un sadarbības tīklu veidošanas nozīmīgums 2.89

45.attēls. Pašvaldības iestāžu vadītāju viedoklis par uzņēmumu kooperācijas un sadarbības tīklu veidošanas nozīmīgumu

Secinājumi

Aptauju mērķis bija apkopot informāciju par situāciju uzņēmējdarbībā Viļānu novadā, apskatot esošās problēmas un viedokļus. Balstoties uz šīm aptaujām, var izteikt sekojošus secinājumus:

Aplūkojot aptauju rezultātus, starp dažādām aptaujātajām grupām var secināt, ka ir atšķirība starp to, ko pašvaldība dara uzņēmējdarbības atbalstīšanā, pausto informāciju par to un reālo pieredzi, ar kuru saskaras uzņēmēji.

- 35% aptaujāto novada uzņēmumu ir orientēti tikai uz novada tirgu. Lielākā daļa šo uzņēmumu pēc sava apgrozījuma lieluma ir mikrouzņēmumi, ar nelielām izaugsmes iespējām un ļoti mazu orientēšanos uz attīstību. Šie uzņēmumi ir „ģimenes” līmeņa uzņēmumi, kuros nodarbināti daži darbinieki, un uzņēmumu peļņa ir pārāk maza, lai realizētu būtiskas investīcijas uzņēmuma attīstībai. Tāpat ierobežojumus šiem uzņēmumiem uzliek izvēlētie darbības veidi. Mazai šo uzņēmumu daļai būtu iespēja attīstīties un kļūt par vidēja lieluma uzņēmumu, taču arī šāda varianta realizācijai trūkst motivācijas, zināšanu, finanšu līdzekļu.
- 22% uzņēmumu savu darbību orientē uz tuvāko reģionu. Uzņēmumi, kas darbojas Latgales reģiona mērogā, daudzos gadījumos ir ar paplašināšanās potenciālu. Taču, tos apgrūtina mazais un nabadzīgais Latgales tirgus, savukārt palielināt mērķa tirgutiem traucē pieejamo līdzekļu trūkums. Lai gan šo un uz novada tirgu orientēto kompāniju ekonomiskā vērtība ir maza, tām ir ļoti liela sociālā nozīme, jo tās sniedz lielāko skaitu darbavietu.
- 18% uzņēmumu darbojas nacionālā mērogā. Uzņēmumiem, kas darbojas nacionālā mērogā piemīt potenciāls palielināt mērķa tirgu, ar papildus pūliņu un investīciju ieguldījumu izplesties starptautiskajos tirgos. Daļā gadījumu nepieciešamās investīcijas uzņēmums var atrast savos iekšējos resursos. Daļai kompāniju trūkst prasmju, lai paplašinātu savu darbību starptautiskā mērogā.
- 14% nodarbojas ar starptautisku eksportu. Šie uzņēmumi novadam no ekonomikas viedokļa ir visvērtīgākie. Šīs kompānijas var dot darbavietas vairāk kā dažiem darbiniekiem – gan šobrīd, gan turpmāk, atļauties maksāt lielākas algas, savā

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

ražošanas ciklā iesaistīt citus uzņēmumus, kā arī veikt novadam nozīmīgākus sociālās atbildības soļus. Novada interesēs ir tas, lai pēc iespējas lielāks uzņēmumu skaits sāktu darboties starptautiskā mērogā un lai jaunie uzņēmumi, jau sākotnējā fāzē plāno savu preču un pakalpojumu starptautisku pārdošanu.

- Veicot viedokļu apkopojumu par investīciju neveikšanas iemesliem, biežāk minētie faktori ir saistīti ar neziņu un motivācijas trūkumu.
- Mazāk kā puse uzņēmumu pozitīvi vērtē uzņēmējdarbības vidi Viļānos un mazāk kā pusē uzņēmumu pēdējo 3 gadu laikā ir veiktas investīcijas.
- Uzņēmējdarbības vidi negatīvi raksturojošs lielums ir 0%, kas ir investēti preču zīmēs un patentos, neskatoties uz to, ka pētniecībai, attīstībai un mārketingam investīcijas tomēr tiek veltītas. Galvenais ieguldītājs pētniecībā Viļānu novadā ir Latgales lauksaimniecības zinātnes centrs.

Pamatojumi, kādēļ Viļānu novadā nav uzņēmējdarbībai un investīcijām labvēlīga vide tiek minēti šādi:

- publiskā sektora (valsts un pašvaldības) atbalsta trūkums. Tikai 37% no aptaujātajiem Viļānu novada uzņēmumiem uzskata, ka pašvaldības darbības ir vērstas uz investīciju vides uzlabošanu. Vairums uzņēmumu, kas šādi uzskata, savā uzņēmējdarbībā faktiski stagnē, jo tie, piemēram, pēdējo trīs gadu laikā nav piesaistījuši investīcijas savam uzņēmumam. Tātad uzņēmumi, kas uzskata, ka Viļānos ir publiskā sektora atbalsta trūkums, ir aktīvāki (tiem ir bijušas investīcijas pēdējos trīs gados). Kritiski tiek vērtēts arī pašvaldības aktivitāšu trūkums uzņēmējdarbības vides koordinēšanā un informācijas un atgriezeniskās saites neeksistencē ar novada uzņēmējiem. Šādas koordinējošas sistēmas izveide tiek vērtēta kā vajadzīgākais solis uzņēmējdarbības vides attīstībā. Novada uzņēmēji arī kritiski raugās uz paveikto piesaistīto fondu līdzekļu jomā. Krasi atšķirās publisko iestāžu vadītāju viedoklis, no kuriem 82% uzskata, ka pašvaldība jau dara visu, lai veicinātu uzņēmējdarbību un investīciju klimatu novadā.
- atbilstošas infrastruktūras trūkums. Novada pašvaldības iespējas pilnveidot novada infrastruktūru ir ierobežotas, jo infrastruktūras projekti lielākoties ir dārgi, tādējādi infrastruktūras atjaunošanas un pilnveidošanas projekti lielā mērā ir atkarīgi no valsts finansējuma un ES fondu iespējām. Tādēļ vērtīgākais, ko novads var ieguldīt lai ilgtermiņā realizētu infrastruktūras pilnveidi ir administratīvie resursi projektu veidošanā un aktīvā valsts lobēšanā sev vērtīgu infrastruktūras projektu realizācijā. Novada iedzīvotāji par galveno veidu, kā pašvaldībai veicināt uzņēmējdarbību novadā, norāda tieši infrastruktūras attīstību.

- kvalificēta darbaspēka trūkums. Pašvaldībai ir mazas iespējas īstermiņā risināt kvalificēta darbaspēka trūkuma problēmu. Taču, tāpat kā citu problēmu sakarā, pašvaldība var veikt koordinējošo un veicinošo funkciju.

Būtiski ir secinājumi par Publiskās un privātās partnerības projektiem: 38% aptaujāto uzņēmumu būtu ieinteresēti iesaistīties šādos projektos, savukārt 41% uzņēmēju nav informēti par šādu aktivitāšu iespējamību. Taču arī uzņēmumi, kas ir ieinteresēti realizēt Publiskās partnerības projektus, iespējams nepilnīgi pārzina šādu projektu potenciālo saturu, jo no šādiem uzņēmumiem 75% ir saistīti ar ražošanu, savukārt publiskās partnerības projekti pamatā tiek veidoti konkrētajai kopienai svarīgās jomās – izglītībā, infrastruktūrā, zinātnē, sociālo pakalpojumu jomā-, taču ne ražošanā. Viļānu iedzīvotāju visas nosauktās jomas, kurās nepieciešamas investīcijas, pamatā sakrīt ar jomām, kurās visbiežāk realizē publiskās partnerības projektus: uzņēmējdarbības vide (publiskās partnerības projekts varētu būt par uzņēmējdarbības atbalsta pakalpojumu sniegšanu), sporta joma, izglītības joma, neizmantoto ēku apsaimniekošanas joma, tūrisms, ūdensapgāde, medicīna, pašvaldības mārketingi. Klāt var pielikt arī zinātnes jomu – pašvaldībai ir iespējas veidot publiskās partnerības projektus lauksaimniecības zinātnes jomā ar novada uzņēmumiem. Jāņem vērā, ka publiskās partnerības projektu potenciāls novadā kopumā nav augsts, taču tas pastāv.

Priekšlikumi

Politiskās prioritātes.

- Novada attīstība ir mazticama, ja novadā nebūs politiskās apņēmības realizēt reālu izaugsmes politiku. Izaugsmes politikas realizācijai jābalstās gan uz pietiekošu resursu novirzi iniciatīvu realizācijai, gan „rīcības brīvību”, kas jāsniedz iesaistītajām institūcijām.
- Viļānu novadā ir lielāks bezdarbs nekā vidēji Latvijā, kurš jau tā ir liels. Tā kā bezdarbnieki ir 26% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, tad tā ir lielākā novada sabiedrības grupa, kurai ir nepieciešama pēc iespējas ātrāka palīdzība. Šīs grupas problēmu risināšana ir lielākā novada problēma, un tai jābūt par galveno novada politikas prioritāti. Līdz ar to, Viļānu novada pašvaldībai ekonomiskās attīstības politika nav tikai ekonomiskās augšupejas jautājums, bet arī sociālās krīzes risināšanas līdzeklis. Lai gan pašvaldība tiešā veidā nevar radīt daudz jaunu darbavietu, taču tā var pozitīvi ietekmēt uzņēmējdarbības infrastruktūru un klimatu novadā. Ekonomikas politikai novadā jāvirzās uz diviem mērķiem: uz atbalsta infrastruktūras izveidi esošajiem uzņēmumiem ar mērķi veicināt to izaugsmi un jaunas uzņēmējdarbības veicināšanu un atbalstu.
- Labas pārvaldes un menedžmenta piemēra radīšana pašvaldības iestādēs.
- Celt pašvaldības kapacitāti atbalstīt un veicināt uzņēmējdarbību.

Informatīvais darbs.

Pašvaldības interesēs ir veidot informatīvus pasākumus esošajiem un potenciālajiem uzņēmējiem par:

- Investīciju iespējām, piemēram, sadarbībā ar LIAA;
- Uzņēmējdarbības uzsākšanas iespējām. Piemēram, Hipotēku bankas kredīts uzņēmējdarbības uzsākšanai;
- Informēt uzņēmumus par uzņēmumiem orientēto fondu projektu konkursu norisi;
- Plānot darbaspēka vajadzības nākamajiem 3-5 gadiem, balstoties uz to, piemēram, veicināt vajadzīgo profesiju apguvi Viļānu 41. arodvidusskolā un reģiona augstskolās, ārpus novada robežām.

- Pašvaldība var tiešā veidā iesaistīties investoru meklēšanā, aktīvi meklējot investorus novada neizmantoto resursu apgūšanā – piemēram, kūdras raktuvju izveidei.

Uzņēmējdarbības atbalsta un attīstības infrastruktūras izveide

- Ekonomikas attīstības eksperta amata izveide pašvaldībā. Ekonomikas attīstības eksperta pienākums būtu realizēt regulārus un neregulārus informatīvus, koordinēšanas, sadarbības, novada preču un pakalpojumu mārketinga u.c. uzņēmējdarbības vides atbalsta pasākumu veikšana.
- Koordinējošās un konsultējošās struktūras izveide. Piemēram, novada uzņēmumu padomes formā. Padomes funkcija: organizēt uzņēmumu viedokļus par lēmumiem, kas skar uzņēmējdarbību un konsultēt pašvaldību par tiem.
- Finansējuma piesaiste no ES fondiem ļaus attīstīt un veidot dažādus uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūras elementus – sistēmu sadarbībai ar uzņēmumiem, biznesa inkubatoru, u.c., taču, ES fondu finansējums pamatā ir neregulārs, un nevar būt par vienīgo pamatu stabilai ilgtermiņa ekonomiskās attīstības politikai.
- Pašvaldībai ir jāpārlūko iespējas atvieglot administratīvo slogu iedzīvotājiem un uzņēmējiem. Jāinformē iedzīvotāji par to, kā veidojas un kādēļ ir tāds administratīvais slogs, lai mazinātu pesimismu un negatīvu attieksmi pret to.
- Atsevišķi uzņēmējdarbības atbalsta pasākumi: atbalsta soļi uzņēmumiem, kas vēlas uzsākt eksportu, bet šobrīd ražo tikai vietējam tirgum. Pašvaldība var netiešā veidā veicināt šādu rīcību, piedāvājot finansējumu vai organizējot apmācības un konsultācijas par šādas rīcības realizāciju. Šādam solim būtu gan informējošs raksturs, gan zināšanu pilnveides vērtība. Tas veicinātu arī tādu novada tēlu, kas ir draudzīgs uzņēmējdarbībai un jo sevišķi – eksportam. Cita veida pasākumi būtu tādi, kas orientēti uz jau eksportā esošajiem iesaistītajiem uzņēmumiem. Uz eksportu orientētie uzņēmumi jau apzinās investīciju nozīmi un iegulda investīcijas iekārtās. Novadam no sociālā viedokļa ir izdevīgi, ja uzņēmumi iegulda līdzekļus arī cilvēkresursu attīstībā – apmācībās, treniņos, kvalifikāciju paaugstināšanas pasākumos. To var atbalstīt tiešā un netiešā veidā, mudinot un konsultējot. Trešā veida pasākumi būtu svarīgi mazākajiem no uzņēmumiem. Lielāka daļa mikro, mazo un vidējo uzņēmumu Latvijā nespēj izaugt un tiek kavēta attīstība. Pašvaldība no malas var piedāvāt apmācības, konsultācijas un atbalsta programmas ar nolūku veicināt šādu uzņēmumu izaugsmi. Viļānu gadījumā šādai programmai prioritāri ir jābūt vērstai uz: mazām un nelielām lauku saimniecībām, kuras faktiski ražo tikai savām vajadzībām; kokapstrādes uzņēmumiem, kuri eksportē neapstrādātus kokmateriālus.

- Tā kā novadā ir attīstīta lauksaimniecības un kokapstrādes joma, tad novadam būtu vērtīgi, ja ar to saistītas prasmes būtu iegūstamas arodvidusskolā, kā arī, ja novads izveidotu uz šīm nozarēm tendētu biznesa inkubatoru.

Attīstības plāns.

- Novadam ir nepieciešams attīstības plāns, kas paredzētu ne tikai esošo problēmu risināšanu, bet arī reālu novada izaugsmes programmu. Attīstības plānam skaidri jānosaka, kāda būs galvenā stratēģiskā pieeja attīstības vīzijā vai stratēģijā, vai tieši kādi dažādu stratēģisko virzienu elementi būtu labākie Viļāniem. Pamatā stratēģiskās pieejas var iedalīt sekojošā veidā:
  - Kapacitātes celšana. Šādas stratēģijas mērķis būtu paplašināt iedzīvotāju līdzdalību novada sabiedriskajos un politiskajos procesos, paplašināt novada aktīvo līderu bāzi, veicināt un attīstīt novada iedzīvotāju personiskās prasmes, ieviest novada kopienas stratēģisku dienas kārtību, ieviest attīstības vīziju pakāpeniski, spēcīnāt novada organizācijas un institūcijas, veicināt efektīvu un gudru novada resursu pārvaldi.
  - Novada esošo stipro pušu attīstība. Šādas stratēģijas mērķis būtu noturēt esošos uzņēmumus novadā un veicināt to izaugsmi. Cieši sadarbojoties ar biznesa nozarēm pašvaldībai kāptu spēja straujāk reaģēt uz dažādu nozaru vajadzībām, ciešas un godīgas attiecības ar biznesa aprindām veicinātu novada reputāciju kā vietu, kur var labi nodarboties ar uzņēmējdarbību, kas savukārt ir lieliska reklāma novadam, sadarbojoties ar jau esošajiem nozaru ekspertiem pašvaldības institūciju ekspertīze konkrētajās jomās būtiski kāptu, turklāt, šādas attiecības veicina ilgtermiņā gludāku sadarbību ar uzņēmumiem, jo potenciālas problēmas un nepilnības tiek novērstas ātrāk. Visbeidzot, cieša sadarbība ar jau esošiem, stabiliem novada uzņēmumiem ļauj izdomāt un realizēt abpusēji izdevīgus publiskās partnerības projektus.
  - Jaunas uzņēmējdarbības atbalstīšana. To novads var darīt divos veidos – veicināt jaunu uzņēmumu rašanos vai arī atbalstīt esošos mazos un mikro uzņēmumus un veicināt to izaugsmi. Šo abu soļu veikšanai pamatā vajag līdzīgus rīkus: informāciju un motivēšanu, apmācības un konsultācijas, kā arī - materiālo atbalstu.
- Ekonomikas attīstības eksperta darbībai jābalsta uz izstrādātu ilgtermiņa attīstības vīziju vai stratēģiju.

Līdzdalība

- Ir vēlams attīstības plāna realizācijā iesaistīt gan domi, gan biznesa aprindas, gan novada sabiedriskās organizācijas, gan iedzīvotājus.
- Novads var spēcināt un veicināt attīstības plāna realizāciju, ja tiek ieviesti dažādi tiešās demokrātijas aspekti. Tie var būt gan ikgadēji iedzīvotāju kongresi, gan „līdzdalības budžeti”, kad iedzīvotāji tiek iesaistīti lēmumu pieņemšanā par novada budžetu vai tā sastāvdaļām. Šādu tiešās demokrātijas aspektu ieviešanas rezultātā iespējama politikas kvalitātes, uzticamības un caurredzamības izaugsme.

Sadarbība

- Izveidojot stabilu partnerību ar iedzīvotāju grupām, biznesa grupām, institūcijām, klubiem, citām pašvaldībām un valsts institūcijām novads veicinās paplašinātu iesaistīto organizāciju loku, kas aktīvi iesaistītas attīstības plāna realizācijā.
- Pašvaldība var būt ieguvējs, ja tā deleģē konkrētas savas funkcijas sabiedriskai organizācijai.

Objektu apraksti

Sabiedrības viedoklis

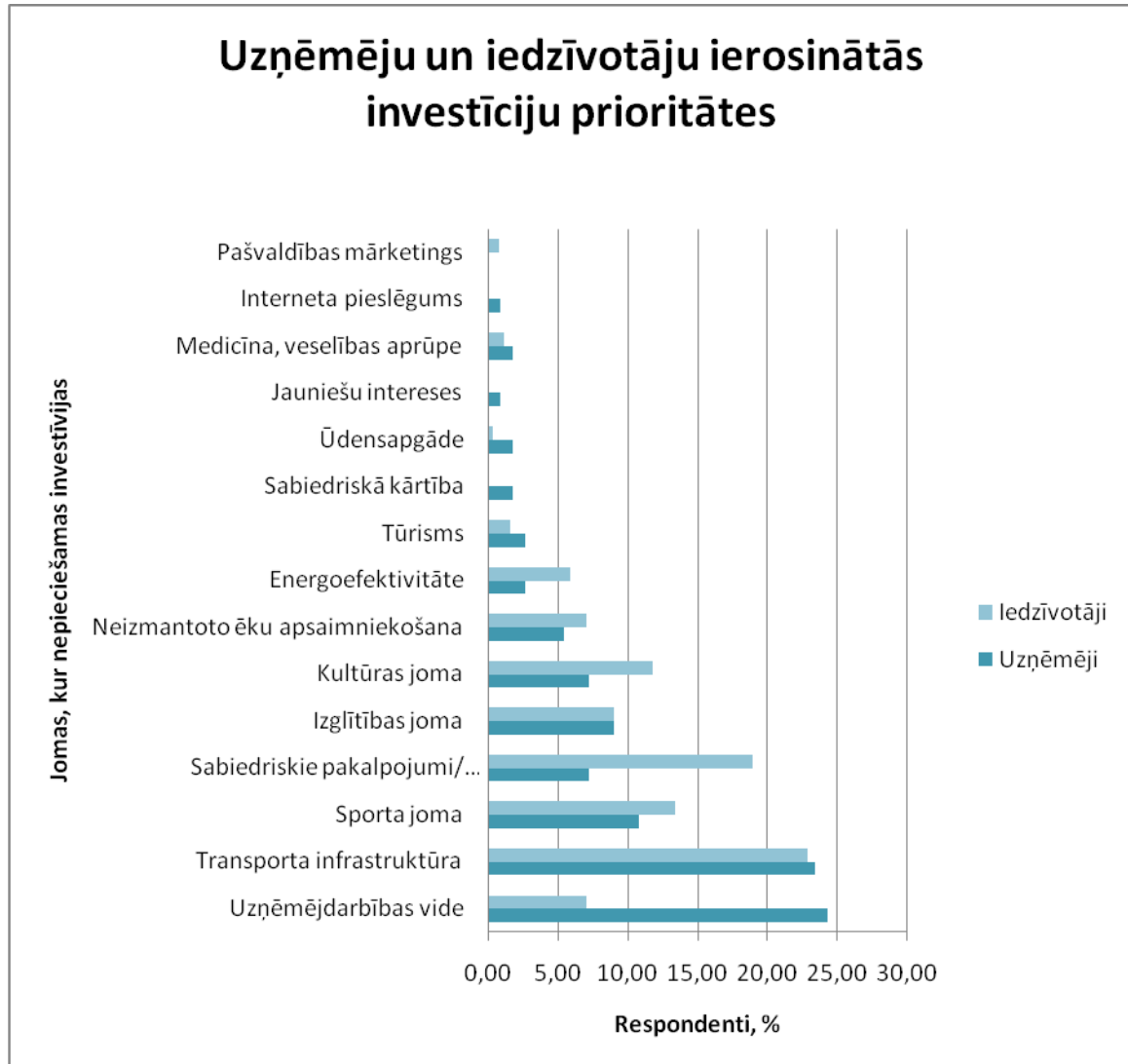
Interviju ietvaros ir noskaidrotas uzņēmēju un iedzīvotāju investīciju vajadzības par potenciālām ieguldījumu jomām, lai kopīgi padarītu Viļānu novadu par pievilcīgu dzīves telpu. Identificētās jomas tika sagrupētas atbilstoši tabulā redzamajam ar konkrētiem respondentu raksturojošiem piemēriem.

Potenciālā ieguldījumu joma	Respondentu minētie katru Jomu raksturojošie piemēri
Uzņēmējdarbības vide	Ražošanas attīstība (tai skaitā lauksaimniecības produkcijas ražošana, amatniecība); uzņēmējdarbības attīstības infrastruktūra (piemēram, biznesa inkubators, zinātniski pētnieciskās institūcijas); organizatoriskie pasākumi (informēšana un konsultēšana par uzņēmējdarbības jautājumiem, sadarbības tīklu un kooperatīvu izveide); subsidētās darbavietas.
Transporta infrastruktūra	Ielas, ceļi, dzelzceļa infrastruktūra (piemēram, jauni pievadceļi).
Sporta joma	Stadions, sporta zāle, baseins, hokeja laukums, motokross, kartings, skeitparks.
Sabiedriskie pakalpojumi/ labiekārtošana	Pasta infrastruktūras uzlabošana, publiskā tualete, ielu apgaismojums, vides labiekārtošana (piemēram, bērnu rotaļlaukumi, Laksstīgalu saliņa, iztīrīt Viļānu ezeru un Maltas upi, kā arī Dekšāres dīķi, nodrošināt publiski nozīmīgu objektu pieejamību personām ar kustību traucējumiem), publiskās pirts izveide, autostāvvietu izveide, autoostas infrastruktūras pilnveidošana, slidotava, dabas takas lauku teritorijās.
Izglītības joma	Vidusskolas infrastruktūras pilnveidošana, bērnudārzu infrastruktūras pilnveidošana, arodskolas attīstības nodrošināšana (infrastruktūras pilnveide, jaunu programmu izstrāde, inovatīvu risinājumu izstrāde.
Kultūras joma	Pilnveidot pasākumu organizēšanas līmeni, estrādes izveide.
Neizmantoto ēku apsaimniekošana	Muižas ēka, Dekšāres pamatskolas ēka, neizmantotas privātmājas (un citi objekti) pilsētas centrā, poliklīnikas un slimnīcas neizmantotās ēkas, neizmantotie zemes gabali pilsētā un lauku teritorijās.
Energoefektivitāte	Katlumājas pilnveide, daudzdzīvokļu māju energoefektivitāte (siltināšana un

	apkures optimizēšana).
Tūrisms	Muzejs, muižas ēkas remonts, tūrisma takas, ekotūrisms.
Sabiedriskā kārtība	Drošība un kārtība ielās.

46.attēlā redzams, ka uzņēmēju un iedzīvotāju viedoklis par novadā nepieciešamajām jomām kopumā sakrīt. Būtiskas atšķirības novērojamas tikai uzņēmējdarbības vides sadaļā, kas uzņēmējiem ir ievērojami aktuālāka joma. Savukārt iedzīvotājiem salīdzinājumā ar uzņēmējiem aktuālāka ir sabiedrisko pakalpojumu un kultūras joma.

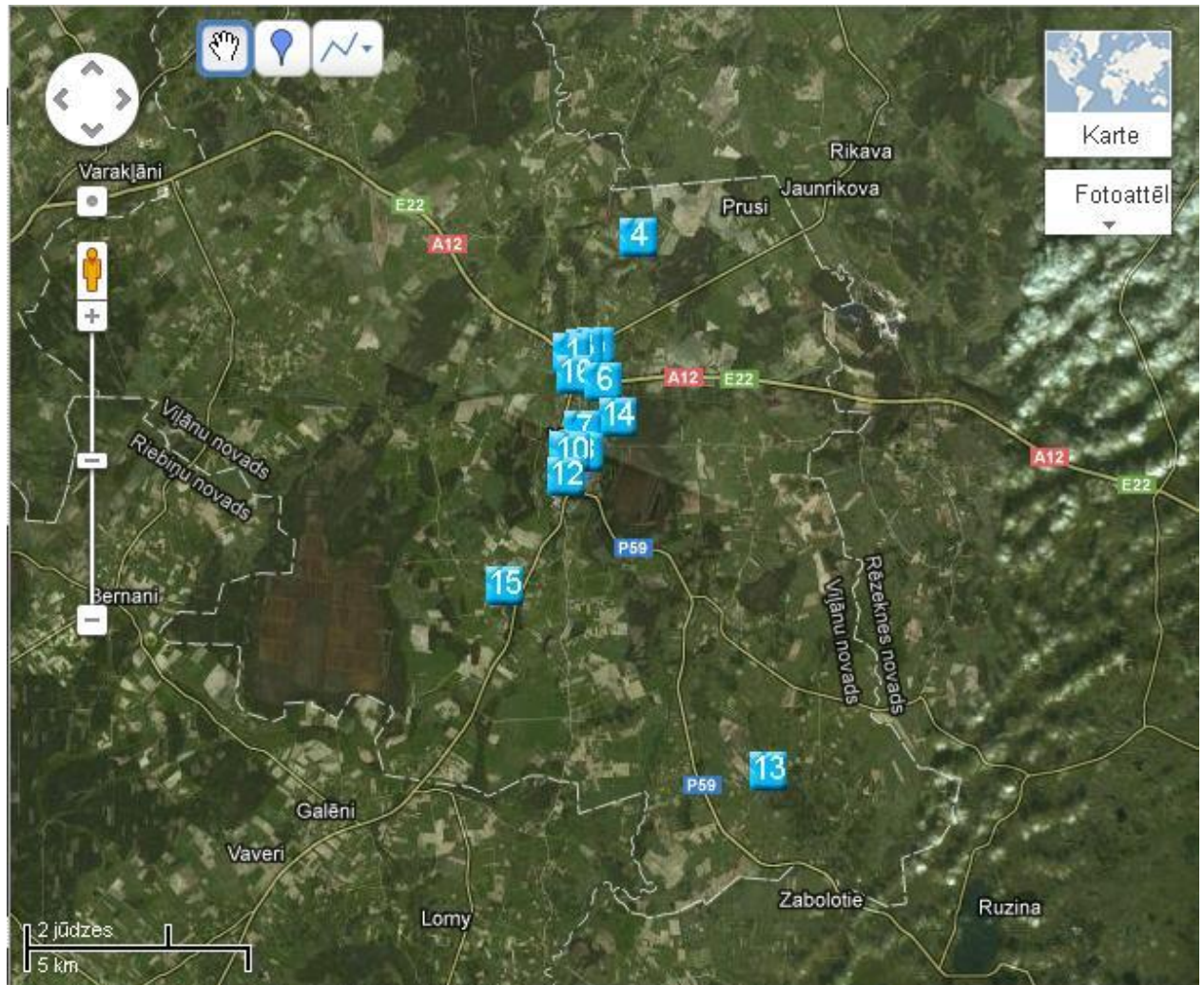

46.attēls. Salīdzinājums Viļānu novada uzņēmumu un iedzīvotāju ierosinātajām investīciju jomām.

Objektu foto un apraksti

Pēc LAD datiem 2011.gadā Viļānu novadā kopumā ir 360 neapstrādātu zemes vienību, platība 1340.5ha.

Karte ar objektiem:

[Links kartei ar objektiem](#)

Neizmantota poliklīnikas ēka

(apzīmējums kartē: 1)

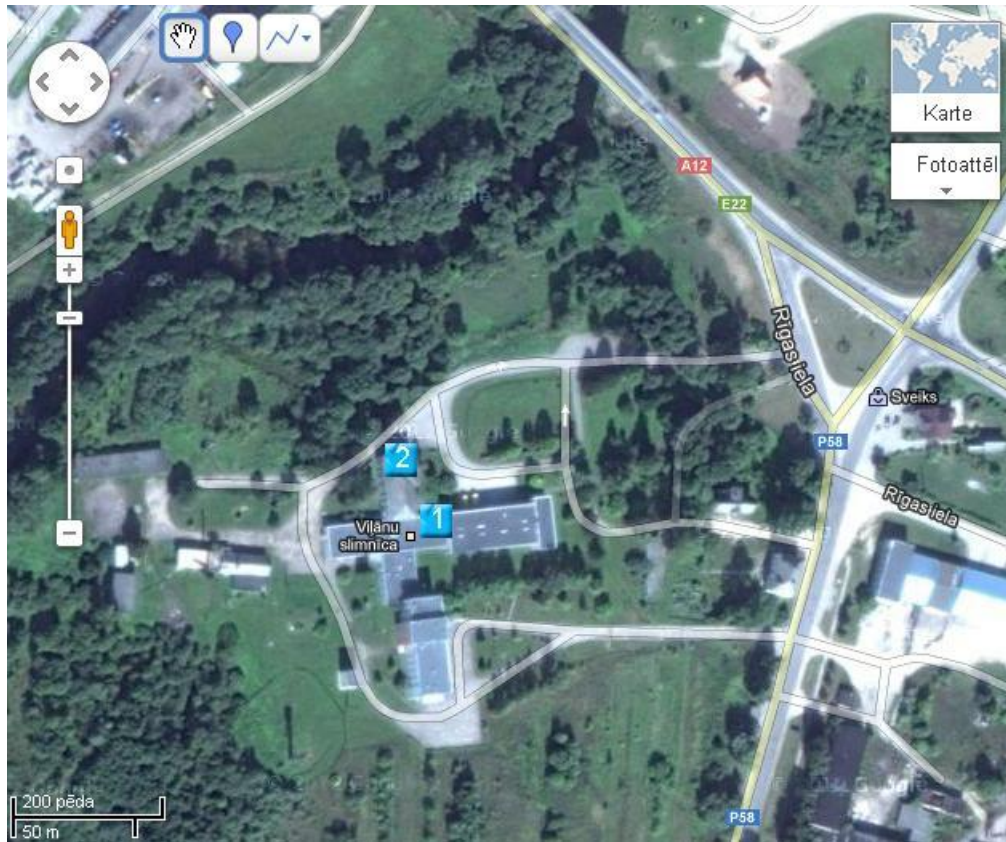
[Saite uz karti](#)

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Adrese	Rīgas iela 57A, Viļāni
Kadastra apzīmējums	78170010122005
Īpašumtiesības	Pašvaldības īpašums
Platība, m2	1882.6
Izvietojums	Pilsētas centrā, asfaltēts piebraucamais ceļš
Inženierkomunikācijas	Elektrība, ūdensvads, kanalizācija
Piezīmes	Iespēja izīrēt komersantiem; potenciāls objekts publiskās privātās partnerības projektiem; iespēja attīstīt uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūru, piemēram, izveidojot biznesa inkubatoru

Neizmantota slimnīcas ēka
(apzīmējums kartē: 2)

[Saite uz karti](#)

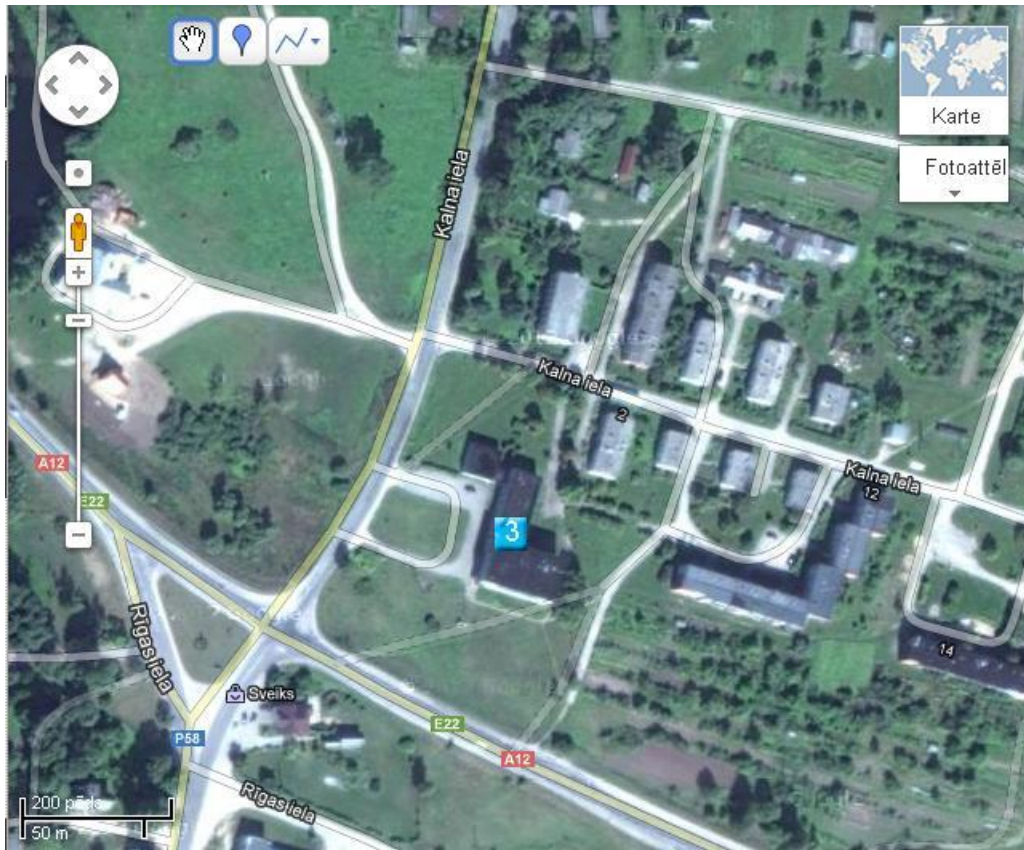

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Adrese	Rīgas iela 57A, Viļāni
Kadastra apzīmējums	78170010122001
Īpašumtiesības	Pašvaldības īpašums (Rēzeknes un Viļānu novada pašvaldības)
Platība, m2	512.3
Izvietojums	Pilsētas centrā, asfaltēts piebraucamais ceļš
Inženierkomunikācijas	Elektrība, ūdensvads, kanalizācija
Piezīmes	Iespēja izīrēt komersantiem; potenciāls objekts publiskās privātās partnerības projektiem; iespēja attīstīt uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūru, piemēram, izveidojot biznesa inkubatoru

Kultūras nams Jaunviļānos

(apzīmējums kartē: 3)

[Saite uz karti](#)

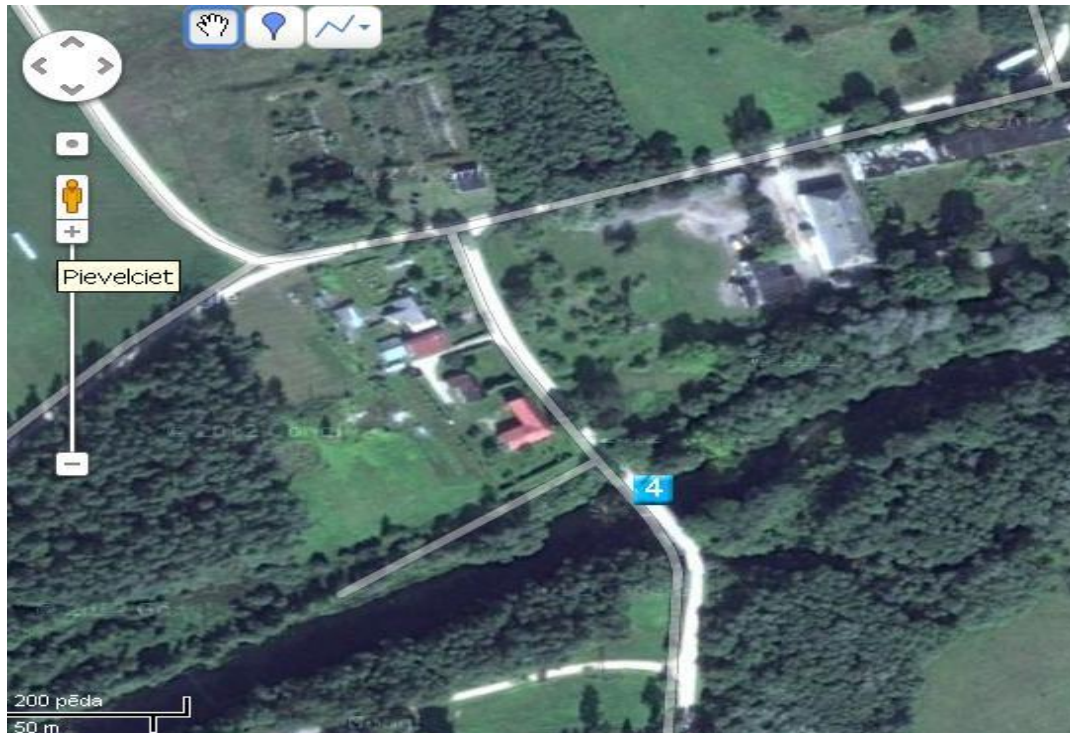

Adrese	Jaunviļāni
Kadastra apzīmējums	Ēka nav kadastrā
Īpašumtiesības	Privātipašums
Platība, m2	Vairāk kā 1000
Izvietojums	Pilsētas centrā, asfaltēts piebraucamais ceļš
Inženierkomunikācijas	Elektrība, ūdensvads, kanalizācija
Piezīmes	Problemātiskas īpašumtiesības, pašvaldībai būtu jāvēršas pie īpašniekiem, lai tiktu sakārtots vismaz īpašuma vizuālais izskats

Ornicānu tilts

(apzīmējums kartē: 4)

[Saite uz karti](#)

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Adrese	Viļānu novada teritorija
Īpašumtiesības	Pašvaldība
Piezīmes	Iespēja piesaistīt ES fondu līdzekļus šim un līdzīgiem ceļu infrastruktūras objektiem

Dzīvojamās mājas Jaunviļānos

Adrese	Vairākas daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas Viļānu novada pašvaldības teritorijā
Īpašumtiesības	Vairumam no šādām mājām daļa mājas pieder pašvaldībai, daļa ir privatizēta, daļas nav kadastrā
Piezīmes	Nepieciešams sakārot īpašumtiesības un piesaistīt finanšu instrumentus energoefektivitātes uzlabošanai (siltināšana un apkures sistēmas uzlabošana).

Neizmantotas bērnudārza „Kamenīte” telpas

(apzīmējums kartē: 5)

[Saite uz karti](#)

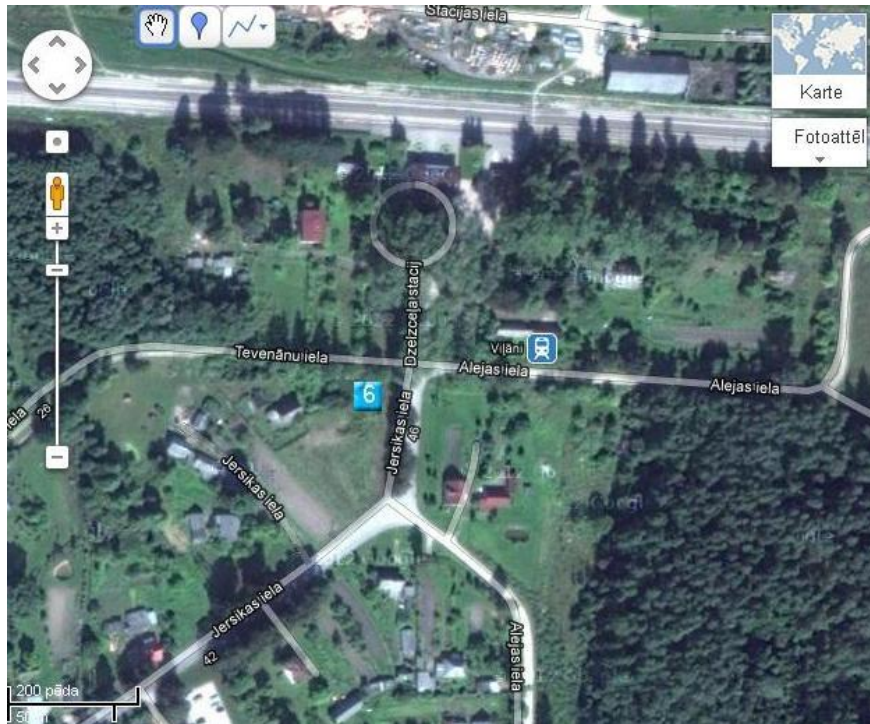

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Adrese	Kalna iela 11, Jaunviļāni, Viļānu pag.
Kadastra apzīmējums	78980040146001
Īpašumtiesības	Viļānu novada pašvaldība
Platība, m2	1212.1
Izvietojums	Pilsētas centrā, asfaltēts piebraucamais ceļš
Inženierkomunikācijas	Elektrība, ūdensvads, kanalizācija
Piezīmes	Iespēja telpas izīrēt uzņēmējdarbībai, attīstīt ES fondu un PPP projektus

Kafejnīca

(apzīmējums kartē: 6)

[Saite uz karti](#)

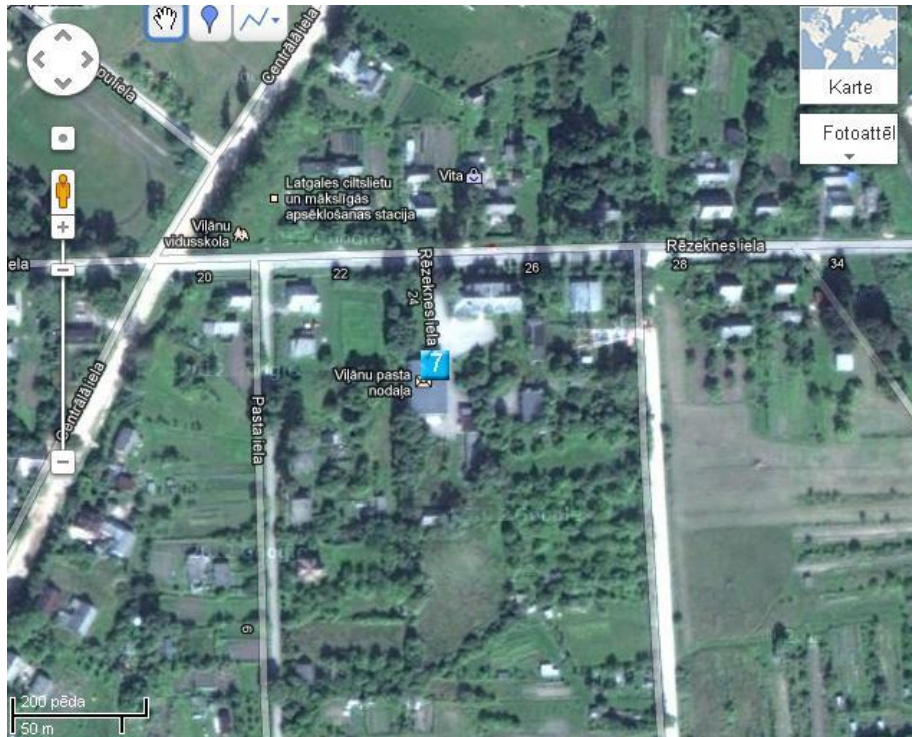

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Adrese	Jersikas iela 47, Viļāni
Kadastra apzīmējums	78170020112001
Īpašumtiesības	Privātīpašums
Platība, m ²	61.8
Izvietojums	Pilsētas centrā, asfaltēts piebraucamais ceļš
Inženierkomunikācijas	Elektrība, ūdensvads, kanalizācija
Piezīmes	Pašvaldībai būtu jāvēršas pie īpašniekiem, lai tiktu sakārtots vismaz īpašuma vizuālais izskats

Pasta ēka

(apzīmējums kartē: 7)

[Saite uz karti](#)

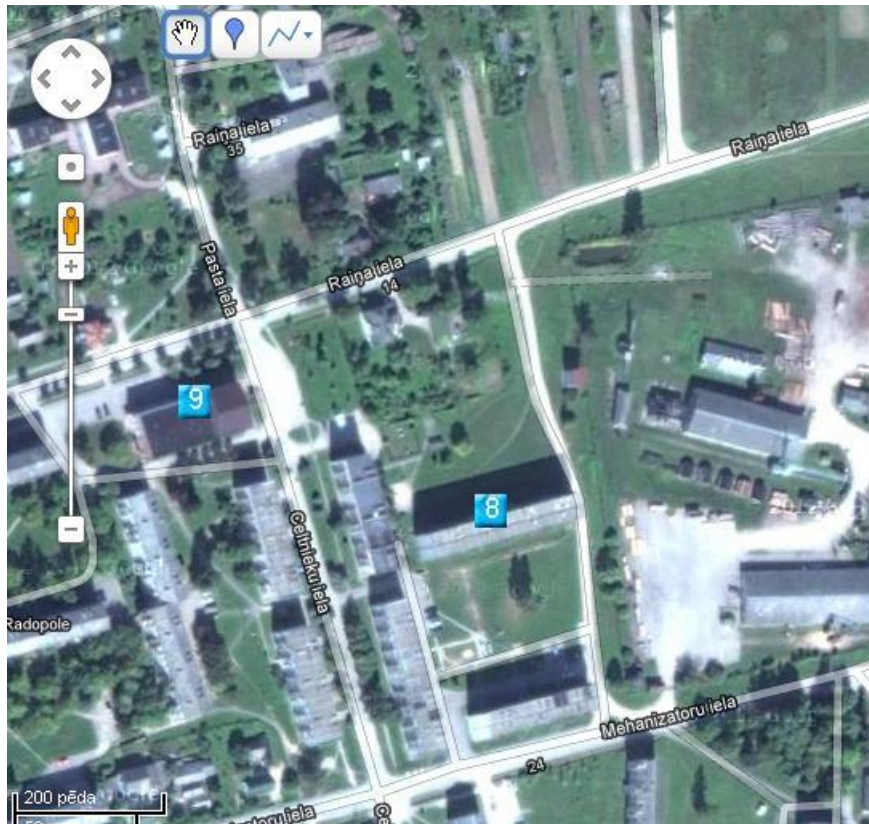

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Adrese	Rēzeknes iela 24A, Viļāni
Kadastra apzīmējums	78170040116001
Īpašumtiesības	VAS „Latvijas pasts”
Platība, m ²	576.2
Izvietojums	Pilsētas centrā, asfaltēts piebraucamais ceļš
Inženierkomunikācijas	Elektrība, ūdensvads, kanalizācija
Piezīmes	Ņemot vērā, ka ēka nav pilnībā izmantota un apsaimniekota, pašvaldībai būtu iespēja piešķirt pasta vajadzībām mazākas telpas un šīs izmantot uzņēmējdarbības attīstīšanas vajadzībām (piemēram ierīkojot viesnīcu)

Dzīvojamā māja

(apzīmējums kartē: 8)

[Saite uz karti](#)

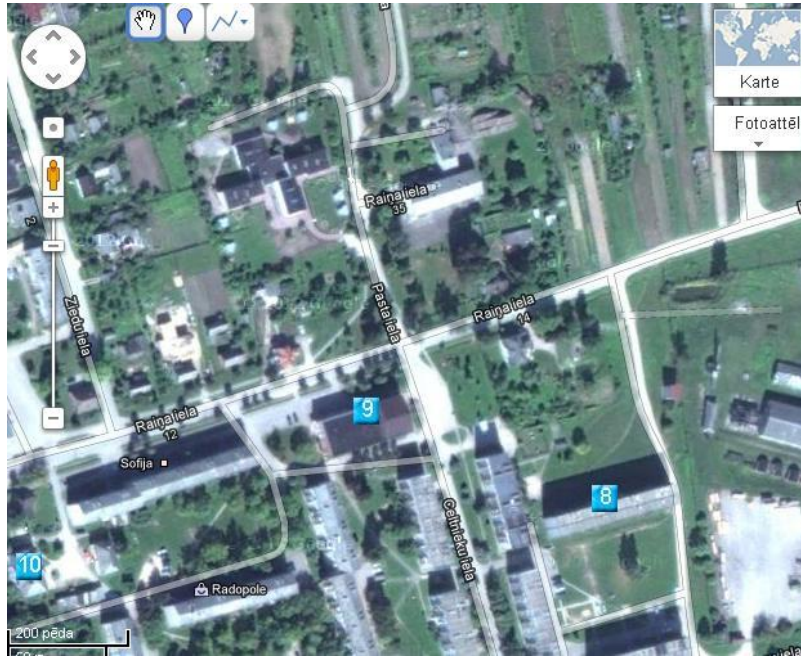

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Adrese	Raiņa iela 14B, Viļāni
Kadastra apzīmējums	78170040305001
Īpašumtiesības	Viļānu novada pašvaldība
Platība, m2	2166
Izvietojums	Pilsētas centrā, asfaltēts piebraucamais ceļš
Inženierkomunikācijas	Elektrība, ūdensvads, kanalizācija ir pieejama
Piezīmes	Ēka atrodas kritiskā stāvoklī, viens no risinājumiem - nojaukšana

Sadzĭves pakalpojumi

(apzĭmĕjums kartĕ: 9)

[Saite uz karti](#)

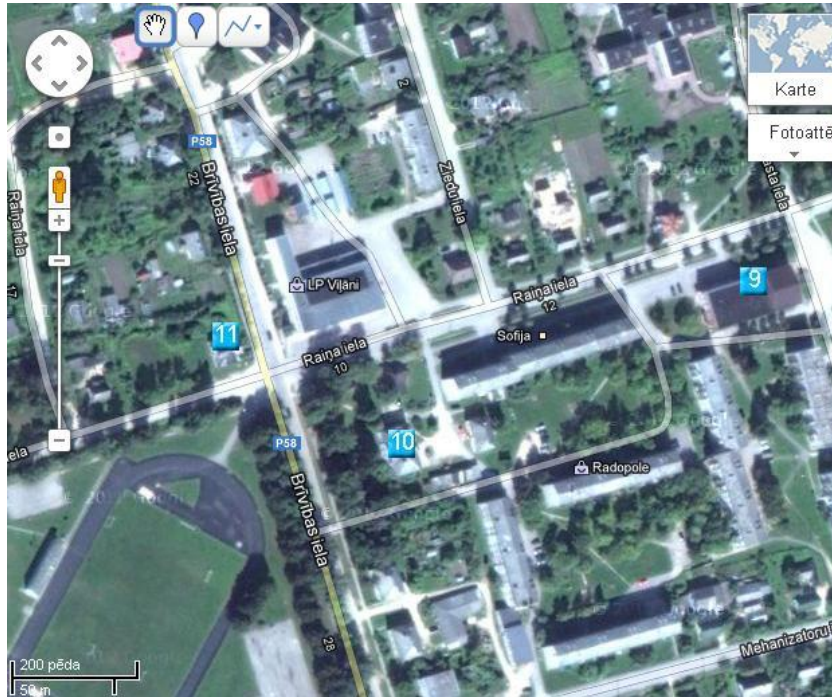

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Adrese	Raiņa iela 14A, Viļāni
Kadastra apzīmējums	78170040307001
Īpašumtiesības	Privātīpašums
Platība, m ²	2237
Izvietojums	Pilsētas centrā, asfaltēts piebraucamais ceļš
Inženierkomunikācijas	Elektrība, ūdensvads, kanalizācija
Piezīmes	Ēkā pieejamās brīvās telpas iespējams iznomāt uzņēmējdarbības vajadzībām

Pašvaldības ēka

(apzīmējums kartē: 10)

[Saite uz karti](#)

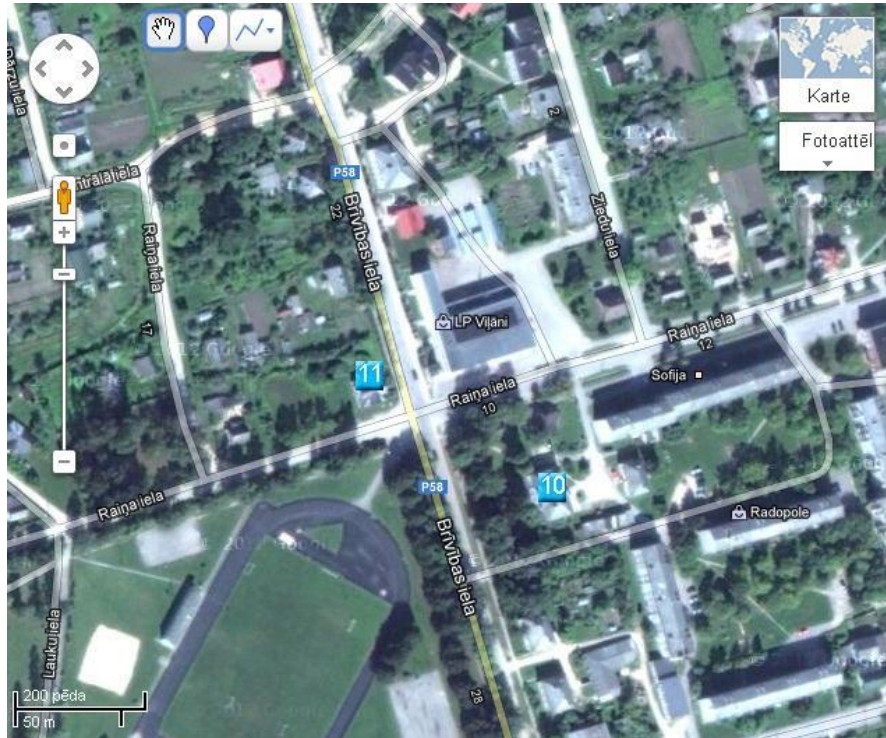

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Adrese	Brīvības iela 25, Viļāni
Kadastra apzīmējums	78170040312001
Īpašumtiesības	Viļānu novada pašvaldība
Platība, m2	599.4
Izvietojums	Pilsētas centrā, asfaltēts piebraucamais ceļš
Inženierkomunikācijas	Elektrība, ūdensvads, kanalizācija
Piezīmes	Ēku iespējams izmantot sociālajā jomā, piemēram, izvietot sociālo centru

Dzīvojamā māja

(apzīmējums kartē: 11)

[Saite uz karti](#)

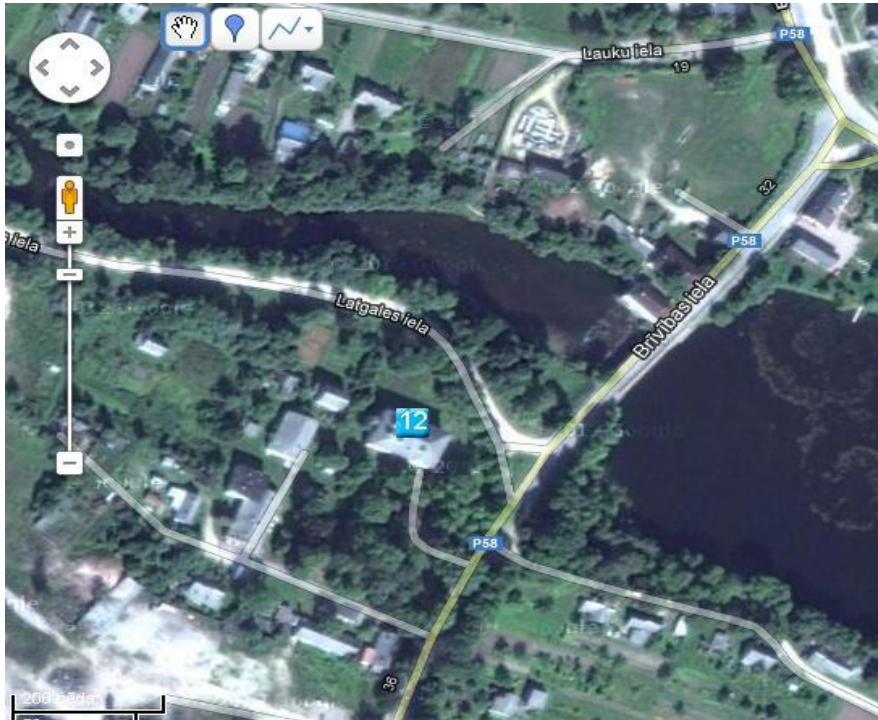

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Adrese	Brīvības iela 25, Viļāni
Kadastra apzīmējums	78170030303001
Īpašumtiesības	Privātīpašums
Platība, m ²	200.2
Izvietojums	Pilsētas centrā, asfaltēts piebraucamais ceļš
Inženierkomunikācijas	Pieejama elektrība, ūdensvads, kanalizācija
Piezīmes	Pašvaldībai būtu jāvēršas pie īpašniekiem, lai tiktu sakārtots vismaz īpašuma vizuālais izskats

Muiža ēka

(apzīmējums kartē: 12)

[Saite uz karti](#)

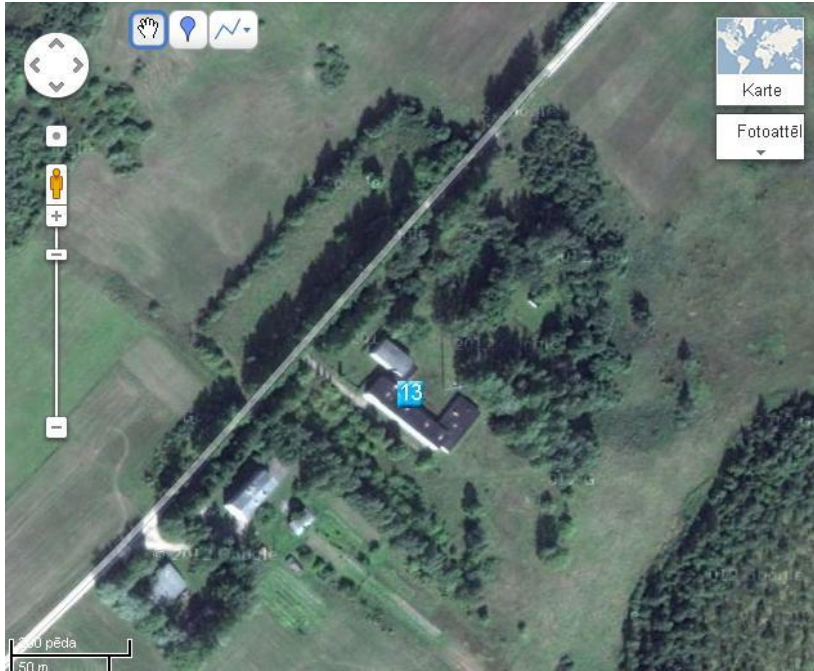

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Adrese	Brīvības iela 34, Viļāni
Kadastra apzīmējums	78170030515001
Īpašumtiesības	Viļānu novada pašvaldība
Platība, m ²	1026.7
Izvietojums	Pilsētas centrā, asfaltēts piebraucamais ceļš
Inženierkomunikācijas	Elektrība, ūdensvads, kanalizācija ir pieejama
Piezīmes	Ēka atrodas kritiskā stāvoklī. Risinājumi Publiskās privātas partnerības projekti – tūrisma un inovatīvās uzņēmējdarbības jomās, kā arī ES fondu finansējums, piemēram EST-LAT-RUS programma.

Dilmaņu skola, Sokolkos

(apzīmējums kartē: 13)

[Saite uz karti](#)

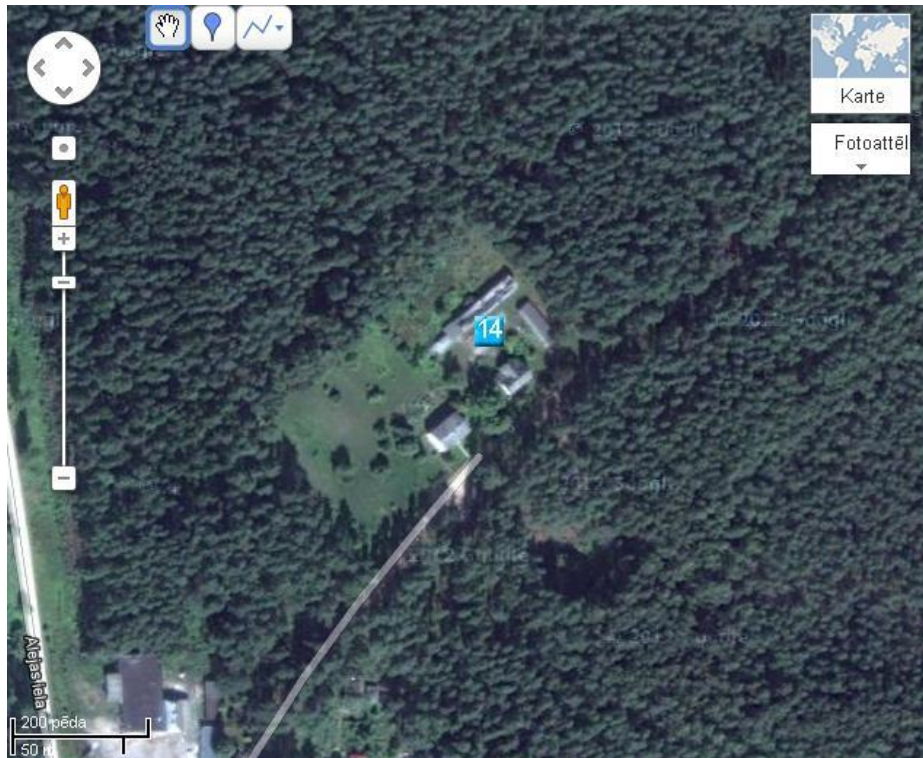

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Adrese	„Dilmaņu pamatskola”, Skudnovka, Sokolku pag., Viļānu novads
Kadastra apzīmējums	78900040218001
Īpašumtiesības	Viļānu novada pašvaldība
Platība, m2	1267.8
Izvietojums	Grantēts piebraucamais ceļš teicamā stāvoklī
Inženierkomunikācijas	Elektrība, ūdensvads, kanalizācija ir pieejama
Piezīmes	Ēka atrodas kritiskā stāvoklī. Risinājumi Publiskās privātas partnerības projekti – tūrisma un inovatīvās uzņēmējdarbības jomās (tai skaitā ražošanas jomā, jo objekts atrodas ārpus pilsētas centrā), kā arī ES fondu finansējums, piemēram EST-LAT-RUS programma.

Bijušās mežniecības ēka

(apzīmējums kartē: 14)

[Saite uz karti](#)

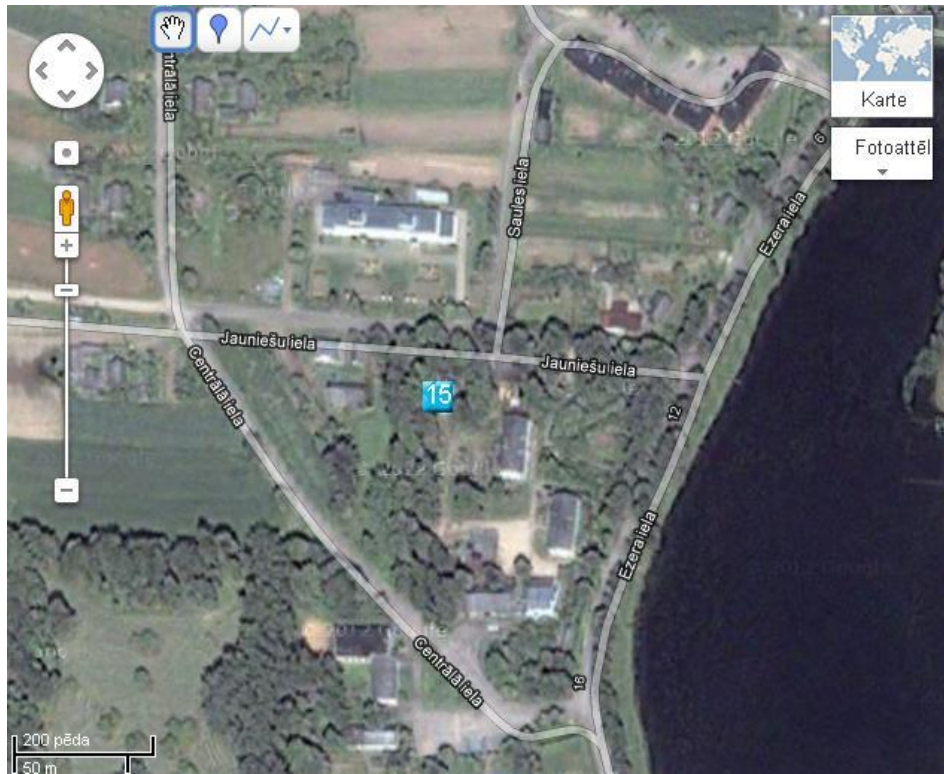

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Adrese	„Mežniecība”, Teveņāni, Viļānu pag.
Kadastra apzīmējums	78980070001006
Īpašumtiesības	LR Zemkopības ministrija
Platība, m ²	224.4
Izvietojums	Asfaltēts piebraucamais ceļš teicamā stāvoklī
Inženierkomunikācijas	Elektrība, ūdensvads, kanalizācija ir pieejama
Piezīmes	Ēku iespējams izmantot tūrismam (piemēram, kā naktsmītņi), izmantojot ES fondu vai PPP finansējumu

Neizmantots privātīpašums

(apzīmējums kartē: 15)

[Saite uz karti](#)

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Adrese	Radopole, Viļānu pag., Viļānu no
Kadastra apzīmējums	78980090201
Īpašumtiesības	Privātīpašums
Platība, ha	Zemes platība 0,2390 ar vairākām ēkām
Izvietojums	Pagasta centrā, asfaltēts piebraucamais ceļš
Inženierkomunikācijas	Pieejama elektrība, ūdensvads, kanalizācija
Piezīmes	Iespējams izmantot sporta infrastruktūras vai tūrisma vajadzībām

Neizmantots zemes gabals pilsētas centrā

(apzīmējums kartē: 16)

[Saite uz karti](#)

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Adrese	Rīgas iela 46A, Viļāni
Īpašumtiesības	Viļānu novada pašvaldība
Platība, ha	3.3756ha
Izvietojums	Asfaltēts piebraucamais ceļš teicamā stāvoklī
Inženierkomunikācijas	Elektrība, ūdensvads, kanalizācija ir pieejama bez sarežģījumiem
Piezīmes	Iespējams izmantot sabiedriski nozīmīgu objektu izbūvei, piemēram – tirgus laukums vai sporta centrs

Secinājumi un priekšlikumi

1. Viļānu novada uzņēmēji un iedzīvotāji atzīmēja ieguldījumu nepieciešamību uzņēmējdarbības vides sakārtošanā, transporta infrastruktūrā, sporta, izglītības, kultūras jomās, sabiedriskos pakalpojumos, energoefektivitātē, tūrismā, neizmantoto ēku apsaimniekošanā, sabiedriskā kārtībā.
2. Viļānu novada teritorijā atrodas pašvaldībai un privātajiem piederoši objekti, kuros ieguldot investīcijas būtu iespējams nodrošināt dažādu nozaru/jomu attīstību. Pētījuma ietvaros izdalīti 17 objekti, kuros tuvākā laikā būtu nepieciešams piesaistīt investīcijas, to atjaunošanai, renovēšanai, sakārtošanai un labiekārtošanai.
3. Potenciālajiem investoriem ir būtiski nodrošināt pieejamu informāciju par objekta atrašanās vietu (adresi), īpašumtiesībām, platību, inženierkomunikāciju un citiem ierobežojumiem.
4. Daudziem Viļānu novada objektiem ir piemērojamas reālas novada teritoriju attīstību veicinošas izmantošanas iespējas:
  - Uz arodskolas bāze izveidot *potenciālo biznesa inkubatoru*, balstoties uz tajā apgūstamajām profesijām un materiāltehnisko bāzi, nodrošinot tiem audzēkņiem kuri vēlas uzsākt savu uzņēmējdarbību vietu biznesa uzsākšanai
  - Arodskolas kopmītne ar tajā esošo infrastruktūru ir būtu nepieciešams pārveidot par *hosteli*, jo šajā reģionā trūkst naktsmītnes ar salīdzinoši zemām cenām.
  - Sabiedrības viedoklis dalās par tirgus atrašanās vietu, bet tam ir stratēģiska un ekonomiska nozīme novada attīstībā. Līdz ar to būtu nepieciešams izstrādāt *TEP tirgum*, lai noteiktu tehniski ekonomisko pamatojumu tirgus turpmākai attīstībai.
  - Informēt sabiedrību par pašvaldības funkcijām un iedzīvotāju tiesībām – piemēram, ka pašvaldība „nebūvē rūpnīcas”.